

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики**

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему «Обліково-аналітичне забезпечення управління грошовими
коштами суб'єкта господарювання»**

здобувача вищої освіти **II** курсу, групи ОМУ-24-1,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
освітня програма «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

підпис

Пархомов Тарас Миколайович

Науковий керівник:

підпис

Метелиця Володимир Михайлович
доктор економічних наук, професор

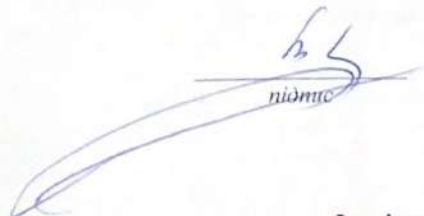
Керівник освітньо-професійної програми:

підпис

Мискін Юрій Ігорович
доктор економічних наук, професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики, протокол від « 12 » січня 2026 р. № 7

підпис

Паянок Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Ірпінь – 2026

Ресстрація №

61

номер

20.04.2026р

дата

підпис фахівця

Результат
перевірки

до захисту, на

доопрацювання

20.04.2026

дата

ініціали, прізвище

керівника

Результат захисту

20/С/4(2026)

оцінка

03.08.2026р

дата захисту

Голова комісії

підпис

С.В. Богдан

ініціали, прізвище

Члени комісії

підпис

Ю.І. Мисик

ініціали, прізвище

підпис

Ін. М. Назарок

ініціали, прізвище

підпис

В. М. Красівський

ініціали, прізвище

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	20		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	0		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	5		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	0		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	70		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
70	C	4 (добре)	03.02.2026р.	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту

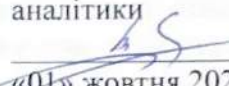
Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма: «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

Затверджую

Завідувач кафедри економічної
політики, маркетингу та бізнес-
аналітики

 Т.М. Паянок
«01» жовтня 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти

Пархомову Тарасу Миколайовичу

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи: «Обліково-аналітичне забезпечення управління грошовими коштами суб'єкта господарювання», затверджена наказом ректора від 29.11.2024 № 1787.

2. Строк здачі закінченої роботи: 07 січня 2026 р.

3. Цільова установка (мета роботи): полягає у теоретичному узагальненні та практичному оцінюванні системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства.

Об'єкт дослідження: процес управління грошовими коштами підприємства як складова фінансово-господарської діяльності.

Предмет дослідження: теоретичні, методичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами, що охоплюють порядок їх обліку, аналізу, контролю та інформаційного забезпечення на підприємстві.

4. Вихідні дані до роботи: монографії, дисертаційні дослідження щодо обліку грошових коштів, наукові статті, публікації із зазначеної тематики, аналітичні дані тощо.

5. Перелік графічного матеріалу: 44 таблиць, 3 рисунків (графіків, схем).

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за розділами):

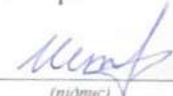
- концептуальні підходи до управління грошовими коштами та їх забезпеченні фінансової стійкості
- інформаційна система бухгалтерського обліку грошових структура, принципи та функції
- методологічні основи аналітичного забезпечення управління грошовими потоками
- стратегічний профіль та фінансово-організаційні особливості діяльності підприємства
- організація та технологія ведення обліку грошових коштів підприємстві
- оцінка функціонування системи контролю та інформаційного забезпечення управління грошовими коштами
- комплексна аналітична оцінка руху та використання грошових коштів ТОВ «Криворізька будівельна компанія»
- аудит та контроль операцій з грошовими коштами як інструмент мінімізації фінансових ризиків
- концепція удосконалення системи управління грошовими коштами на основі інтеграції облікової та аналітичної інформації

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	факт
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	16.09.2024-25.10.2024	01.10.2024
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	28.10.2024-24.01.2025	15.01.2025
2.2	другий розділ	07.02.2025-23.05.2025	30.05.2025
2.3	третій розділ	27.05.2025-21.11.2025	01.11.2025
3	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	24.11.2025-19.12.2025	22.12.2025
4	Попередній захист роботи	22.12.2025	12.01.2026
5	Отримання відгуку керівника роботи	25.12.2025	29.12.2025
6	Отримання зовнішньої рецензії	05.01.2026-20.01.2026	24.01.2026
7	Допуск до захисту завідувача кафедри	12.01.2026	12.01.2026
8	Захист дипломної роботи	03.02.2026	03.02.2026

8. Дата видачі завдання: «01» жовтня 2024 р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи

(підпис) В.М. Метелко
ініціали, прізвище

10. Керівник освітньої програми

(підпис) Ю.І. Мисюк
ініціали, прізвище

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис) Т.М. Пархоменко
ініціали, прізвище

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

Випускна кваліфікаційна робота Пархомова Тараса Миколайовича на тему «Обліково-аналітичне забезпечення управління грошовими коштами суб'єкта господарювання», виконана за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», освітньою програмою «Управлінський облік та бізнес-аналітика», є завершеним самостійним науково-практичним дослідженням, що відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Актуальність теми обумовлена визначальною роллю грошових коштів у забезпеченні ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємств в умовах зростання фінансових ризиків і нестабільності економічного середовища. Особливої значущості проблема управління грошовими потоками набуває для підприємств будівельної галузі, діяльність яких характеризується високою капіталомісткістю, сезонністю та значними обсягами розрахункових операцій.

У роботі чітко сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовано використання загальнонаукових і спеціальних методів аналізу, зокрема системного, фінансово-економічного, горизонтального та вертикального аналізу, а також елементів аудиту. Структура роботи є логічною та послідовною. Теоретичний розділ містить ґрунтовне узагальнення наукових підходів і нормативно-правових вимог до обліку та контролю грошових коштів. Аналітична частина виконана на матеріалах ТОВ «Криворізька будівельна компанія» та характеризується достатнім рівнем глибини й обґрунтованості. У третьому розділі запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення системи управління грошовими коштами на основі інтеграції облікової та аналітичної інформації.

Випускна кваліфікаційна робота виконана самостійно, з дотриманням принципів академічної доброчесності та у встановлені кафедрою терміни. Оформлення відповідає чинним вимогам. Зауваження мають несуттєвий характер.

Висновок: робота відповідає вимогам та рекомендується до захисту перед екзаменаційною комісією.

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис, ініціали, прізвище, дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу:

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «12» січня 2026 № 7 допущена / не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Концептуальні підходи до управління грошовими коштами та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості	5
1.2. Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів: структура, принципи та функції	13
1.3. Методологічні основи аналітичного забезпечення управління грошовими потоками	21
РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «КРИВОРІЗЬКА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ»	28
2.1. Стратегічний профіль та фінансово-організаційні особливості діяльності підприємства	28
2.2. Організація та технологія ведення обліку грошових коштів на підприємстві	41
2.3. Оцінка функціонування системи контролю та інформаційного забезпечення управління грошовими коштами	46
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ, АУДИТ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ	55
3.1. Комплексна аналітична оцінка руху та використання грошових коштів ТОВ «Криворізька будівельна компанія»	55
3.2. Аудит та контроль операцій з грошовими коштами як інструмент мінімізації фінансових ризиків	60
3.3. Концепція удосконалення системи управління грошовими коштами на основі інтеграції облікової та аналітичної інформації	66
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективне управління грошовими коштами є ключовою передумовою стабільного функціонування підприємства в умовах динамічних економічних змін та зростання фінансових ризиків. Сучасна вітчизняна практика свідчить, що саме грошові кошти та їх еквіваленти забезпечують безперервність операційного циклу, можливість своєчасного виконання зобов'язань, формування інвестиційного потенціалу та підтримання ліквідності. У контексті зростаючої конкурентності ринку будівельної галузі, де функціонує ТОВ «Криворізька будівельна компанія», питання формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами набуває особливої значущості.

Поглиблення ролі інформаційних потоків в управлінні фінансами підприємства зумовлює потребу у високій якості облікової інформації, її достовірності, оперативності та аналітичній насиченості. На думку таких учених, як М. Білуха, Ф. Бутинець, С. Голов, Л. Нападовська та М. Кужельний, саме облікова інформація є основою ухвалення управлінських рішень, а її релевантність і повнота визначають здатність менеджменту ефективно управляти ресурсами. Згідно з підходами І. Бланка, управління грошовими потоками є системним процесом, що потребує комплексного аналізу, прогнозування та контролю, а отже, спирається на чітко вибудовану облікову систему.

Водночас, у працях В. Феценка, Є. Діденка та Н. Тарнавської акцентується, що підприємства стикаються з проблемами нераціонального використання грошових ресурсів, несистемного контролю за рухом коштів, помилками при формуванні Звіту про рух грошових коштів, що знижує фінансову стійкість та ускладнює процес управління ліквідністю. Актуальність дослідження посилюється також змінами нормативно-правової бази, зокрема оновленими положеннями НП(С)БО, вимогами НБУ до касових та безготівкових операцій, а також адаптацією міжнародних стандартів IAS 7

та IFRS 9, що вимагає від підприємств удосконалення підходів до обліку та контролю грошових коштів.

Для будівельних підприємств, таких як ТОВ «Криворізька будівельна компанія», характерна висока капіталомісткість, значні обсяги оборотних коштів, сезонність надходжень і витрат, що підвищує залежність від ефективності грошових потоків. Тому формування якісної системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами є важливою передумовою фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

Отже, актуальність теми обумовлюється необхідністю удосконалення облікових, аналітичних і контрольних процедур з метою підвищення ефективності управління грошовими коштами підприємства, що відповідає сучасним вимогам економічного середовища та науковим рекомендаціям провідних фахівців.

Метою дослідження полягає у теоретичному узагальненні та практичному оцінюванні системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства, а також у визначенні особливостей формування, руху та контролю грошових потоків на прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія» з урахуванням сучасних вимог облікової практики.

Виконання поставленої мети передбачає постановлення та вирішення подальший головних **завдань**:

- дослідити теоретичні підходи до сутності грошових коштів та їх ролі в системі фінансового управління підприємством;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку та контролю грошових коштів в Україні;
- оцінити організацію обліку грошових коштів на ТОВ «Криворізька будівельна компанія»;
- проаналізувати структуру, динаміку та особливості руху грошових потоків досліджуваного підприємств;

- дослідити стан внутрішнього контролю та аудиту операцій з грошовими коштами;
- визначити проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами;
- оцінити вплив інформаційної системи обліку на ефективність управління грошовими потоками підприємства;
- систематизувати результати дослідження для формування узагальнених висновків.

Об'єктом магістерської роботи процес управління грошовими коштами підприємства як складова фінансово-господарської діяльності.

Предметом дослідження теоретичні, методичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами, що охоплюють порядок їх обліку, аналізу, контролю та інформаційного забезпечення на підприємстві.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Теоретичне узагальнення й аналіз застосовано для уточнення сутності грошових коштів та принципів їх обліку. Системний і структурно-логічний підхід використано для формування концепції обліково-аналітичного забезпечення. Економічний аналіз, горизонтальний і вертикальний методи застосовано під час оцінювання грошових потоків підприємства. Метод порівняння використано для зіставлення показників. Елементи аудиторського аналізу залучено для дослідження контролю операцій з грошовими коштами.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Концептуальні підходи до управління грошовими коштами та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості

Ефективне управління грошовими коштами є однією з ключових передумов стабільного функціонування підприємства в умовах зростаючої конкуренції та фінансової турбулентності. У сучасних умовах господарювання система обліку та аналізу грошових коштів набуває особливого значення, оскільки саме вона забезпечує своєчасне формування інформації для прийняття управлінських рішень, оцінювання ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. У працях М. Білухи, Ф. Бутинця, С. Голова та інших учених визначено, що облікова інформація щодо грошових потоків виконує стратегічну функцію, виступаючи основою планування та контролю фінансово-господарської діяльності [21; 22; 23].

Узагальнення сучасних підходів, представлених у науковій літературі та в практиці фінансового менеджменту підприємств, свідчить про тенденцію до посилення аналітичної складової системи управління грошовими коштами. Зростаюча потреба у швидкій та релевантній інформації обумовлює необхідність формування цілісної системи обліково-аналітичного забезпечення, що поєднує методи бухгалтерського обліку, фінансового аналізу, управлінської діагностики та внутрішнього контролю.

Грошові кошти є фундаментальним елементом фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують можливість виконання розрахунків, обслуговування операційного процесу, реалізації інвестиційних проєктів та погашення фінансових зобов'язань. НП(С)БО 4 визначає грошові кошти як найліквіднішу частину активів, що може бути негайно використана підприємством для розрахунків [9].

Сучасна наукова думка трактує грошові кошти як економічну категорію, яка відображає не лише наявність ліквідності, а й інтенсивність руху фінансових ресурсів у системі господарських процесів. У роботах зарубіжних авторів, зокрема Друрі, Хорнгрена та Кіммела, грошові кошти розглядаються як «основний елемент фінансової гнучкості підприємства», здатний забезпечити його адаптивність до змін зовнішнього середовища [51; 52; 60].

Вітчизняні дослідники, зокрема І. Бланк, підкреслюють системність грошових потоків та їх здатність відображати результативність діяльності підприємства. На його думку, якість грошових потоків впливає на структуру капіталу, обсяг інвестиційних ресурсів та рівень фінансових ризиків [61].

Таблиця 1.1

Підходи до трактування сутності грошових коштів у науковій літературі

Автор	Визначення грошових коштів
М. Білуха	Найліквідніший актив, що забезпечує безперервність діяльності [21].
Ф. Бутинець	Основа фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [22].
І. Бланк	Інструмент оцінювання ефективності операційної діяльності [61].
С. Друрі	Ключова складова фінансової гнучкості та ліквідності [51].
С. Horngren	Елемент системи контролю та фінансового забезпечення [52].

Джерело: сформовано автором на основі [21,22,51,52,61]

Найбільш уживані в економічній та обліковій літературі підходи до розуміння сутності категорії «грошові кошти», які відображають різні аспекти цієї економічної категорії, систематизовано на рис. 1.1. Узагальнення наведених трактувань свідчить, що універсального, загальноприйнятого визначення поняття «грошові кошти» у науковому середовищі не існує. Кожен автор акцентує увагу на певних характеристиках цього об'єкта: ліквідності, формі існування, функціональному призначенні чи ролі в обліковій системі підприємства.

Разом з тим аналіз існуючих підходів дає можливість сформувати комплексне розуміння даної категорії. З огляду на це, грошові кошти доцільно трактувати як елемент бухгалтерського обліку, що відображає найбільш

мобільну та доступну частину активів підприємства, не обмежену у використанні та придатну для негайного залучення в господарські операції. До складу таких активів належать готівкові ресурси, залишки на банківських рахунках, а також депозити, які можуть бути вилучені на першу вимогу.

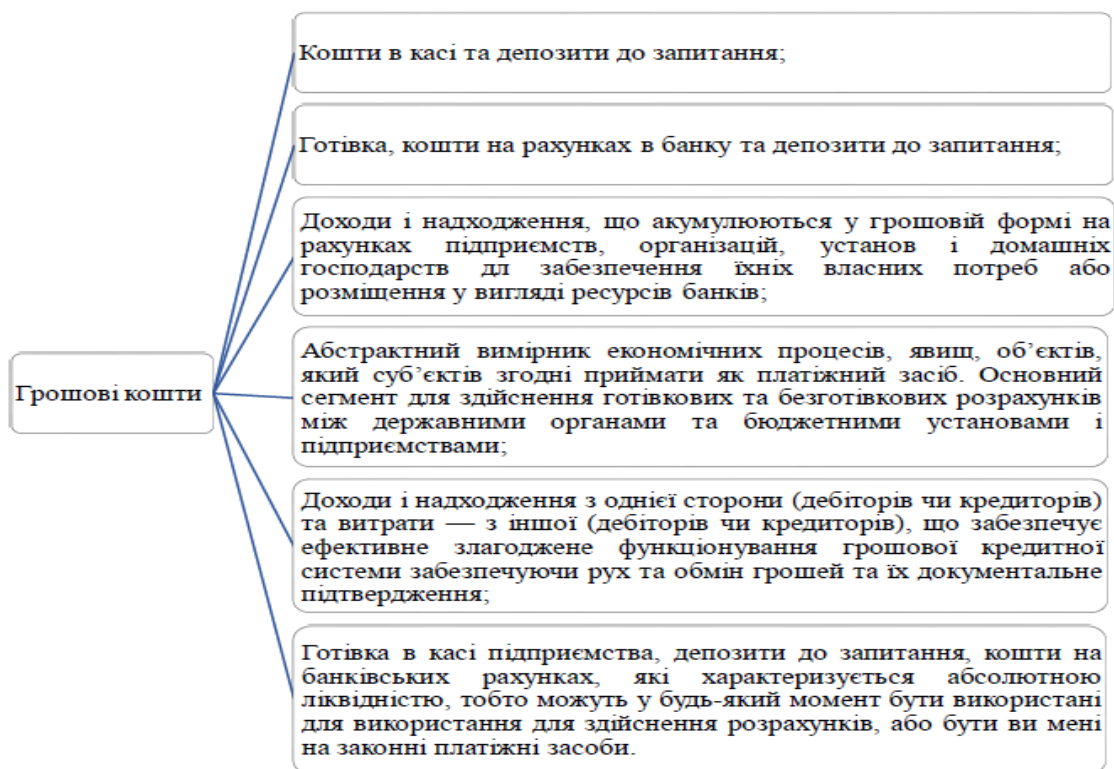

Рисунок 1.1 - Види трактувань поняття «грошові кошти»

Таке визначення інтегрує ключові підходи, що існують у науковій літературі, та охоплює не лише економічну природу грошових коштів, але й їх потенціал, сфери застосування та роль у забезпеченні безперервності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Грошові кошти забезпечують виконання низки важливих функцій у фінансовому менеджменті, серед яких:

- підтримання оптимального рівня ліквідності;
- забезпечення платоспроможності;
- синхронізація надходжень і витрат;
- формування інвестиційного потенціалу;
- забезпечення фінансової стійкості.

Узагальнення наукових досліджень дозволяє стверджувати, що якість управління грошовими коштами безпосередньо впливає на динаміку розвитку підприємства. Недостатній рівень грошових ресурсів призводить до збільшення заборгованості перед постачальниками, зриву контрактів, зростання ризику банкрутства. Надлишкові кошти — до втрати потенційного доходу.

Особливо це актуально для підприємств з високою капіталомісткістю, до яких належить будівельна сфера. Значні обсяги авансування, нерівномірність надходжень і сезонні коливання збільшують залежність підприємства від ефективності управління грошовими потоками.

Регламентування обліку грошових коштів ґрунтується на комплексі національних і міжнародних стандартів, нормативних документів НБУ та податкового законодавства. Серед основних джерел:

Закон України «Про бухгалтерський облік...» [1];

Податковий кодекс України [3];

Положення НБУ про ведення касових операцій [12; 13];

НП(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» [9];

IAS 7 та IFRS 9 [17; 18].

Порівняльний аналіз НП(С)БО 4 і IAS 7 свідчить про їх значну узгодженість, однак міжнародний стандарт містить розширені вимоги до розкриття інформації.

Таблиця 1.2

Порівняння вимог НП(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» та міжнародного стандарту IAS 7 «Statement of Cash Flows»

Критерій порівняння	Вимоги НП(С)БО 4 (ПСБО)	Вимоги міжнародного стандарту IAS 7
Правова основа застосування	Регулюється наказами Міністерства фінансів України та використовується всіма суб'єктами господарювання, що складають фінзвітність за національними стандартами.	Є частиною системи МСФЗ, обов'язковий для підприємств, що застосовують IFRS або подають звітність інвесторам / материнським компаніям за МСФЗ.

Критерій порівняння	Вимоги НП(С)БО 4 (ПСБО)	Вимоги міжнародного стандарту IAS 7
Мета складання звіту	Забезпечення користувачів інформацією про надходження та вибуття грошових коштів за звітний період для оцінки ліквідності та платоспроможності [9].	Надання повної картини грошових потоків для аналізу здатності підприємства генерувати грошові надходження та їх еквіваленти і оцінки змін у фінансовій структурі [17].
Класифікація грошових потоків	Поділ на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність; аналогічний до міжнародного, але з менш детальним розкриттям [9].	Ідентичний поділ, проте містить розширені пояснення та приклади; особливо детально регламентує класифікацію процентів та дивідендів [17].
Методи складання звіту	Дозволено прямий та непрямий методи, без явної переваги одного над іншим [9].	Обидва методи дозволені, але непрямий метод є домінуючим у міжнародній практиці та докладно регламентований [17].
Врахування курсових різниць	Курсові різниці відображаються окремо як результат перерахунків іноземної валюти [10].	Курсові різниці включаються до прибутку/збитку і відображаються у складі операційної діяльності, підкреслюючи вплив на зміну грошових коштів [17].
Розкриття інформації у примітках	Вимоги значно вужчі; розкриття деталізується лише для окремих статей, наприклад для негрошових операцій.	Високий рівень деталізації: пояснення щодо обмежених коштів, негрошових операцій, умов кредитування, відсоткових потоків, негарантованих зобов'язань, тощо.
Визнання грошових еквівалентів	Визначення менш деталізоване; приклади обмежені.	Чітко визначено критерії грошового еквіваленту: короткостроковість, висока ліквідність, незначний ризик зміни вартості.
Відображення відсотків та дивідендів	Проценти та дивіденди, як правило, відносяться до операційної діяльності (основний підхід національних стандартів).	Надано вибір: підприємство може відображати проценти та дивіденди в операційній, фінансовій або інвестиційній діяльності , залежно від економічної сутності.
Підхід до класифікації податків	Податки, пов'язані з діяльністю, включаються до відповідної категорії грошових потоків, але механізм описано стисло.	Податки зазвичай відображаються у грошових потоках від операційної діяльності, якщо не можна прямо пов'язати їх з інвестиційною або фінансовою діяльністю.
Обов'язковість декомпозиції потоків	Національний стандарт дозволяє обмежену деталізацію.	IAS 7 вимагає більш глибоке розкриття структури надходжень і витрат.

Джерело: сформовано автором на основі [9,10,17]

Класифікація грошових коштів є ключовим інструментом упорядкування інформації про фінансові ресурси підприємства, оскільки дозволяє виокремити їх за формами існування, джерелами надходження та напрямками використання. Така структуризація забезпечує можливість коректно оцінювати ліквідність, визначати ступінь доступності коштів та ідентифікувати потенційні ризики дефіциту ресурсів. Завдяки класифікації стає можливим не лише точне відображення операцій у бухгалтерському обліку, але й удосконалення аналітичних процедур, спрямованих на прогнозування майбутніх грошових потоків і планування фінансових потреб підприємства.

Рисунок 1.2 – Класифікація грошових коштів

Важливість класифікації грошових коштів полягає також у забезпеченні прозорості фінансової інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Розподіл грошових потоків за видами діяльності—операційною, інвестиційною та фінансовою—дозволяє чітко окреслити джерела формування ресурсів і характер їх використання. Це суттєво підвищує якість управлінських рішень, сприяє точнішій оцінці фінансового стану підприємства та дає змогу визначити, наскільки ефективно воно генерує

кошти у процесі своєї основної діяльності. Без чіткої класифікації неможливим є повноцінний аналіз результативності та стійкості грошових потоків.

Система обліково-аналітичного забезпечення охоплює взаємопов'язаний комплекс елементів, що забезпечують формування, оброблення, інтерпретацію та контроль інформації про рух грошових коштів. Узагальнення сучасних досліджень дозволяє виокремити такі ключові компоненти:

нормативно-методичний блок — регламентує підходи до документування та оцінювання;

організаційно-обліковий блок — визначає побудову облікової політики;

інформаційно-аналітичний блок — включає методи оцінювання потоків;

контрольний блок — забезпечує достовірність даних;

цифровий блок — автоматизує обробку даних.

Таблиця 1.3

Структурні елементи системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами та їх змістовне наповнення

Структурний елемент системи	Науково-методичний зміст та ключові характеристики
1. Нормативно-правовий блок	Включає комплекс законодавчих і нормативних актів, що регламентують принципи оцінки, визнання, документування та розкриття інформації про грошові кошти. Забезпечує уніфікацію правил обліку відповідно до НП(С)БО, МСФЗ та вимог НБУ. Встановлює методологічні основи формування достовірної та порівняної інформації про грошові потоки.
2. Організаційно-обліковий блок	Містить сукупність процедур, внутрішніх регламентів та елементів облікової політики підприємства, що визначають порядок ведення обліку грошових коштів. Охоплює первинне документування, порядок відкриття й ведення банківських рахунків, касові операції, застосування облікових регістрів, графік документообігу. Забезпечує безперервність і системність відображення операцій.
3. Інформаційно-аналітичний блок	Забезпечує формування, обробку та інтерпретацію інформації про рух грошових коштів. Включає методи горизонтального, вертикального, трендового, коефіцієнтного, факторного аналізу; моделювання грошових потоків; прогнозування майбутніх надходжень і платежів. Спрямований на оцінювання ліквідності, платоспроможності, інтенсивності та стійкості грошових потоків.
4. Контрольно-аудиторський блок	Спрямований на забезпечення достовірності та законності операцій з грошовими коштами. Включає внутрішній контроль, ревізійні

Структурний елемент системи	Науково-методичний зміст та ключові характеристики
	процедури, аудит касових і банківських операцій, інвентаризацію коштів, перевірку дотримання облікової політики та нормативних вимог. Виконує превентивну, верифікаційну та аналітичну функції.
5. Цифрово-інформаційний блок (ІТ-система)	Охоплює програмні продукти для автоматизації обліку, внутрішнього контролю та аналізу грошових коштів (BAS, 1C, SAP, Oracle). Забезпечує оперативність, точність і концентрованість інформації, мінімізує людський фактор, дозволяє інтегрувати облікові й управлінські дані в єдину інформаційну систему підприємства.
6. Управлінсько-регулятивний блок	Формує механізм прийняття управлінських рішень на основі аналітичної інформації. Включає бюджетування грошових коштів, планування руху коштів, розроблення політики управління ліквідністю, визначення лімітів залишків, контролювання інтенсивності грошових потоків. Забезпечує адаптивність і гнучкість підприємства в умовах економічних змін.

Джерело: сформовано автором

Інформаційні потреби користувачів даних про грошові кошти залежать від характеру їхніх інтересів та рівня залученості до управління підприємством. Керівництво потребує оперативної та деталізованої інформації про обсяги надходжень і витрат, динаміку руху коштів та їх відповідність фінансовим планам, оскільки ці показники безпосередньо впливають на прийняття стратегічних і тактичних рішень.

Таблиця 1.4

Інформаційні потреби користувачів даних про грошові кошти

Користувач	Характер інформаційних запитів
Менеджмент	Ліквідність, обсяг надходжень і витрат, оцінка операційної діяльності [29].
Інвестори	Стабільність руху коштів та інвестиційна привабливість [54].
Кредитори	Здатність підприємства виконувати фінансові зобов'язання [40].
Держава	Податковий контроль та повнота звітності [3].

Джерело: сформовано автором за [3,29,40,54]

Зовнішнім користувачам - кредиторам, інвесторам, контролюючим органам - необхідні достовірні відомості про ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Такі дані дозволяють оцінити здатність суб'єкта господарювання виконувати зобов'язання, рівень ризику фінансування та ефективність використання грошових ресурсів.

Розглянуті теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підтверджують, що грошові кошти є ключовим елементом фінансового механізму підприємства. Узагальнення сучасних наукових підходів дозволяє стверджувати, що повноцінна система управління грошовими потоками має базуватися на поєднанні національних і міжнародних стандартів, методів фінансового аналізу, контролю та цифрових технологій. Формування такої системи забезпечує інформаційну прозорість, підвищує точність прийняття управлінських рішень та сприяє зміцненню фінансової стійкості підприємства

1.2. Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів: структура, принципи та функції

У сучасних умовах цифровізації бізнес-процесів інформаційна система бухгалтерського обліку відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного управління грошовими коштами підприємства. Грошові ресурси становлять найбільш мобільну частину активів, а тому потребують не лише належного документального оформлення та своєчасного відображення в обліку, але й інтегрованої інформаційної підтримки на всіх рівнях управління. Саме тому формування високоякісної облікової інформації про грошові кошти є фундаментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, забезпечення ліквідності та підтримання фінансової стабільності.

Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів являє собою взаємопов'язану сукупність методів, алгоритмів, реєстрів, технічних засобів та інформаційних потоків, які забезпечують процеси збору, реєстрації, зберігання, оброблення й аналітичного перетворення даних про всі операції з грошовими ресурсами. Вона поєднує нормативну, організаційну, технологічну та аналітичну складові, які разом формують комплексне інформаційне середовище для управління фінансовою діяльністю підприємства.

З огляду на це, детальне дослідження структури, принципів та функцій інформаційної системи обліку грошових коштів є важливим теоретичним і

практичним завданням у контексті обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами. Особливої ваги це набуває для підприємств, діяльність яких характеризується значним обсягом розрахункових операцій, високою оборотністю коштів та потребою в оперативній фінансовій інформації.

Формування облікової інформації щодо грошових коштів ґрунтується на системному підході до організації процесів первинного документування, реєстрації та узагальнення відомостей про всі операції із руху фінансових ресурсів. Логіка формування даних передбачає поетапний рух інформації від первинного носія до підсумкової звітності, що забезпечує цілісність, повноту та достовірність інформаційного потоку.

На первинному рівні відбувається фіксація фактів господарського життя у відповідних документах — прибуткових і видаткових касових ордерах, банківських виписках, корінцях чекових книжок, електронних платіжних дорученнях, внутрішніх розпорядчих документах. На цьому етапі ключовими вимогами до інформації є:

- оперативність документування;
- відповідність нормативним формам;
- юридична обґрунтованість операцій;
- відсутність арифметичних і логічних помилок.

Саме правильне відображення даних на первинному рівні визначає якість подальших етапів обробки інформації.

Усі первинні документи підлягають реєстрації у відповідних регістрах: касовій книзі, журналі господарських операцій, журналах-ордерах, електронних книгах обліку. Цей процес забезпечує:

- систематизацію інформації за хронологією;
- групування за типами операцій;
- побудову структурованих інформаційних масивів;
- створення єдиної бази даних для аналітики.

Регістраційний рівень виконує роль «фільтра» та «структуризатора» інформаційних потоків.

На аналітичному рівні проводиться групування та деталізація інформації відповідно до потреб управління. Це включає:

- оцінку оборотності грошових коштів;
- аналіз обсягів надходжень та виплат;
- визначення структури руху коштів;
- формування управлінських показників ліквідності та фінансової гнучкості.

Аналітичні дані трансформуються у форму, зрозумілу для менеджменту, і забезпечують обґрунтування рішень щодо стратегії управління грошовими потоками.

Фінальним етапом руху інформації є формування звітності:

- Звіт про рух грошових коштів (НП(С)БО 4, IAS 7);
- внутрішні управлінські звіти;
- звіти для власників, банків і контролюючих органів.

На цьому етапі інформація повинна відповідати принципам достовірності, зрозумілості, нейтральності та порівнюваності.

Таблиця 1.5

Етапи формування облікової інформації про грошові кошти та їх характеристика

Етап	Характеристика
Первинний	Документування операцій з грошовими коштами; формування юридично достовірних даних [21; 22].
Регістраційний	Систематизація інформації у регістрах, хронологічне групування операцій [29].
Аналітичний	Обробка інформації з метою прийняття управлінських рішень, аналіз ліквідності та оборотності [61].
Звітний	Узагальнення інформації у формі фінансової та управлінської звітності [9; 17].

Джерело: сформовано автором

Інформаційна система обліку грошових коштів має багаторівневу структуру, що забезпечує інтеграцію різних функціональних елементів для створення єдиного інформаційного простору.

Таблиця 1.6.

Основні принципи функціонування інформаційної системи обліку грошових коштів

Принцип	Зміст
Безперервність	Дані повинні формуватися постійно та своєчасно, що забезпечує актуальність інформації [29].
Повнота	Відображення всіх операцій без пропусків чи дублювань.
Документування	Кожна операція повинна мати підтверджувальний документ [21].
Системність	Інформація формується як частина єдиної логічної системи управління.
Інтегрованість	Обмін даними між підсистемами, забезпечення єдиного інформаційного простору.
Контроль	Внутрішній контроль за правильністю документування та відображення інформації.

Джерело: сформовано автором

Інформаційна система виконує комплекс функцій, спрямованих на забезпечення управління грошовими коштами на всіх рівнях — операційному, тактичному та стратегічному.

Інформаційна функція - Забезпечує формування достовірних даних про всі операції з грошовими ресурсами та їх структуру. Інформація використовується керівництвом, власниками, інвесторами, банками та контролюючими органами.

Контрольна функція - Передбачає можливість перевірки правильності відображення грошових операцій у документах, регістрах та звітності. Система контролю дозволяє виявляти помилки, порушення, зловживання та запобігати фінансовим ризикам.

Аналітична функція - Забезпечує оцінювання ліквідності, фінансової стійкості, оборотності грошових коштів, структури надходжень і виплат. Аналітичні інструменти дозволяють визначати закономірності руху грошових потоків та прогнозувати їх майбутні значення.

Комунікаційна функція - Сприяє передаванню даних між структурними підрозділами підприємства та забезпечує координацію руху інформації.

Прогностична функція - Забезпечує формування прогностичних показників руху грошових коштів, що необхідні для планування обсягів фінансування, інвестиційних проєктів та визначення потреб у позикових ресурсах.

Таблиця 1.7

Функції інформаційної системи обліку грошових коштів

Функція	Характеристика
Інформаційна	Формування та надання повних і достовірних даних про рух коштів [29].
Контрольна	Забезпечення правильності документування та обліку операцій [21].
Аналітична	Оцінювання ліквідності, оборотності та структури грошових потоків [61].
Комунікаційна	Забезпечення циркуляції інформації між підрозділами підприємства.
Прогностична	Формування прогнозів грошових потоків та визначення потреб у фінансових ресурсах.

Джерело: сформовано автором

Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів функціонує на основі розгалуженої системи внутрішніх регістрів, які дозволяють структурувати, систематизувати та узагальнювати дані про всі операції. Регістр є проміжною ланкою між первинними документами та аналітичним блоком системи, тому його правильна організація визначає якість облікової інформації.

Внутрішні регістри можна класифікувати за кількома критеріями:

За призначенням:

регістри хронологічного обліку;

регістри систематичного обліку;

комбіновані регістри.

За формою ведення:

паперові;

електронні;

інтегровані регістри у складі ERP-систем.

За об'єктом обліку:

касові регістри;

- реєстри банківських операцій;
- реєстри внутрішніх переміщень грошових коштів;
- реєстри для формування управлінської звітності.

Правильна побудова реєстрів дозволяє зменшити ризики дублювання даних, підвищити точність їх групування та знизити імовірність помилок під час формування звітності [21; 29; 61].

Характеристика ключових реєстрів обліку грошових коштів

Касові реєстри - Містять записи про всі операції з готівкою. Найбільш поширеними є:

- касовий журнал (електронний або паперовий);
- касові ордери;
- звіт касира.

Ці реєстри формують інформаційну базу для оперативного контролю за залишками готівки в касі.

Реєстри банківських операцій - Містять записи про безготівкові розрахунки:

- банківські виписки;
- відомості обліку платежів;
- внутрішні реєстри електронних платежів.

Банківські реєстри забезпечують хронологічний та систематичний облік операцій на поточних та спеціальних рахунках.

Реєстри внутрішніх розрахунків та переміщень коштів - Це реєстри, що використовуються для:

- внутрішніх авансів;
- підзвітних сум;
- фінансових трансфертів між структурними підрозділами;
- внутрішнього бюджетування.

Реєстри управлінської аналітики - Містять дані, необхідні для:

- аналізу грошових потоків;
- прогнозування потреб у фінансових ресурсах;

оцінки ліквідності.

У сучасних автоматизованих системах такі реєстри формуються автоматично на основі первинних та бухгалтерських документів.

Таблиця 1.8.

Основні внутрішні реєстри обліку грошових коштів та їх інформаційне призначення

Вид реєстру	Інформаційне призначення
Касовий журнал	Хронологічне фіксування всіх операцій з готівкою, контроль за залишком коштів у касі [21].
Журнал-ордери з рахунків 30 і 31	Систематизація операцій за напрямками надходження і вибуття коштів [29].
Банківські виписки	Оперативне відображення руху коштів на поточних рахунках, перевірка правильності платежів [48].
Відомості внутрішніх розрахунків	Групування інформації про підзвітні суми, внутрішні платежі, трансфери.
Аналітичні відомості руху грошових коштів	Формування показників оборотності, структури потоків, прогнозування [61].

Джерело: сформовано автором

Інформаційні потоки — це напрямки руху даних між структурними компонентами облікової системи. Ефективна організація потоків визначає швидкість, точність і достовірність процесів обліку.

Інформаційний потік 1: первинний документ → касові/банківські реєстри

На цьому етапі відбувається:

фіксація операції;

перенесення даних до реєстрів;

перевірка відповідності суми та реквізитів.

Інформаційний потік 2: реєстри → аналітичні таблиці

Цей потік передбачає:

групування інформації;

розрахунок проміжних підсумків;

формування аналітичних індикаторів.

Інформаційний потік 3: аналітичні таблиці → управлінська звітність

На основі аналітичних даних формуються:

- внутрішні звіти про ліквідність;
- прогнози руху коштів;
- таблиці фінансового моніторингу.

Інформаційний потік 4: управлінська звітність → прийняття рішень

Цей потік забезпечує інтеграцію облікової системи з процесами управління. Менеджмент отримує:

- інформацію про залишки коштів;
- оцінку можливостей фінансування;
- прогнозний фінансовий баланс.

Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів є багатокomпонентним механізмом, який забезпечує повний цикл обробки фінансової інформації — від первинного документування до формування аналітичних звітів. Її структура включає нормативно-методичний, організаційно-обліковий, технологічний, аналітичний та комунікаційний блоки, які разом створюють цілісне інформаційне середовище.

Система функціонує на основі принципів документування, безперервності, інтегрованості, системності та контролю, що гарантує якість формування облікових даних. Вона виконує інформаційну, контрольну, аналітичну, комунікаційну та прогностичну функції, а також забезпечує інтеграцію з іншими управлінськими підсистемами.

Внутрішні реєстри та інформаційні потоки відіграють ключову роль у забезпеченні достовірності й повноти інформації, а аналітичний потенціал системи створює базу для прийняття управлінських рішень щодо ліквідності, оборотності та оптимізації грошових потоків.

Таким чином, інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів є фундаментальним елементом обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю будівельно-монтажних робіт в Україні

Аналітичне забезпечення управління грошовими потоками є ключовим елементом фінансового менеджменту підприємства. На відміну від загального обліку руху грошових коштів, аналітика спрямована на виявлення тенденцій, закономірностей, відхилень і факторів, що впливають на надходження та вибуття коштів. Методологія аналітичної роботи щодо грошових потоків передбачає застосування комплексу інструментів, моделей і принципів, за допомогою яких забезпечується глибоке розуміння фінансових процесів і можливість прогнозування майбутніх станів ліквідності та платоспроможності підприємства.

Системний підхід до аналізу грошових потоків дозволяє розглядати рух коштів не лише як сукупність операцій, а як інтегровану фінансову динаміку, що відображає ефективність операційної, інвестиційної й фінансової діяльності. Методологічні основи аналітики формують підґрунтя для управлінських рішень і забезпечують інструментарій оптимізації структури потоків, їх стабільності та узгодженості з фінансовою стратегією підприємства.

Аналіз грошових потоків ґрунтується на методології фінансової діагностики, яка поєднує елементи економіко-математичного моделювання, статистичних методів та теоретичних основ фінансової стійкості. Методологічна база включає такі принципи:

науковість — використання валідних аналітичних методів і моделей;

релевантність — аналітика охоплює лише ті дані, що впливають на управління коштами;

об'єктивність — результати аналізу не можуть залежати від суб'єктивних оцінок;

адаптивність — методи аналізу коригуються відповідно до ринкових трансформацій;

комплексність — врахування взаємозв'язку потоків між видами діяльності підприємства [12; 29; 61].

Методологія аналізу ґрунтується на використанні різних підходів: кількісних, якісних, трендових, порівняльних, економетричних і структурних. Їх поєднання забезпечує багатовимірний погляд на фінансові потоки.

Таблиця 1.9.

Методологічні принципи аналізу грошових потоків

Принцип	Характеристика
Науковість	Застосування валідних моделей аналізу фінансів, статистичних методів [29].
Релевантність	Використання лише тих даних, що впливають на рух грошових потоків.
Адаптивність	Актуалізація методів відповідно до ринкової динаміки.
Комплексність	Оцінка потоків у взаємозв'язку з іншими процесами підприємства [61].
Об'єктивність	Усунення суб'єктивних суджень при прийнятті рішень [21].

Джерело: сформовано автором

Аналітичні інструменти поділяються на традиційні, економетричні та сучасні цифрові. Вони забезпечують можливість досліджувати грошові потоки у різних площинах — динамічній, структурній, факторній, сценарній.

Традиційні аналітичні методи

Горизонтальний аналіз — оцінка динаміки надходжень і виплат у часі.

Вертикальний аналіз — визначає структуру потоків і їх частку у загальному обсязі.

Порівняльний аналіз — зіставляє фактичні показники з плановими.

Факторний аналіз — виявляє вплив окремих чинників на зміну величини потоків.

Коефіцієнтний аналіз — визначення рівня платоспроможності, стабільності та достатності грошових надходжень.

Економіко-математичні та економетричні інструменти

Аналітика може використовувати:

регресійні моделі;

індексний аналіз;

моделі групування (кластеризація потоків);

трендові функції;
сезонну декомпозицію;
метод ковзних середніх.

Ці інструменти дають змогу виявити закономірності та побудувати прогнозні криві руху коштів.

Сучасні цифрові інструменти аналітики

У цифрових системах (BAS ERP, SAP, Oracle, Power BI) використовуються:

дашборди ліквідності;
модулі cash-flow modeling;
автоматизований аналіз відхилень;
сценарний аналіз на основі штучного інтелекту;
прогнозні моделі на базі машинного навчання.

Таблиця 1.10

Інструменти та методи аналітики грошових потоків

Група інструментів	Характеристика
Традиційні методи	Горизонтальний, вертикальний, порівняльний аналіз; коефіцієнти [12].
Економетричні методи	Регресії, кореляції, трендові функції, сезонна декомпозиція [29].
Факторний інструментарій	Виявлення причин змін у надходженнях і виплатах [61].
Цифрова аналітика	ВІ-системи, прогнозні модулі, штучний інтелект [48].
Сценарний аналіз	Моделювання декількох варіантів грошових потоків з урахуванням ризиків.

Джерело: сформовано автором

Аналітика виконує стратегічну роль у прогнозуванні та оптимізації грошових потоків, забезпечуючи керівництво підприємства точними та своєчасними даними щодо майбутніх фінансових можливостей і ризиків.

Логіка формування прогнозів

Прогнозування ґрунтується на таких етапах:

Збирання історичних даних про рух коштів.

Виділення трендів і циклів (трендові, сезонні, циклічні коливання).

Оцінка впливових факторів — обсяг продажів, умови розрахунків, кредитні договори.

Побудова прогнозної моделі — трендова, регресійна, експоненціальна, стохастична.

Оцінка точності прогнозу та порівняння альтернативних моделей.

Формування прогностичних сценаріїв — оптимістичного, базового, песимістичного.

Аналітика грошових потоків дозволяє спрогнозувати періоди можливих касових розривів і вжити заходів щодо їх уникнення.

Оптимізація руху грошових коштів

Оптимізація включає застосування моделей:

модель Баумоля — визначення оптимального залишку грошових коштів;

модель Міллера–Орра — управління залишками готівки в умовах нестабільності;

модель Стоуна — комбінована модель короткострокової оптимізації.

Ці моделі дозволяють знаходити оптимальну величину ліквідних коштів, мінімізуючи трансакційні витрати.

Аналітика як інструмент фінансової стабільності

Аналітична підтримка забезпечує:

своєчасне виявлення ризиків ліквідності;

адаптацію політики розподілу коштів;

узгодження інвестиційних рішень із ресурсною базою;

оптимізацію строків розрахунків з контрагентами;

підвищення фінансової гнучкості.

Таблиця 1.11

Методи прогнозування грошових потоків та їх характеристика

Метод	Характеристика
Трендові моделі	Досліджують стійкі тенденції в динаміці грошових потоків [29].
Регресійні моделі	Виявляють залежність між потоками та факторними показниками [48].

Метод	Характеристика
Сезонна декомпозиція	Аналізує регулярні сезонні коливання надходжень і виплат.
Стохастичні моделі	Використовують випадкові процеси для прогнозування в умовах невизначеності.
Експоненційне згладжування	Підсилює вплив останніх періодів при прогнозуванні [61].

Джерело: сформовано автором

Система показників оцінки грошових потоків і платоспроможності підприємства

Аналітична система оцінки руху грошових коштів включає групи показників, які відображають стабільність, ефективність та достатність фінансових ресурсів.

Показники структури грошових потоків

частка операційного потоку в загальному русі коштів;

співвідношення інвестиційних та фінансових потоків;

баланс надходжень і витрат.

Показники достатності надходжень

коефіцієнт покриття платежів;

коефіцієнт самофінансування;

коефіцієнт фінансової незалежності від позикових ресурсів.

Показники стабільності потоків

коефіцієнт варіації;

коефіцієнт концентрації;

індекс регулярності потоку.

Показники ризику ліквідності

інтегральний показник ризику ліквідності;

коефіцієнт грошової чутливості;

коефіцієнт відновлення ліквідності.

Аналітичні моделі ухвалення фінансових рішень

Аналітичні моделі забезпечують формування рекомендацій для:

оптимізації залишків ліквідних коштів;

вибору способів фінансування;

вирівнювання касових розривів;
забезпечення платоспроможності.

Таблиця 1.12

Показники оцінки грошових потоків і платоспроможності

Група показників	Зміст
Структурні	Характеризують пропорції між видами грошових потоків [12; 29].
Достатності	Визначають здатність покривати поточні зобов'язання власними надходженнями [61].
Стабільності	Відображають передбачуваність і регулярність потоків [48].
Ризику ліквідності	Показують імовірність дефіциту грошових ресурсів.
Ефективності	Оцінюють здатність генерувати чистий грошовий потік у довгостроковій перспективі.

Джерело: сформовано автором

Моделі включають:

матриця альтернатив управління потоками;
моделі оптимізації портфельних рішень;
моделі прогнозової платоспроможності;
алгоритми автоматизованої оцінки сценаріїв фінансування.

Таблиця 1.13

Аналітичні моделі управління грошовими потоками

Модель	Характеристика
Баумоля	Визначає оптимальний запас ліквідних коштів.
Міллера–Орра	Дозволяє управляти залишками в умовах коливань [29].
Сценарно-аналітичні моделі	Порівняння альтернатив управління потоками [61].
Матричні моделі рішень	Оцінка впливу варіантів фінансування на ліквідність.
Регресійні моделі ризику	Прогнозування ризиків дефіциту коштів [48].

Джерело: сформовано автором

Методологічні основи аналітичного забезпечення управління грошовими потоками формують комплекс інструментів, моделей і принципів, що забезпечують можливість всебічного дослідження руху фінансових ресурсів. Аналітика виступає фундаментом для прогнозування, оптимізації та прийняття стратегічних управлінських рішень у сфері ліквідності та фінансової стабільності. Використання різноманітних методів — від

традиційних до економетричних і цифрових — дозволяє забезпечити високий рівень точності прогнозів і своєчасно реагувати на зміни ринкових умов. Таким чином, аналітичне забезпечення стає ключовою складовою фінансової політики підприємства та основою його конкурентоспроможності.

РОЗДІЛ II

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «КРИВОРІЗЬКА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ»

2.1. Стратегічний профіль та фінансово-організаційні особливості діяльності підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Криворізька будівельна компанія» (ТОВ «КБК») є приватним суб'єктом господарювання, що здійснює свою діяльність у сфері будівництва та суміжних галузях. Підприємство функціонує на території України та має свій адміністративний центр у місті Кривий Ріг Дніпропетровської області. Юридична адреса компанії повністю збігається з її фактичним місцем розташування: 50005, м. Кривий Ріг, вул. Каховська, 33. Така відповідність сприяє прозорості діяльності та спрощує комунікацію з контролюючими органами й партнерами.

Історія компанії розпочалася 25 вересня 2000 року, коли вона була заснована у формі закритого акціонерного товариства. У процесі подальшого організаційного розвитку підприємство змінило свою юридичну форму, і з 21 листопада 2010 року діє як товариство з обмеженою відповідальністю. Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, підприємство з кодом ЄДРПОУ 37861655 було повторно зареєстроване 25 жовтня 2011 року, що підтверджує актуальність його правового статусу.

ТОВ «КБК» є самостійним підприємством без філій та відокремлених структурних підрозділів, що дозволяє підтримувати компактну і гнучку систему управління. Фінансова структура підприємства базується виключно на приватних інвестиціях. Статутний капітал сформовано трьома засновниками: Переверзєвим Василем Івановичем, якому належить 50 %, Переверзєвою Галиною Павлівною (25 %) та Переверзєвим Олександром Васильовичем (25 %). Загальний розмір статутного капіталу становить 40,3

млн грн. Генеральний директор та головний інвестор - Переверзєв В. І., який здійснює стратегічне керівництво підприємством.

Компанія має ліцензію на здійснення будівельної діяльності та, починаючи з 2008 року, додатково володіє правом виконання функцій генерального підрядника в капітальному будівництві. Це надає змогу реалізовувати проекти повного виробничого циклу - від підготовчих і проектних робіт до здачі завершених об'єктів у експлуатацію. Діяльність ТОВ «КБК» охоплює реалізацію промислових, соціальних, цивільних та інженерних споруд у різних регіонах України, зокрема на підприємствах металургійної, цементної та гірничодобувної промисловості.

Виробнича база компанії розташована у безпосередній близькості до одного з ключових партнерів - ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Така територіальна близькість забезпечує логістичні переваги: пришвидшує доставку матеріалів, мінімізує транспортні витрати та дозволяє оперативно реагувати на потреби замовника. Підприємство використовує комбінацію власних виробничих потужностей та орендованої техніки, що створює достатню гнучкість у процесі виконання робіт і дає можливість масштабувати діяльність залежно від обсягу проектів.

Таблиця 2.1

Ідентифікаційні реквізити, місцезнаходження та засоби зв'язку емітента

Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю "Криворізька будівельна компанія"
Скорочене найменування	ТОВ "КБК"
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код за ЄДРПОУ	37861655
Код території за КАТОТТГ	UA12060170010378670
Територія (область)	Україна, Дніпропетровська область
Район	Криворізький р-н
Поштовий індекс	50005
Населений пункт	місто Кривий Ріг
Вулиця, будинок	вул. Каховська, 33
Міжміський код та телефон	0564044999
Реєстр платника ПДВ	Індивідуальний податковий номер: 378616504828

Джерело: складено автором

Кадровий склад ТОВ «КБК» включає інженерно-технічних працівників, які відповідають за проєктування, технологічний супровід та контроль будівельних процесів, а також робітників різних спеціальностей. Усі працівники, зайняті на об'єктах із підвищеним рівнем небезпеки, мають відповідні допуски та проходять регулярну підготовку. Високий рівень кваліфікації персоналу дозволяє підприємству виконувати складні технічні завдання, дотримуючись сучасних стандартів якості, будівельних регламентів, норм охорони праці та екологічних вимог.

Статут Товариства з обмеженою відповідальністю "Криворізька будівельна компанія" затверджено протоколом загальних зборів учасників протоколом № 53 від 05.10.2022. Номер запису: 908-910. Індивідуальний податковий номер - 378616504828.

Інформацію щодо видів діяльності Товариства згідно даних ЄДРПОУ наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основний та додатковий види діяльності

Код за КВЕД	Вид діяльності
41.20	Будівництво житлових і нежитлових будівель
25.11	Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій
42.99	Будівництво інших споруд, н.в.і.у.
43.11	Знесення
43.99	Інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.
46.21	Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
77.32	Надання в оренду будівельних машин і устаткування
77.33	Надання в оренду офісних машин і устаткування, у тому числі комп'ютерів
77.39	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.
46.73	Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля
68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
71.12	Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах
74.90	Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.

77.11	Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
77.12	Надання в оренду вантажних автомобілів
42.11	Будівництво доріг і автострад

Джерело: складено автором

ТОВ «КБК» реалізує широкий спектр будівельно-монтажних робіт, використовуючи як матеріали замовника, так і власні ресурси, придбані за рахунок підприємства. Такий підхід забезпечує гнучкість виконання проєктів і дає змогу адаптувати технологічні процеси під специфіку кожного об'єкта. Діяльність компанії охоплює кілька послідовних технологічних блоків.

Підготовчий комплекс робіт

На першій стадії здійснюється повний цикл заходів, необхідних для старту будівництва. До них належать:

розчищення території, видалення рослинності та підготовка будівельного майданчика;

демонтаж застарілих споруд і конструкцій;

облаштування тимчасових інженерних мереж і прокладання допоміжних транспортних шляхів, що забезпечують доступ техніки та персоналу до об'єкта.

Роботи нульового циклу

Цей етап включає базові технічні операції, що формують основу майбутньої споруди:

виконання земляних робіт різного ступеня складності та вертикальне планування території;

улаштування ґрунтових подушок, фундаментів і стін підземної частини будівлі;

будівництво заглиблених конструкцій методом «стіна в ґрунті», який застосовується у складних інженерно-геологічних умовах.

Монтаж каркасів та огорожувальних конструкцій

На цьому етапі формується несуча структура об'єкта. До складу робіт входять:

монтаж монолітних бетонних та залізобетонних елементів;

встановлення колон, плит перекриттів, ригелів, балок, ферм;
улаштування вентиляційних і ліфтових шахт, санітарно-технічних модулів;

спорудження металевих і дерев'яних конструкцій залежно від проєктних вимог.

Кам'яні, фасадні та покрівельні роботи

Після завершення зведення каркаса проводяться спеціальні будівельні роботи:

кладка внутрішніх і зовнішніх стін;

будівництво перегородок;

монтаж покрівельних систем різних типів — рулонних, мембранних, полімерних, бітумних тощо.

Внутрішні загальнобудівельні роботи

На даному етапі виконується опорядження внутрішніх приміщень:

встановлення перегородок, склопакетів, віконних та дверних блоків;

проведення тепло-, звуко- та гідроізоляційних робіт;

декоративне оздоблення стін і стель;

улаштування підлог із використанням дерев'яних, полімерних або керамічних матеріалів.

Благоустрій та озеленення території

Фінальний блок робіт має на меті формування зовнішнього простору довкола об'єкта:

облаштування пішохідних зон, асфальтових або щебеневих проїздів;

спорудження відкритих спортивних майданчиків чи інших елементів інфраструктури;

комплексні ландшафтні роботи та озеленення території.

Структура виробничої та управлінської діяльності

У виробничій структурі ТОВ «КБК» функціонує п'ять будівельних ділянок, кожна з яких спеціалізується на окремих видах робіт. Наявність власного цеху з виготовлення металоконструкцій забезпечує підприємству

автономність від сторонніх підрядників та дозволяє оперативно забезпечувати об'єкти необхідними конструктивними елементами.

Система управління компанією побудована за принципом ієрархічно-функціонального розподілу повноважень. На чолі структури стоїть генеральний директор, який здійснює стратегічне управління та координує роботу заступників, відповідальних за ключові напрями діяльності:

- виробничу діяльність;
- фінансове планування та облік;
- комерційну політику;
- технічний контроль якості;
- кадрове забезпечення.

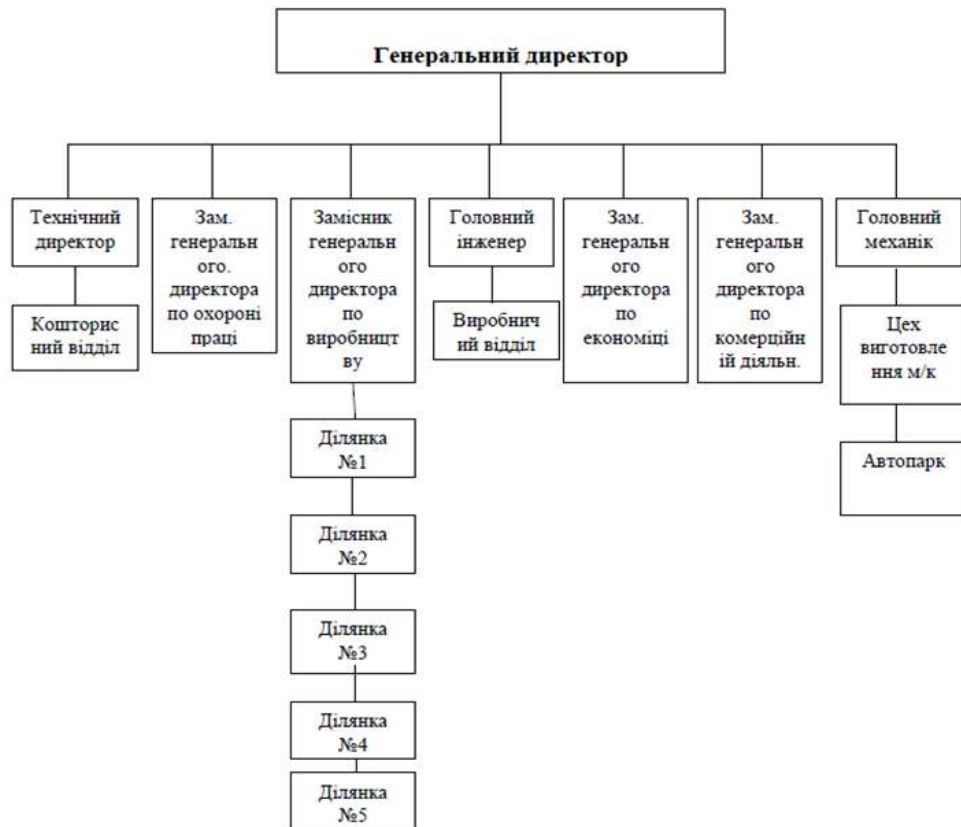

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Така організаційна модель сприяє чіткому розмежуванню відповідальності між підрозділами, забезпечує оперативність прийняття

управлінських рішень та створює умови для ефективного використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів.

ТОВ «Криворізька будівельна компанія» посідає вагоме місце серед підприємств будівельної галузі регіону та є одним із лідерів у сегменті каркасно-монолітного будівництва. Підприємство активно впроваджує сучасні технологічні рішення, використовує інноваційні матеріали та орієнтується на стандарти, що відповідають вимогам європейського ринку щодо енергоефективності, безпечності конструкцій та екологічності будівельних процесів. Такий підхід дозволяє компанії підтримувати високий рівень технологічної конкурентоспроможності.

Компанія постійно бере участь у тендерних процедурах на виконання значних промислових і соціальних об'єктів, що свідчить про її високу репутацію на ринку та довіру з боку державних і приватних замовників. Участь у конкурсних відборах підтверджує не лише наявність належної матеріально-технічної бази, а й здатність підприємства забезпечувати якісне та безпечне виконання робіт відповідно до нормативно-технічних вимог.

Важливим елементом стабільної діяльності компанії є високий рівень організації праці. Підприємство застосовує сучасні системи контролю якості, управлінські підходи, засновані на стандартах ISO, та підвищує кваліфікацію працівників шляхом регулярного навчання та участі у професійних тренінгах. Це дає змогу успішно реалізовувати проекти різного рівня складності, дотримуючись установлених строків і забезпечуючи оптимальне співвідношення вартості, надійності та технологічності.

Кожний завершений об'єкт формує для компанії позитивний імідж, оскільки поєднує сучасні технічні рішення з економічною ефективністю, що посилює її конкурентні позиції на національному ринку будівництва. Сукупність таких факторів сприяє зміцненню довіри з боку інвесторів, партнерів і споживачів.

Враховуючи масштаб операційної діяльності, різноманітність проектів та складність конкурентного середовища, оцінка ринкової позиції ТОВ «КБК»

стає важливою складовою стратегічного менеджменту. Комплексне вивчення конкурентів, аналіз внутрішніх ресурсів і визначення рівня фінансової стійкості дають змогу своєчасно виявляти загрози, оцінювати потенціал підприємства та приймати обґрунтовані рішення щодо напрямів подальшого розвитку й розширення діяльності.

Таблиця 2.3

Ринковий скоринг ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс MarketScore	B/2.9	A/3.4	B/2.9	B/2.8	A/3.5
Частка у секторі	0,04%	0,06%	0,03%	0,01%	0,05%
Частка ринку	0,08%	0,12%	0,06%	0,02%	0,08%
Частка на субринку	0,09%	0,13%	0,08%	0,02%	0,10%
Місце компанії в секторі	351	207	462	1854	364
Місце компанії на ринку	223	123	291	1118	235
Місце компанії на субринку	189	104	240	943	205
Абсолютний приріст виручки за рік, млн грн	-536,9	105,8	-197,0	-53,3	159,4
Відносний приріст виручки за рік, %	-75,0%	59,1%	-69,2%	-60,8%	463,4%
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн грн	-27,7	-72,4	-209,4	-48,2	-30,3
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	-11,9%	-17,2%	-50,3%	-42,3%	-12,0%

Джерело: складено автором

Результати проведеної оцінки ринкової позиції ТОВ «Криворізька будівельна компанія» свідчать про хвилеподібний характер зміни ключових фінансово-економічних показників упродовж останніх п'яти років. Найвиразніше це проявляється в динаміці інтегрального показника MarketScore, значення якого коливалося в межах від рівня В (2,8–2,9) до рівня А (3,4–3,5). Така амплітудність демонструє поєднання періодів тимчасового послаблення конкурентних позицій із поступовим відновленням. У 2024 році індекс досяг позначки А/3,5, що підтверджує покращення ринкової стійкості та зростання операційної активності підприємства після спадних тенденцій, характерних для 2021–2023 років. Формування позитивної динаміки зумовлене, зокрема, збільшенням обсягів контрактів у сфері генпідряду та посиленням контролю за фінансовими потоками.

Частка компанії в секторі, на ринку та субринку загалом залишається невеликою (до 0,13 %), що відповідає висококонкурентним умовам будівельного сегмента. Проте у 2024 році відбулося помітне відновлення позицій після різкого провалу у 2023 році. Зростання частки ринку й субринку у 2024 році свідчить про результативну реакцію менеджменту на кон'юнктурні зміни та здатність підприємства повертати втрачені обсяги робіт завдяки активізації проєктної діяльності.

Динаміка рейтингових позицій також підтверджує перехід до відновлювальної фази розвитку. Після значного падіння у 2023 році — до 1854 місця в секторі та 943 місця на субринку — підприємству вдалося суттєво покращити показники. У 2024 році воно повернулося до 364 місця в секторі та 205 місця на субринку, що свідчить про підвищення ринкової впізнаваності, стабілізацію виробничих процесів і зменшення негативного впливу зовнішніх факторів.

Темпи зміни виручки демонстрували значні коливання протягом аналізованого періоду. У 2020, 2022 та 2023 роках підприємство фіксувало глибокі спадні тенденції, однак у 2024 році ситуація кардинально змінилася: абсолютний приріст доходу становив +159,4 млн грн, що відповідає відносному зростанню на 463,4 %. Такий різкий стрибок пов'язаний із формуванням нового портфеля замовлень і укладенням кількох масштабних контрактів, що забезпечили суттєве збільшення обсягів реалізованих робіт.

Хоча середньорічний темп зростання виручки за останні три роки залишається від'ємним (–12 %), що свідчить про певну структурну нестабільність попередніх років, позитивна тенденція 2024 року демонструє перехід підприємства від стагнації до фази поступової стабілізації. Відновлення фінансової динаміки супроводжується зміцненням операційних можливостей, поліпшенням системи внутрішнього контролю та зростанням довіри з боку ключових контрагентів і потенційних інвесторів.

Узагальнюючи результати аналізу, можна дійти висновку, що ТОВ «Криворізька будівельна компанія» демонструє ознаки відновлення ринкових

позицій після кризових коливань, а наявні тенденції свідчать про формування потенціалу для подальшого розвитку та підвищення фінансової стійкості в середньостроковій перспективі.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023 – 2024 роки

Показник	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Нематеріальні активи	0	0	0	0,00
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0,00
Основні засоби	74 223	74 336	+113	+0,15
Інвестиційна нерухомість	0	0	0	0,00
Відстрочені податкові активи	0	0	0	0,00
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, разом	74 223	74 336	+113	+0,15
Запаси	6 197	12 088	+5 891	+95,09
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	29 111	64 415	+35 304	+121,25
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	1 298	559 526	+558 228	+42 991,15
Дебіторська заборгованість з бюджетом	3 966	0	-3 966	-100,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	26	680	+654	+2 515,38
Грошові кошти та їх еквіваленти	24 897	64 449	+39 552	+158,83
Інші оборотні активи	0	101 017	+101 017	—
ОБОРОТНІ АКТИВИ, разом	65 513	802 208	+736 695	+1 124,10
АКТИВИ (Баланс)	139 736	876 544	+736 808	+527,45

Джерело: розраховано автором за даними youcontrol

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023–2024 роки демонструє різке й суттєве розширення ресурсної бази підприємства. Загальна вартість активів зросла на 736,8 млн грн, що відповідає приросту на 527,5 %. Така масштабна динаміка свідчить про вступ підприємства в активну фазу фінансово-виробничого розвитку, що, найімовірніше, пов'язано з укладенням нових контрактів і значним розширенням проектного портфеля.

Ключову роль у збільшенні обсягів активів відіграли оборотні активи, приріст яких перевищив дванадцятикратне збільшення (від 65,5 млн грн до

802,2 млн грн). Такий стрімкий ріст вказує на інтенсифікацію господарської діяльності, нарощування обсягів виконуваних робіт та збільшення вимог до оперативного фінансового забезпечення. Подібна динаміка характерна для підприємств, що здійснюють масштабні будівельно-монтажні проєкти, де значні авансові платежі, матеріальні резерви та операційні витрати формують основу оборотного капіталу.

Найбільший внесок у приріст оборотних активів забезпечила дебіторська заборгованість за виданими авансами, яка зросла на 558,2 млн грн. Такий показник може свідчити про наявність значних передоплат постачальникам, субпідрядникам або виробникам матеріалів, що характерно для будівельної галузі, де забезпечення безперервності робіт часто вимагає авансового фінансування. З одного боку, це вказує на зростання обсягу укладених договорів, а з іншого — підкреслює необхідність посиленого контролю за виконанням контрагентами своїх зобов'язань.

Паралельно з цим спостерігається істотне збільшення статті грошові кошти та їх еквіваленти (+39,55 млн грн або +158,8 %), що свідчить про підвищення ліквідності підприємства. Це позитивний сигнал, який демонструє здатність компанії нарощувати обсяг вільних коштів навіть за умов масштабного операційного навантаження. Підвищення рівня ліквідності, у свою чергу, сприяє зміцненню фінансової стійкості та довірі з боку інвесторів, замовників і кредиторів.

Зростання запасів на 95,1 % також є важливим індикатором розширення виробничої активності. Формування матеріальних резервів свідчить про підготовку до виконання великих будівельних проєктів та забезпечення безперервності технологічних процесів. Це може бути пов'язано як із підписанням нових договорів, так і зі стратегічним рішенням підприємства посилити власну операційну гнучкість.

Водночас у складі необоротних активів спостерігається мінімальне зростання (+0,15 %), що свідчить про сталість матеріально-технічної бази. Підприємство не здійснювало значних капітальних інвестицій у модернізацію

основних засобів, що є типовим для компаній, які зосереджують ресурси на реалізації поточних проєктів та використовують уже наявну інфраструктуру. Така ситуація може означати, що наявні основні засоби є достатніми для забезпечення зростаючих обсягів робіт або підприємство планує інвестиції на наступні періоди.

Загалом відбувається суттєва трансформація структури активів на користь оборотних. Частка оборотних активів зросла з 46,9 % до 91,5 %, що свідчить про перехід підприємства до більш гнучкої та динамічної моделі управління ресурсами. Така конфігурація активів характерна для компаній, які перебувають у фазі розширення виробництва та активно залучають короткострокові ресурси для забезпечення значного обсягу операційної діяльності.

Таким чином, горизонтальний аналіз засвідчує: у 2024 році підприємство демонструє значне нарощування операційної потужності, підсилення ліквідності та розширення фінансових можливостей. Це вказує на зміцнення позицій ТОВ «Криворізька будівельна компанія» на ринку будівельно-монтажних робіт та підтверджує зростання масштабів його виробничо-господарської діяльності.

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023 – 2024 роки

Показник	2023	2024	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Зареєстрований капітал	40 300	40 300	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	36 153	33 536	-2 617	-7,24
Власний капітал, разом (1495)	76 453	73 836	-2 617	-3,42
Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	0	0	0	0,00
Кредиторська заборгованість: товари/роботи/послуги (1615)	5 430	40 219	+34 789	+640,3
Кредиторська заборгованість: розрахунки з бюджетом (1620)	140	4 667	+4 527	+3 233,6

Показник	2023	2024	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Кредиторська заборгованість: страхування (1625)	136	587	+451	+331,6
Кредиторська заборгованість: оплата праці (1630)	554	2 392	+1 838	+331,7
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами (1635)	1 838	600 520	+598 682	+32 563,3
Кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками (1640)	53	2 110	+2 057	+3 882,1
Інші поточні зобов'язання (1690)	55 132	152 213	+97 081	+176,1
Поточні зобов'язання, разом (1695)	63 283	802 708	+739 425	+1 168,8
ПАСИВ (Баланс) (1900)	139 736	876 544	+736 808	+527,5

Джерело: розраховано автором за даними youcontrol

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за період 2023–2024 років засвідчив наявність суттєвих змін у структурі джерел фінансування діяльності. Загальний обсяг пасивів збільшився з 139,7 млн грн до 876,5 млн грн, тобто на 736,8 млн грн, що означає приріст на 527,5 %. Ця динаміка повністю корелює зі змінами в активах і підтверджує збереження балансової рівноваги, а також узгодженість політики залучення ресурсів із темпами розширення операційної діяльності.

Ключовим фактором такого приросту стало різке збільшення поточних зобов'язань, обсяги яких зросли більш ніж у десять разів — на 739,4 млн грн. Найпомітніші зміни відбулися за статтею «кредиторська заборгованість за отриманими авансами», яка збільшилася з 1,8 млн грн до 600,5 млн грн, що еквівалентно зростанню понад 32 тис. %. Подібна динаміка характерна для підприємств будівельної галузі, які реалізують великі проєкти, адже фінансування значної частини робіт здійснюється через авансові платежі замовників. Така ситуація свідчить про укладення масштабних контрактів і високий рівень довіри з боку клієнтів.

Суттєве збільшення заборгованості за товари, роботи та послуги (+640 %) вказує на розширення обсягів матеріально-технічного забезпечення та нарощення виробничих процесів. Посилення розрахунків із бюджетом (+3 233 %) може бути наслідком збільшення податкового навантаження в умовах

активізації діяльності та зростання масштабів будівельно-монтажних робіт. Зростання зобов'язань із заробітної плати та соціального страхування (+331 %) демонструє розширення кадрового складу та збільшення потреб у трудових ресурсах відповідно до темпів зростання проєктного портфеля.

На тлі значного приросту поточних зобов'язань власний капітал підприємства зазнав незначного зниження (–3,4 %). Це може бути результатом використання частини нерозподіленого прибутку для фінансування операційних потреб, що є типовою практикою у періоди динамічного розвитку. При цьому сталий розмір статутного капіталу свідчить про відсутність змін у структурі власності та підтримання стабільної інвестиційної бази.

Таким чином, аналіз пасивів підтверджує, що підприємство активно розширює масштаб діяльності, роблячи ставку на короткострокові джерела фінансування. Така стратегія є поширеною серед великих підрядних організацій, які працюють у середовищі високої контрактної динаміки та значних авансових платежів. Водночас подібна модель потребує збалансованого управління ліквідністю та контролю за кредиторською заборгованістю, оскільки надмірне накопичення короткострокових зобов'язань може створювати ризики фінансової нестійкості у довгостроковій перспективі.

2.2. Організація та технологія ведення обліку грошових коштів на підприємстві

Організація обліку грошових коштів є ключовим елементом функціонування фінансової системи підприємства, оскільки саме грошові ресурси забезпечують оперативність виконання зобов'язань, підтримання ліквідності та можливість здійснювати поточну діяльність. Ефективність обліку грошових коштів залежить від поєднання правильно побудованої облікової політики, технології документообігу, внутрішніх регламентів і

контрольних механізмів, що дозволяють забезпечувати достовірність даних, своєчасність їх обробки та відповідність законодавчим вимогам.

Прозора та раціональна організація обліку створює основу для якісного аналітичного забезпечення управління грошовими потоками, дозволяючи своєчасно виявляти проблеми, моделювати потреби в коштах та контролювати їхній рух відповідно до стратегічних і операційних цілей підприємства.

Організація обліку грошових коштів ґрунтується на структуруванні відповідальності, виборі адекватної облікової політики та формуванні ефективної системи внутрішнього контролю. Центральною постаттю в обліковому процесі є головний бухгалтер, який відповідає за методичне забезпечення процедури обліку, узгодження облікової політики та організацію взаємодії між підрозділами.

Таблиця 2.6

Моделі організації обліку грошових коштів на підприємстві

Модель	Зміст	Переваги	Недоліки
Централізована	Усі операції концентруються в єдиному центрі — бухгалтерії	Високий рівень контролю, мінімізація ризиків	Високе навантаження на персонал
Децентралізована	Окремі підрозділи ведуть власні облікові реєстри	Оперативність, гнучкість	Ризик дублювання даних, помилки
Змішана	Частина функцій передана службам, основний облік — у бухгалтерії	Оптимальний баланс контролю й оперативності	Вимагає чіткої регламентації
Автоматизована	Використання ERP/BAS/SAP-систем	Мінімум помилок, висока швидкість обробки	Висока вартість впровадження

Джерело: складено автором

На підприємстві, як правило, функціонує кілька структурних ланок, що забезпечують безперервний рух облікової інформації:

бухгалтерія — ведення синтетичного та аналітичного обліку грошових коштів;

фінансовий відділ — планування, контроль ліквідності, формування платіжного календаря;

служба внутрішнього контролю — аудит і перевірка дотримання процедур;

касова служба — виконання готівкових операцій;

відділ закупівель та договірний відділ — формування інформації для оплати та визначення умов платежів.

Правильно побудована система управління забезпечує:

своєчасне узгодження платежів;

унеможливлення несанкціонованих операцій;

мінімізацію помилок у первинних документах;

єдність методологічного підходу до обліку грошових операцій.

Організація обліку готівкових операцій

Готівкові операції регламентуються нормами законодавства та внутрішніми правилами підприємства. Облік готівки передбачає ведення касової книги, оформлення прибуткових і видаткових касових ордерів, а також дотримання лімітів залишку готівки.

Основні процедури роботи з готівкою

Формування первинних документів:

прибуткові касові ордери (ПКО);

видаткові касові ордери (ВКО);

журнал реєстрації касових документів.

Управління залишком готівки:

встановлення ліміту;

передавання надлишку до банку;

ревізія каси.

Внутрішній контроль:

щоденна звірка касових документів;

контроль за підписами відповідальних осіб;

інвентаризація каси.

Організація обліку безготівкових операцій

Облік безготівкових операцій передбачає роботу з банківськими виписками, платіжними дорученнями, системами клієнт-банк та іншими електронними сервісами.

Таблиця 2.7

Процедури та контрольні точки обліку готівки

Процедура	Первинний документ	Контрольна точка	Ризик
Приймання готівки	ПКО	Перевірка підстави та підписів	Підробка документів
Видача готівки	ВКО	Наявність підтвердних документів	Незаконні виплати
Ведення касової книги	Касова книга	Щоденне звірення	Помилки обліку
Інвентаризація каси	Акт інвентаризації	Раптова перевірка	Нестача коштів

Джерело: складено автором

Основні етапи обліку безготівкових операцій

Санкціонування платежу

підготовка заявки на оплату;

перевірка договору;

погодження фінансовим відділом;

підпис керівника.

Проведення операцій через банк

формування платіжного доручення;

відправка через клієнт-банк;

отримання банківської виписки.

Відображення у бухгалтерському обліку

реєстрація дебетових/кредитових оборотів;

формування аналітичних реєстрів;

звірка з контрагентами.

Внутрішня нормативна база підприємства визначає правила документообігу, процедури погодження операцій, обмеження щодо виконання платежів та механізми внутрішнього контролю.

Таблиця 2.8

Технологія безготівкових операцій

Етап	Інформаційний ресурс	Результат	Контроль
Погодження платежу	Заявка на оплату	Дозвіл на проведення	Підпис керівника
Формування доручення	Клієнт-банк	Платіжне доручення	Перевірка бухгалтером
Проведення платежу	Банківська система	Списання/зарахування	Виписка банку
Відображення в обліку	Облікові регістри	Запис по рахунках	Звірка залишків

Джерело: складено автором

До ключових документів належать:

Положення про облікову політику

Положення про касові операції

Положення про відділ фінансів

Графік документообігу

Регламент погодження платежів

Положення про внутрішній контроль

Таблиця 2.9

Внутрішні документи з обліку грошових коштів

Документ	Призначення	Основні положення
Облікова політика	Визначає методи обліку коштів	Ліміти залишку, порядок визнання операцій
Графік документообігу	Регулює строки передачі документів	Послідовність руху документів
Регламент платежів	Погодження та візування	Ролі відповідальних осіб
Положення про касу	Описує касові процедури	Порядок ведення касової книги
Положення про контроль	Регламентує перевірки	Періодичність контрольних заходів

Джерело: складено автором

Синтетичний облік ведеться за рахунками класу 3 Плану рахунків:

30 «Каса»

31 «Рахунки в банках»

33 «Інші кошти»

35 «Поточні фінансові інвестиції»

Аналітичний облік деталізує:

- рух коштів по банках;
- залишки готівки;
- розрахунки за проектами;
- окремі аналітичні розрізи: валюта, банк, рахунок, контрагент, призначення платежу.

Таблиця 2.10

Синтетичний та аналітичний облік грошових коштів

Рахунок	Об'єкт обліку	Аналітичний розріз	Управлінський ефект
30	Готівка	Вид каси, підзвітні особи	Оцінка контролю готівки
31	Банківські кошти	Банки, рахунки, валюта	Аналіз ліквідності
33	Інші кошти	Еквайринг, депозити	Управління альтернативними коштами
35	Фінансові інвестиції	Інструменти інвестування	Оцінка дохідності
Аналітичні картки	Операції	Контрагенти, проекти	Управління потоками

Джерело: складено автором

Організація обліку грошових коштів на підприємстві є багаторівневою системою, що поєднує облікову політику, регламенти, документообіг, технологію обробки інформації та інструменти внутрішнього контролю. Ефективно вибудований облік забезпечує своєчасність платежів, достовірність даних, зниження фінансових ризиків та формує інформаційну основу для аналізу й управління грошовими потоками. Раціональна організація облікових процедур створює фундамент для подальшого вдосконалення фінансової діяльності підприємства та оптимізації його ліквідності.

2.3. Оцінка функціонування системи контролю та інформаційного забезпечення управління грошовими коштами.

Ефективне управління рухом грошових коштів підприємства неможливе без надійно функціонуючої системи внутрішнього контролю та якісного

інформаційного забезпечення. Саме від їх узгодженості залежить здатність менеджменту своєчасно реагувати на зміни у фінансовому становищі, попереджати касові розриви, підтримувати платоспроможність і забезпечувати оптимальний рівень ліквідності. У цьому підрозділі здійснюється поглиблений аналіз функціонування контрольних процедур, оцінка інформаційних потоків, дослідження типових розривів між даними бухгалтерського обліку та управлінськими потребами, а також виявлення факторів, що обмежують оперативність фінансових рішень.

На відміну від попередніх частин роботи, де розкрито загальні теоретичні та методичні підходи, у цьому пункті зосереджено увагу на практичних механізмах, що визначають дієвість системи контролю руху грошових коштів, реальних бухгалтерських ситуаціях, характерних ризиках та типових помилках, які виникають у процесі обліку грошових операцій.

Система контролю грошових коштів в Україні ґрунтується на поєднанні вимог законодавства (Закон «Про бухгалтерський облік» [12], П(С)БО 1–4 [21], Положення НБУ №148 [37]) та внутрішніх регламентів підприємства. У межах стандартної системи виділяють три рівні контролю: превентивний, поточний та наступний [46].

Превентивний контроль забезпечує запобігання помилкам та зловживанням до здійснення операції: затвердження платіжних заявок, контроль дозвільних повноважень, лімітування грошових виплат, стандартизація документів.

Поточний контроль пов'язаний із перевіркою правильності оформлення кожної операції — касових, банківських, розрахункових.

Наступний контроль передбачає перевірку вже відображених операцій: ревізії, інвентаризації, звірки, аудиторські процедури.

Щоб оцінити дієвість кожного компоненту, складено карту контрольних точок.

Оцінка показує, що система контролю формально відповідає нормативним вимогам, однак її ефективність залежить від повноти та

актуальності інформаційних потоків, своєчасності відображення операцій та відповідності процедур реальним потребам менеджменту.

Таблиця 2.11

Карта контрольних точок руху грошових коштів

Етап операції	Відповідальні особи	Суть контролю	Основні ризики	Потенційні наслідки
Затвердження платежу	директор, головний бухгалтер	Перевірка підстави, санкціонування	Несанкціонована оплата	Прямі збитки
Оформлення первинних документів	бухгалтер-касир	Коректність реквізитів, відповідність лімітам	Неправильні дані, подвійні документи	Викривлена звітність
Проведення банківської операції	бухгалтер банку	Перевірка платіжного доручення, КЕКВ	Оплата на невірні реквізити	Втрата коштів, штрафи
Відображення операції	бухгалтер фінансового блоку	Коректність проводок, аналітики	Неправильний рахунок	Невірна оцінка ліквідності
Періодичні звірки	головний бухгалтер	Контроль залишків, інвентаризація	Невиявлені розриви	Касові розриви, штрафи

Джерело: складено автором

Однією з ключових проблем у системі управління грошовими коштами є інформаційні розриви (gaps) - ситуації, коли дані, якими оперує менеджмент, не узгоджуються з показниками, сформованими у бухгалтерському обліку. Причини таких розривів можуть бути різними: різні методики оцінки, різний горизонт планування, затримка в обробці документів, недосконалість документообігу, людський фактор, несвоєчасність аналітичних звітів.

До найпоширеніших належать:

1) Затримка визнання дебіторської заборгованості - менеджери фіксують відвантаження продукції або виконання робіт раніше, ніж операція потрапляє до обліку.

Приклад проводки: Дт 36 «Розрахунки з покупцями» – Кт 70 «Доходи» (але відображено із запізненням на 3–7 днів)

Наслідок — менеджмент переоцінює потенційний приплив коштів.

2) Запізнення в обліку виданих авансів постачальникам - Управлінці вважають кошти «вільними», тоді як у бухобліку вони вже мають статус активу, що знижує ліквідність.

Проводка: Дт 371 – Кт 311 (перерахування авансу)

Наслідок — помилкове планування платежів.

3) Відмінності між касовим і накопичувальним методом - Менеджмент мислить «грошовими потоками», бухгалтерія — методом нарахування.

Приклад колізії: витрати включено в облік (Дт 23 — Кт 685), але фактична оплата буде через 30 днів.

Результат — різні оцінки платоспроможності.

4) Неоперативна інформація про залишки на рахунках - Затримка у відображенні банківських виписок на 1–2 дні.

Проводка при запізненні: Дт 311 — Кт 701 (приходи ще не відображено)

Ризик — менеджмент ухвалює рішення без актуальних даних.

5) Неповні дані про кредиторів - Менеджмент може не врахувати зобов'язання, які не були отримані як первинні документи.

Проводка після отримання акту: Дт 949 — Кт 685

Наслідок — "ефект раптового платежу".

Для систематизації типових інформаційних розривів сформовано таблицю.

Таблиця 2.12

Типові інформаційні розриви між бухгалтерським обліком і менеджментом

Ситуація	Суть розриву	Приклад проводки	Наслідок	Рішення
Затримка визнання дебіторки	Різний час фіксації	Дт 36 – Кт 70	Переоцінка надходжень	Автоматична інтеграція з CRM
Запізнення в обліку авансів	Немає синхронізації платежів	Дт 371 – Кт 311	Невірний платіжний календар	Уніфікація документообігу
Розбіжності в оцінці витрат	Різні методики	Дт 23 – Кт 685	Невірна оцінка ліквідності	Перехід на управлінський облік

Ситуація	Суть розриву	Приклад проводки	Наслідок	Рішення
Запізнення виписки	Відсутність онлайн-каналів	Дт 311 – Кт 701	Ризик перевитрат	Підключення клієнт-банку
Неповні документи постачальників	Документи надходять із затримкою	Дт 949 – Кт 685	Раптові платежі	Жорсткий SLA з контрагентами

Джерело: складено автором

Контрольні процедури у підприємстві покликані гарантувати надійність обліку, запобігати порушенням і забезпечувати відповідність фінансових операцій внутрішнім політикам. Їх ефективність оцінюють за такими критеріями:

- точність — наскільки коректно відображено операції;
- своєчасність — затримки, прострочення, несвоєчасні проводки;
- повнота — чи всі операції відображаються в обліку;
- надійність — рівень захищеності від зловживань;
- автоматизація — ступінь ІТ-підтримки.

У межах даного дослідження встановлено найбільш характерні контрольні збої.

Типові ризики й збої контрольних процедур

1) Помилки у відображенні банківських комісій - Поширено, коли комісії відображаються одним платежем наприкінці місяця, а не в момент списання.

Фактична проводка: Дт 92 — Кт 311 (комісія списана з рахунку)

Якщо її відображають пізніше, виникає різниця між фактичним та обліковим залишком.

2) Подвійне проведення платежу - Трапляється при дублюванні документів в системі.

Подвійна проводка: Дт 631 — Кт 311 (двічі)

Наслідок — перекручення залишку ліквідності.

3) Некоректне оформлення касових документів - Помилки в ПКО/ВКО, відсутність підписів, невідповідність паспортних даних.

Наслідок — штрафи за порушення Положення №148.

4) Видача готівки без належного підтвердження - Сценарій ризику:

менеджер просить термінову оплату;

документів немає;

оформлення здійснюється «заднім числом».

Типова проводка: Дт 372 — Кт 30

Ризик — шахрайські операції.

Таблиця 2.13

Оцінка ефективності контрольних процедур

Контрольний елемент	Критерії	Оцінка	Слабкі місця	Рекомендації
Касовий контроль	своєчасність, повнота	середня	порушення строків оформлення	Автоматизований касовий журнал
Банківські операції	точність, відповідність	висока	інколи запізнення виписок	Клієнт-банк з автоматичним імпортом
Погодження платежів	санкціонування	середня	відсутність дворівневого контролю	Впровадити принцип 4-очей
Документообіг	повнота	низька	запізнення первинних документів	Регламентований графік подачі документів
Аналітичний облік	деталізація	висока	нерівномірність даних по проєктах	Єдина аналітична модель

Джерело: складено автором

Платоспроможність підприємства залежить від здатності підтримувати рівновагу між надходженнями та витратами. У практичній діяльності підприємств найчастіше виявляються такі проблеми:

1) Нерегулярність надходжень від замовників - Через запізнення платежів дебіторська заборгованість блокує можливість своєчасного фінансування закупівель.

Проводка: Дт 36 — Кт 70 (доходи визнані, а кошти не надійшли)

Наслідок — касовий розрив.

2) Погашення зобов'язань без врахування платіжного календаря - Часто зустрічається при «ручному» управлінні платежами.

Проводка: Дт 685 — Кт 311

Наслідок — зниження залишків грошових коштів до критичного рівня.

3) Невраховані або прострочені податкові платежі - При помилках у розрахунках виникають штрафні санкції.

Проводка: Дт 949 — Кт 311

Наслідок — зменшення чистих грошових потоків.

4) Невідповідність між управлінським і бухгалтерським прогнозом ліквідності - Різні моделі прогнозування призводять до хибної оцінки ресурсів.

Таблиця 2.14

Поширені помилки у відображенні грошових операцій

Помилка	Приклад проводки	Наслідок	Як виявляється	Як усунути
Подвійне проведення платежу	Дт 631 – Кт 311 (двічі)	Перекручення залишків	Звірка оборотів	Автоматичні обмеження
Запізнення обліку банком	Дт 311 – Кт 701	Невірні залишки	Звірка з банком	Онлайн-АРІ
Неправильна аналітика	Дт 372 – Кт 30	Хибний облік витрат	Аналіз проводок	Єдина аналітична модель
Невизнані зобов'язання	Дт 949 – Кт 685	Раптові платежі	Звірка актів	Жорсткий контроль документообігу

Джерело: складено автором

Виявлені типові помилки у відображенні грошових операцій (табл. 4) свідчать не лише про технічні недоліки облікових процедур, а й про наявність глибших системних проблем, що формують основу фінансових ризиків підприємства. Кожна з таких помилок є відображенням певних структурних слабких місць — недосконалого документообігу, недостатнього рівня автоматизації, неузгоджених інформаційних потоків або недостатньої деталізації аналітичного обліку. Сукупний вплив цих факторів призводить до формування викривлених даних про ліквідність та реальний фінансовий стан, що ускладнює оперативне планування та своєчасне прийняття рішень менеджментом. Саме тому логічним є перехід до комплексного аналізу ключових факторів ризику втрати платоспроможності, які визначають

уразливість системи управління грошовими потоками та впливають на загальну фінансову стійкість підприємства.

Таблиця 2.15

Фактори ризику втрати платоспроможності

Фактор	Механізм впливу	Приклад	Ступінь ризику
Дебіторська заборгованість	затримка надходжень	Дт 36 — Кт 70	високий
Надлишкові аванси	блокування коштів	Дт 371 — Кт 311	середній
Податкові штрафи	зменшення грошових потоків	Дт 949 — Кт 311	середній
Непланові витрати	непередбачена оплата	Дт 92 — Кт 311	високий
Низька автоматизація	ризик помилок	всі проводки	високий

Джерело: складено автором

Узагальнення факторів ризику втрати платоспроможності (табл. 2.15) дозволяє виявити, що більшість з них має інформаційно-аналітичну природу: несвоєчасне надходження даних, фрагментарність аналітики, відсутність повної картини щодо дебіторської та кредиторської заборгованості. Це підтверджує, що якість облікової інформації є критичним чинником у процесі управління грошовими потоками. Саме тому важливо окреслити взаємозв'язок між даними бухгалтерського обліку та управлінськими потребами, уточнюючи, в яких випадках виникають інформаційні прогалини і як вони впливають на ухвалення фінансових рішень.

Таблиця 2.16

Взаємозв'язок облікової інформації та управлінських рішень

Облікова інформація	Управлінська потреба	Інформаційні прогалини	Вплив на ліквідність
Залишки коштів	Оцінка платоспроможності	Запізнення виписок	Високий
Дебіторка	Прогноз надходжень	Невизнані акти	Високий
Кредиторка	План платежів	Невідповідність строків	Середній
Витрати	Бюджетування	Відмінності методів	Середній
Проектні дані	Контроль кошторисів	Відсутність аналітики	Високий

Джерело: складено автором

З огляду на визначені ризики та системні чинники їх виникнення, необхідним стає комплексний аналіз того, як облікова інформація трансформується у рішення менеджменту та наскільки повно вона задовольняє потреби оперативного управління ліквідністю. Наявні інформаційні прогалини створюють умови для помилок у плануванні, перекручують оцінку ресурсів і збільшують ймовірність фінансових розривів. Для системного розуміння цього взаємозв'язку доцільно розглянути структуроване зіставлення облікових даних, управлінських потреб та можливих наслідків для платоспроможності підприємства, що наведено у таблиці 2.16.

Дослідження показало, що система контролю та інформаційного забезпечення управління грошовими коштами вимагає модернізації у напрямі підвищення оперативності, автоматизації та узгодженості між бухгалтерським і управлінським обліком. Найбільші інформаційні розриви стосуються несинхронізованого документообігу, затримки облікових операцій, розбіжностей у методиках обліку та відсутності єдиної платформи прогнозування ліквідності.

Потенційні ризики платоспроможності пов'язані з великою часткою поточних зобов'язань, регулярними касовими розривами та неповнотою інформації, яка надходить до менеджменту. Для підвищення ефективності управління грошовими потоками необхідно впровадити інтегровану систему контролю, розширити автоматизацію, уніфікувати аналітичні регістри та сформувати регулярне управлінське звітування, що забезпечить прийняття обґрунтованих фінансових рішень.

РОЗДІЛ III

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ, АУДИТ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

3.1. Комплексна аналітична оцінка руху та використання грошових коштів ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Комплексна оцінка грошових потоків ТОВ «Криворізька будівельна компанія» ґрунтується на аналізі динаміки залишків грошових коштів, чистого руху коштів за видами діяльності та їхнього впливу на ліквідність і платоспроможність підприємства. Джерелами інформації є дані Балансу (форма № 1), Звіту про фінансові результати (форма № 2) та Звіту про рух грошових коштів (форма № 3) за 2022–2024 роки.

Таблиця 3.1

Динаміка грошових коштів і чистого руху за видами діяльності ТОВ «КБК» у 2022–2024 рр., тис. грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Залишок грошових коштів на початок року	28 856	8 863	24 897
Залишок грошових коштів на кінець року	8 863	24 897	64 449
Чистий рух коштів за період (змiana залишку)	-19 993	16 034	39 552
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-19 743	17 836	49 099
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-2 956	0	-9 546
Чистий рух коштів від фінансової діяльності (розрах.)	2 706	-1 802	-1

Джерело: розраховано автором

Як видно, 2022 рік характеризується від’ємним чистим рухом грошових коштів від операційної діяльності (–19 743 тис. грн), що при незначному обсязі інвестиційних витрат (–2 956 тис. грн) було частково компенсовано позитивним фінансовим потоком, але загалом призвело до скорочення залишку коштів майже на 20 млн грн.

У 2023 році ситуація принципово змінюється: підприємство генерує позитивний операційний грошовий потік 17 836 тис. грн за відсутності інвестиційних платежів, а фінансові потоки мають незначний від’ємний характер (–1 802 тис. грн). Це забезпечує приріст грошових коштів на 16 034

тис. грн і фактичне відновлення ліквідності після кризового 2022 року.

У 2024 році спостерігається суттєве зростання масштабів грошових потоків: чистий рух від операційної діяльності становить 49 099 тис. грн, при цьому підприємство знову активізує інвестиційну діяльність (придбання необоротних активів на суму 9 546 тис. грн). Фінансовий потік практично нульовий, що свідчить про орієнтацію на самофінансування за рахунок операційного cash-flow. У результаті залишок грошових коштів зростає до 64 449 тис. грн, що створює запас ліквідності для подальшого нарощування обсягів діяльності.

Для глибшого розуміння ролі окремих видів діяльності у формуванні грошових потоків доцільно проаналізувати їх структуру за роками (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Структура чистого руху грошових коштів за видами діяльності
ТОВ «КБК» у 2022–2024 рр., %**

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Операційна діяльність	98,8	111,2	124,1
Інвестиційна діяльність	14,8	0,0	-24,1
Фінансова діяльність	-13,6	-11,2	0,0
Разом (зміна грошових коштів), %	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано як частка кожного виду діяльності у зміні залишку грошових коштів

У 2022 році від’ємний операційний потік практично повністю визначив скорочення залишку грошових коштів, а позитивний фінансовий потік відіграв роль компенсатора, пом’якшуючи дефіцит ліквідності. У 2023 році ситуація інверсійна: операційна діяльність стала ключовим джерелом грошового ресурсу, тоді як незначний відтік за фінансовими операціями не нівелював позитивної динаміки. У 2024 році операційні потоки вже не лише покривають інвестиційні вкладення, а й формують чистий приріст коштів, що є ознакою зміцнення грошової рівноваги та переходу до фази активного розвитку.

Важливою особливістю 2024 року є надзвичайно високий обсяг авансів від покупців і замовників (665 067 тис. грн), який забезпечив масштабний

приплив грошових коштів в операційну діяльність, але одночасно сформував значний обсяг кредиторської заборгованості за одержаними авансами (600 520 тис. грн станом на кінець року). Це посилює залежність підприємства від виконання довгострокових контрактів і потребує підвищеної уваги до управління проектними ризиками.

Подальший аналіз доцільно пов'язати зі змінами структури оборотних активів, оскільки саме в їх межах формується грошова база для забезпечення поточної діяльності (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Структура оборотних активів ТОВ «КБК» за видами, %

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Запаси	15,7	9,5	1,5
Дебіторська заборгованість (усього)	57,3	52,5	77,9
Грошові кошти та їх еквіваленти	8,3	38,0	8,0
Інші оборотні активи і витрати майб. періоду	18,7	0,1	12,6

Джерело: розраховано автором

Дані табл. 3.3 свідчать, що у 2022 році домінуючу частку оборотних активів становила дебіторська заборгованість (понад 57 %), тоді як частка грошових коштів була відносно невисокою (8,3 %). Така структура вказує на значне «зв'язування» ресурсів у розрахунках з контрагентами та обмеженість миттєво ліквідних активів.

У 2023 році спостерігається різке зростання частки грошових коштів до 38,0 %, що є прямим наслідком позитивного операційного грошового потоку та відсутності масштабних інвестицій. Це дозволило тимчасово зміцнити ліквідність і сформувати грошовий запас. У 2024 році на тлі багаторазового збільшення оборотних активів за рахунок дебіторської заборгованості за виданими авансами (559 526 тис. грн) частка грошей знову знижується до ~8 %, однак в абсолютному вимірі залишок грошових коштів значно перевищує рівень попередніх років.

Отже, підприємство переходить до моделі, у якій грошові кошти відіграють роль буфера в системі довгострокових контрактних відносин, а

ключовим елементом оборотного капіталу стає дебіторська заборгованість авансового типу.

З метою кількісної оцінки спроможності підприємства виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів і грошових потоків розраховано систему коефіцієнтів ліквідності (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Показники ліквідності та забезпеченості зобов'язань грошовими потоками ТОВ «КБК»

Показник	Формула (узагальнено)	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	0,6414	1,0352	0,9994
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	0,5410	0,9373	0,9843
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	0,0531	0,3934	0,0803
Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань операційним грошовим потоком	Чистий CF від операційної діяльності / Поточні зобов'язання	-0,1184	0,2818	0,0612

Джерело: розраховано автором

У 2022 році всі коефіцієнти свідчать про напружений стан ліквідності. Поточна ліквідність (0,6414) істотно нижча за орієнтовне нормативне значення (1,0–1,5), а абсолютна ліквідність (0,0531) вказує на недостатній запас грошових коштів для негайного погашення короткострокових зобов'язань. Негативне співвідношення операційного грошового потоку до поточних зобов'язань (–0,1184) підтверджує, що в 2022 році підприємство фінансувало свою діяльність переважно за рахунок зовнішніх та кредиторських джерел, а не власного cash-flow.

У 2023 році ситуація суттєво поліпшується: коефіцієнт поточної ліквідності зростає до 1,0352, коефіцієнт швидкої ліквідності – до 0,9373, а абсолютна ліквідність досягає 0,3934. Це означає, що майже 40 % поточних зобов'язань можуть бути погашені виключно за рахунок грошових коштів, без залучення інкасації дебіторської заборгованості. Позитивний операційний грошовий потік забезпечує приблизно 28 % покриття поточних зобов'язань

протягом року, що свідчить про якісний розворот фінансової динаміки.

У 2024 році коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності зберігаються на рівні, близькому до одиниці (0,9994 та 0,9843 відповідно), однак абсолютна ліквідність знижується до 0,0803 через різке зростання обсягу поточних зобов'язань, передусім за рахунок авансів від замовників і інших короткострокових зобов'язань.

Це означає, що, попри значний залишок грошових коштів, їх відносна достатність щодо зобов'язань дещо погіршується. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань операційним грошовим потоком (0,0612) свідчить, що чистий CF від операційної діяльності покриває лише близько 6 % річного обсягу короткострокових зобов'язань. Таким чином, фінансова модель підприємства стає більш капіталомісткою й залежною від обсягів незавершених контрактів.

Проведений аналіз дозволяє окреслити низку ключових резервів, пов'язаних із підвищенням ефективності управління грошовими потоками ТОВ «КБК».

Оптимізація структури оборотних активів. Частка дебіторської заборгованості (особливо за виданими авансами) у 2024 році перевищує 77 % оборотних активів, що створює високий рівень концентрації ризику в одній групі статей. Скорочення надмірних авансових платежів постачальникам, запровадження поетапних графіків розрахунків, використання банківських гарантій та інструментів страхування ризиків дозволить прискорити оборотність грошових коштів і зменшити «заморожування» ресурсів.

Удосконалення політики управління кредиторською заборгованістю. Значне збільшення зобов'язань за отриманими авансами (до 600 520 тис. грн) у поєднанні зі зростанням інших поточних зобов'язань потребує більш жорсткого контролю за відповідністю темпів виконання робіт темпам надходження та використання грошових коштів. Балансування строків виконання контрактів і графіків розрахунків із замовниками дозволить уникнути ризиків одночасного виникнення масових вимог про повернення

авансів.

Підвищення якості операційного грошового потоку. У 2022–2024 роках динаміка чистого CF від операційної діяльності суттєво коливається, що частково зумовлено нестабільністю виручки та значними змінами в структурі доходів і витрат. Акцент на довгострокових контрактах з більш прогнозованим графіком надходжень, диверсифікація портфеля замовлень, удосконалення системи бюджетування та контролю витрат створять передумови для стабілізації операційного cash-flow.

Узгодження інвестиційної та фінансової політики з операційними потоками. Виходячи з результатів 2024 року, підприємство має потенціал для фінансування інвестицій переважно за рахунок операційних грошових потоків, не залучаючи значних обсягів позикового капіталу. Водночас, з огляду на відносно невисокий рівень покриття поточних зобов'язань операційним CF, доцільно планувати капітальні вкладення таким чином, щоб не допустити критичного зниження абсолютної та швидкої ліквідності.

Узагальнюючи, можна констатувати, що в аналізований період ТОВ «Криворізька будівельна компанія» пройшло шлях від дефіциту грошових коштів та напруженої ліквідності у 2022 році до формування суттєвого запасу грошових ресурсів у 2023–2024 роках. Водночас зростання залежності від авансового фінансування та концентрація значних сум в авансах виданих і одержаних висувають підвищені вимоги до обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками, зокрема до інформаційної підтримки рішень щодо структури оборотних активів, строків розрахунків і рівня допустимого ризику ліквідності.

3.2. Аудит та контроль операцій з грошовими коштами як інструмент мінімізації фінансових ризиків

Система контролю та аудиту операцій з грошовими коштами посідає ключове місце в управлінні фінансовими ризиками підприємства, оскільки саме рух грошових ресурсів є найбільш вразливою та ризикованою ділянкою

бухгалтерського обліку. На відміну від інших активів, грошові кошти мають абсолютну ліквідність та можуть бути використані негайно, що створює підвищені можливості для помилок, маніпуляцій, фальсифікацій і шахрайських схем. Ефективний аудит дозволяє не лише підтвердити достовірність фінансової звітності, а й виконати превентивну функцію — виявити слабкі місця у внутрішньому контролі, оцінити ризики викривлень та сформувати підґрунтя для їх усунення.

Аудиторська перевірка грошових операцій повинна охоплювати весь спектр операцій, що формують рух коштів, включаючи готівкові розрахунки, банківські перекази, взаєморозрахунки з контрагентами, використання авансів та формування грошових еквівалентів. Системний підхід передбачає поєднання тестів внутрішнього контролю, змістовних процедур та аналітичних прийомів. Для узагальнення основних напрямів аудиту систематизуємо їх у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Основні напрями аудиторського контролю операцій
з грошовими коштами**

Напрямок перевірки	Сутність аудиторських процедур
Аудит готівкових операцій	Раптова інвентаризація каси, перевірка видаткових і прибуткових ордерів, контроль дотримання лімітів готівки, оцінка повноти оприбуткування коштів.
Аудит безготівкових операцій	Зіставлення банківських виписок із даними обліку, перевірка автентичності платіжних документів, аналіз відповідності платежів внутрішнім політикам.
Аудит авансів отриманих і виданих	Перевірка контрактів, аналіз графіків платежів, співставлення сум авансів з фактичним виконанням робіт або поставками.
Аудит грошових еквівалентів	Контроль правильності класифікації та оцінки короткострокових високоліквідних інструментів.
Аудит валютних операцій	Перевірка правильності курсових різниць, дотримання валютного законодавства та внутрішніх процедур.
Аудит звіту про рух грошових коштів	Аналіз коректності трансформації даних, узгодження зі статтями балансу та звіту про фінансові результати.

Джерело: складено автором

Подані в табл. 3.5 напрями аудиторського контролю окреслюють базову рамку перевірки грошових операцій, але їх змістовність та практична

ефективність залежать від здатності аудитора ідентифікувати саме ті моменти, які становлять підвищений ризик викривлень. Кожний напрям перевірки містить власні специфічні точки вразливості: касові операції можуть супроводжуватися неповним оприбуткуванням коштів, безготівкові платежі - некоректними чи фіктивними переказами, а аванси - завищеними або необґрунтованими сумами. Тому лише формального охоплення напрямів перевірки недостатньо: необхідна дієва система методів, здатних виявити реальні ризики шахрайства та помилок.

Ризики викривлення операцій із грошовими коштами поділяються на дві основні групи: ризики помилок (ненавмисні викривлення) та ризики шахрайства (навмисні дії з метою привласнення коштів або маніпулювання звітністю). Обидві групи впливають на достовірність фінансової інформації та потребують окремих аудиторських інструментів. Основні методи виявлення ризикових ситуацій наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Методи виявлення ризиків помилок і шахрайства в операціях з грошовими коштами

Метод аудиту	Сутність та аналітичне значення
Аналітичні процедури	Виявлення нетипових сум, непропорційних коливань, різких змін структури грошових потоків.
Тести контролю	Оцінка ефективності внутрішніх процедур: погодження платежів, розподіл повноважень, подвійний контроль.
Субстантивні процедури	Перевірка первинних документів, виписок банку, договорів, підтвердження залишків.
Аналіз ризикових операцій	Перевірка взаємовідносин із пов'язаними особами, повторних платежів, переміщення коштів між підконтрольними компаніями.
Скринінг шахрайських схем	Виявлення ознак фіктивних операцій, неправильного відображення курсових різниць, підроблених документів.
Трасування платежів	Відстеження руху коштів від моменту ініціювання до списання з рахунку.

Джерело: складено автором

У табл. 3.6 визначено базові методи, які аудитор застосовує для ідентифікації ризиків викривлення грошових операцій. Проте методи самі по собі не дають повного розуміння характеру і глибини загроз. Аналітичні

процедури можуть виявити непропорційні коливання, тести контролю — слабкі місця у внутрішніх процесах, тоді як субстантивні процедури підтверджують достовірність конкретних операцій. Однак цього недостатньо для вичерпної оцінки ризиковості: аудитор повинен чітко розуміти, які саме форми шахрайства можуть проявлятися у грошових потоках підприємства.

Саме тому наступним етапом є класифікація та систематизація типових схем зловживань, характерних для операцій з грошовими коштами, що й відображено в табл. 3.7. Її призначення полягає у конкретизації тих реальних загроз, які аудитору необхідно врахувати у процесі перевірки: від фіктивних платежів до прихованих маніпуляцій у звіті про рух грошових коштів. Така деталізація дозволяє пов'язати методи аудиту з реальними сценаріями порушень, трансформуючи перевірку зі стандартної процедури у повноцінний інструмент попередження фінансових ризиків.

Таблиця 3.7

Типові форми шахрайства у сфері грошових операцій

Категорія ризику	Можливі прояви шахрайства
Модифікація документів	Підроблення платіжних доручень, внесення змін у реквізити отримувачів.
Зловживання авансовими платежами	Видача надмірних авансів, що не відповідають стадії виконання робіт.
Фіктивні платежі	Проведення операцій на підставі фіктивних договорів або неіснуючих робіт.
Привласнення готівки	Неповне оприбуткування коштів, створення «чорної каси».
Маніпуляції у звіті про рух коштів	Завуальоване віднесення витрат на інші статті, штучне збільшення операційного cash-flow.

Джерело: складено автором

У табл. 3.7 наведено перелік найпоширеніших видів шахрайських дій з грошовими коштами, які можуть бути притаманні підприємствам, що працюють у будівельній сфері. Наявність таких ризиків вимагає від аудитора не лише загального розуміння їх природи, а й здатності визначати джерела доказової інформації, що підтверджують або спростовують наявність викривлень. З огляду на різноманітність схем зловживань очевидним є те, що ефективність аудиту прямо залежить від якості та повноти аудиторських

доказів.

Саме тому наступним елементом логічного аналізу стає систематизація аудиторських доказів, що використовується для оцінки грошових операцій. Табл. 3.8 допомагає структурувати найважливіші типи доказів — зовнішні підтвердження, внутрішні документи, інвентаризаційні результати, аналітичні дані — та оцінити їх значущість з позиції надійності та доказової сили. Таким чином, перехід до цієї таблиці поглиблює фокус аналізу: від ідентифікації форм шахрайства — до визначення того, як аудитор може забезпечити їх об’єктивне виявлення.

Таблиця 3.8

Основні аудиторські докази щодо контролю грошових коштів

Вид доказів	Характеристика та значення
Зовнішні підтвердження	Підтвердження залишків від банку, листи-відповіді контрагентів.
Первинні документи	Платіжні доручення, банківські виписки, касові ордери, акти звірки.
Аналітичні документи	Відомості, реєстри, внутрішні бюджети руху коштів.
Інвентаризаційні описи	Результати перевірки фактичної наявності готівки.
Документи внутрішнього контролю	Положення про фінансову політику, схеми погодження платежів, внутрішні звіти.

Джерело: складено автором

Перелік аудиторських доказів, представлений у табл. 3.8, формує підґрунтя для практичної перевірки всіх аспектів руху грошових коштів. Проте аудиторські процедури мають не лише констатувати факт викривлень, а й оцінювати ефективність тієї системи контролю, яка функціонує всередині підприємства. Це означає, що увага аудитора повинна бути зосереджена на оцінці дієвості контрольних точок, що визначають порядок ініціювання, погодження та здійснення грошових операцій.

У зв’язку з цим логічним продовженням аналітики стає табл. 3.9, яка систематизує ключові елементи внутрішнього контролю руху грошових коштів. Вона дозволяє оцінити, наскільки ефективно побудована система розмежування повноважень, як функціонує процедура погодження платежів, чи здійснюється належна звірка даних з банківськими виписками та чи існує

контроль за авансовими розрахунками. Представлений аналіз завершує комплексне бачення аудиту як інструмента мінімізації фінансових ризиків - від напрямів перевірки до конкретних доказів і механізмів усунення вразливостей.

Таблиця 3.9

Ключові контрольні точки системи управління грошовими операціями

Елемент контролю	Функціональне призначення
Розмежування повноважень	Виключення одноосібного контролю над ініціюванням, погодженням і виконанням платежів.
Подвійне погодження платежів	Зменшення ризику несанкціонованих або необґрунтованих трансакцій.
Перевірка первинних документів	Забезпечення відповідності платежів реальним господарським операціям.
Щоденна звірка з банком	Виявлення нетипових списань, затримок платежів, несанкціонованих операцій.
Контроль авансової дисципліни	Запобігання надмірним передплатам і ризику неповернення авансів.

Джерело: складено автором

Підсилення контролю на кожному з цих рівнів формує систему превентивного захисту підприємства від фінансових втрат та шахрайських дій.

Ефективний аудит грошових операцій забезпечує підприємству не тільки підтвердження достовірності фінансової звітності, а й системне виявлення слабких місць у внутрішньому контролі. Завдяки поєднанню аналітичних процедур, тестів контролю, документальних перевірок та зовнішніх підтверджень аудитор створює комплексну картину фінансових ризиків, що дозволяє:

- своєчасно виявляти маніпуляції та аномалії у русі грошових коштів;
- оцінювати обґрунтованість та законність господарських операцій;
- мінімізувати ризики втрати ліквідності;
- зменшувати залежність підприємства від нестабільних джерел фінансування;
- удосконалювати політику управління грошовими потоками;
- зміцнювати відповідальність і дисципліну працівників.

У підсумку аудит стає не просто інструментом перевірки, а важливою складовою системи корпоративного управління, здатною підвищити якість управлінських рішень, забезпечити прозорість фінансових процесів та зміцнити довіру інвесторів, кредиторів і партнерів.

3.3. Концепція удосконалення системи управління грошовими коштами на основі інтеграції облікової та аналітичної інформації

Ефективне управління грошовими коштами виступає фундаментальною складовою фінансової стійкості будь-якого підприємства, особливо в умовах підвищеної невизначеності та циклічності бізнес-процесів, притаманних будівельній галузі. Досвід аналізу грошових потоків ТОВ «Криворізька будівельна компанія» свідчить, що підприємство володіє значним потенціалом розвитку, проте одночасно стикається з ризиками концентрації ресурсів в авансових розрахунках, нерівномірністю надходжень, змінами у структурі проектів та значними коливаннями потреби в ліквідності. За таких умов інтеграція облікової та аналітичної інформації стає ключовою передумовою формування адаптивної, технологічно досконалої та стратегічно орієнтованої системи управління грошовими потоками.

Сутність удосконалення полягає не лише в оптимізації облікових процедур, а й у комплексній трансформації інформаційного середовища підприємства, яке повинно забезпечувати своєчасність, повноту, деталізацію та прозорість даних, необхідних для оперативних і стратегічних фінансових рішень. Концепція, запропонована нижче, спрямована на зміцнення внутрішнього фінансового механізму ТОВ «КБК» та створення передумов для стабільного генерування позитивного грошового потоку.

Оптимізація обліково-аналітичних процесів

Удосконалення обліку та аналітики грошових коштів повинно базуватися на інтегрованому підході, який охоплює взаємопов'язані елементи: організаційну структуру, документообіг, внутрішні реєстри, інформаційні потоки та аналітичну підтримку управлінських рішень. Особливо важливим є

забезпечення синхронізації даних між бухгалтерським, управлінським та проектним обліком, що дозволить формувати комплексні фінансові моделі й оперативно оцінювати вплив окремих операцій на ліквідність та грошові потоки. Для систематизації проблем і шляхів їх вирішення наведемо табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Ключові проблеми обліково-аналітичної системи та напрями їх оптимізації

Проблема	Наслідки	Пропоновані напрями удосконалення
Фрагментарність даних між обліковими підсистемами	Неповнота інформації, дублювання записів	Інтеграція баз даних, уніфікація реєстрів
Недостатня деталізація аналітичного обліку авансів	Неможливість контролю за проектами	Введення субконто «Проект / Контракт»
Затримки у документообігу	Втрата актуальності даних	Електронний документообіг, погодження через ERP
Недостатня прогнозна інформація	Низька якість управлінських рішень	Автоматичне формування прогнозного cash-flow
Відсутність інтегрованих звітів	Непрозорість руху коштів	Створення внутрішніх управлінських dashboard'ів

Джерело: складено автором

Проведена систематизація ключових проблем у функціонуванні обліково-аналітичної системи (табл. 3.10) дозволяє не лише виявити характерні дисфункції, але й окреслити напрями їх подолання.

Таблиця 3.11

Модель інтегрованого руху інформації у системі управління грошовими коштами

Елемент системи	Вхідна інформація	Вихідна інформація
Бухгалтерія	Первинні документи, договори	Дані про фактичні потоки
Відділ продажів / контрактів	Контрактні графіки	Прогнозні надходження
Виробничий відділ	Заявки на матеріали, кошториси	Прогнозні видатки
Фінансовий відділ	Звіти обліку, бюджети	Платіжний календар
Керівництво	Узагальнені показники	Прийняті рішення

Джерело: складено автором

Однак для досягнення стійкого ефекту одних лише локальних удосконалень реєстрів чи процедур недостатньо: необхідно змінити саму логіку руху інформації всередині підприємства.

Подальший розвиток системи управління грошовими коштами має ґрунтуватися на інтеграції підсистем бухгалтерського обліку, фінансового планування, виробництва й контрактного менеджменту. Саме тому наступним етапом є формування узгодженої моделі інформаційних потоків, що забезпечить безперервну циркуляцію достовірних даних між підрозділами ТОВ «КБК», — її структуру узагальнено у таблиці 3.11.

У табл. 3.12 наведено очікувані результати упровадження інтегрованої системи.

Таблиця 3.12

Ефекти від оптимізації обліково-аналітичних процесів

Напрямок ефекту	Результат
Інформаційний	Скорочення часу на формування звітів
Фінансовий	Підвищення точності планування ліквідності
Організаційний	Синхронізація роботи підрозділів
Управлінський	Підвищення обґрунтованості рішень
Контрольний	Зменшення ризиків помилок та шахрайства

Джерело: складено автором

Вдосконалення планування ліквідності та розробка платіжного календаря

Ефективне управління ліквідністю передбачає не лише аналіз виконаних операцій, а й прогнозування руху грошових коштів. Найбільш дієвим інструментом цього процесу є платіжний календар, який дає можливість планувати потребу в ліквідних ресурсах, визначати дефіцит чи надлишок коштів та формувати політику управління оборотним капіталом.

Структура платіжного календаря

Платіжний календар повинен містити:

прогнознi надходження коштів за проектами;

графіки оплат матеріалів та послуг;

зобов'язання перед бюджетом;

виплату заробітної плати та податків;

платежі за кредитами (якщо є);

план інвестиційних витрат;

концентрацію платежів за днями/тижнями.

У табл. 3.13 наведено структуру календаря.

Таблиця 3.13

Структура платіжного календаря для ТОВ «КБК»

Компонент	Зміст	Джерело даних
Прогнозні надходження	Оплати від замовників	Договори, графіки платежів
Операційні видатки	Матеріали, заробітна плата, логістика	Бюджети проектів
Фінансові видатки	Кредити, відсотки	Фінансовий відділ
Податкові платежі	ПДВ, ЄСВ, місцеві податки	Бухгалтерія
Інвестиційні платежі	Купівля техніки, модернізація	Стратегічний відділ

Джерело: складено автором

Методи прогнозування ліквідності

Прогнозування ліквідності може здійснюватися за допомогою:

методу прямого розрахунку (оприлюднення очікуваних надходжень і видатків);

методу непрямого розрахунку (аналіз впливу виручки, амортизації та інших факторів);

сценарного підходу (створення базового, оптимістичного та песимістичного сценаріїв);

ковзаючого прогнозування (rolling forecast до 12 місяців).

Автоматизація та цифровізація управління грошовими потоками

Сучасні умови ведення бізнесу вимагають переходу до цифрових моделей управління. Автоматизація обліково-аналітичних процесів дозволяє забезпечити безперервність контролю, підвищити точність розрахунків, мінімізувати людський фактор та створити прозору систему грошових операцій.

Переваги автоматизації

суттєве скорочення часу на обробку документів;

автоматичні звірки з банківськими виписками;

контроль лімітів витрат;
електронне погодження платежів;
автоматичне формування cash-flow;
аналітичні dashboard-и для керівництва.

Таблиця 3.14

Рівні цифрової зрілості управління грошовими коштами

Рівень	Характеристика	Приклади рішень
Низький	Облік у таблицях, частково вручну	Excel, локальні журнали
Середній	Часткова інтеграція обліку і банку	BAS, 1С:Підприємство
Високий	ERP + казначейський модуль	SAP, Oracle, Microsoft Dynamics
Максимальний	Повна цифровізація + аналітика	Хмарні ERP, BI, мобільні сервіси

Джерело: складено автором

На основі результатів горизонтального, вертикального та cash-flow аналізу, проведеного у розділі 2 та пункті 3.1, доцільно виділити такі напрями зміцнення фінансової стійкості.

1. Зменшення залежності від авансів

ТОВ «КБК» має значну частку кредиторської заборгованості за авансами. Необхідно:

узгоджувати аванси із реальними графіками будівництва;

уникати авансових платежів постачальникам без поетапного забезпечення;

застосовувати банківські гарантії.

2. Прискорення обороту дебіторської заборгованості

Пропонується:

запровадити оцінку ризику контрагентів;

здійснювати регулярний моніторинг строків оплати;

використовувати штрафні санкції;

впровадити практику факторингу для високоризикових проєктів.

3. Оптимізація структури оборотного капіталу

Основні заходи:

збалансувати співвідношення грошей, авансів та запасів;

встановити ліміти на формування авансів виданих;
створити резерв паперових грошей для стабільного фінансування операцій.

4. Підвищення якості операційного cash-flow

Пропонуються:

контроль виконання календарних графіків проектів;

якісне планування контрактів;

оптимізація витрат за центрами відповідальності.

Таблиця 3.15

Стратегічні напрями підвищення фінансової стійкості ТОВ «КБК»

Напрямок	Зміст	Очікуваний ефект
Управління ліквідністю	Платіжний календар, сценарний аналіз	Зменшення касових розривів
Контроль оборотного капіталу	Оптимізація дебіторки та кредиторки	Прискорення грошового циклу
Автоматизація	ERP-система, електронний документообіг	Підвищення точності даних
Інтеграція аналітики	Dashboard, BI-системи	Краща якість рішень менеджменту
Ризик-менеджмент	Ідентифікація й мінімізація ризиків	Зміцнення стійкості компанії

Джерело: складено автором

Запропонована концепція інтегрованого удосконалення системи управління грошовими коштами дозволяє ТОВ «Криворізька будівельна компанія» перейти від фрагментарного контролю до системного, прогностичного і технологічно оснащеного управління фінансовими ресурсами. Її реалізація сприятиме формуванню стабільного позитивного операційного cash-flow, підвищенню ліквідності, зменшенню ризиків та забезпеченню довгострокової фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно оцінити теоретичні, методичні та практичні засади формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства, а також виявити ключові аспекти та проблемні зони її функціонування на прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія». У роботі проаналізовано як загальнотеоретичні підходи до трактування сутності грошових коштів, так і сучасні вимоги до їх обліку, контролю та аналітичної обробки, що створило необхідне підґрунтя для всебічного оцінювання ефективності управління грошовими потоками підприємства.

У межах першого розділу визначено, що грошові кошти є стратегічним елементом фінансових ресурсів підприємства, а їх роль у забезпеченні ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості зумовлює потребу у формуванні цілісної інформаційної системи їх обліку. Теоретичний аналіз підтвердив, що сучасні підходи до управління грошовими ресурсами ґрунтуються на поєднанні нормативно-правових вимог, методології обліку, аналітичних інструментів та контрольних процедур. Порівняння національних стандартів з міжнародними (НП(С)БО 4 та IAS 7) засвідчило їх загальну узгодженість, проте наявність відмінностей у деталізації інформації, що актуалізує необхідність адаптації облікових процедур у напрямі підвищення прозорості та інформативності фінансової звітності.

У другому розділі здійснено ґрунтовну характеристику організаційно-фінансового профілю підприємства та досліджено технологію ведення обліку грошових коштів. Аналіз показав, що система документування та реєстрації операцій загалом відповідає чинним нормативним вимогам, однак має окремі інформаційні розриви між обліком і управлінням, зокрема щодо деталізації руху коштів, оперативності внутрішньої звітності та контролю за авансами. Оцінка внутрішнього контролю дозволила встановити, що, попри формальну наявність контрольних процедур, їх дієвість потребує посилення шляхом

уточнення контрольних точок, запровадження наскрізного моніторингу розрахунків і систематизації внутрішніх регламентів компанії.

Значний аналітичний обсяг у дослідженні присвячено оцінці фінансової динаміки підприємства. Дані горизонтального та вертикального аналізу активів і пасивів засвідчили суттєве зростання масштабу діяльності у 2024 році, що супроводжувалося різким збільшенням оборотних активів, передусім дебіторської заборгованості за виданими авансами. Така структура є типовою для будівельної галузі, проте одночасно формує високі ризики ліквідності та потребує посиленої уваги щодо управління короткостроковими зобов'язаннями. Аналіз пасивів показав, що стрімке зростання кредиторської заборгованості за отриманими авансами вказує на активне розширення портфеля проєктів та підвищення довіри з боку замовників, однак зумовлює необхідність жорсткішого контролю за виконанням контрактних зобов'язань.

У третьому розділі здійснено комплексну аналітичну оцінку руху грошових коштів підприємства, результати якої підтвердили наявність нерівномірності грошових потоків, характерної для будівельної сфери. Виявлено потенційні резерви підвищення ефективності управління ліквідністю, серед яких: оптимізація графіків платежів, зменшення залежності від короткострокових позикових джерел, покращення управління дебіторською заборгованістю. Аналіз контрольних процедур засвідчив потребу у впровадженні сучасних аудиторських інструментів для забезпечення надійності грошових операцій та мінімізації ризиків шахрайства. Запропоновані напрями удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення включають цифровізацію процесів, автоматизацію документообігу, інтеграцію управлінської та фінансової аналітики, а також формування єдиного платіжного календаря для стратегічного і тактичного планування грошових потоків.

Підсумовуючи результати, слід зазначити, що формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами

вимагає комплексного підходу, який поєднує нормативну коректність, методологічну точність, аналітичну глибину та організаційну узгодженість.

На основі проведеного дослідження доведено, що удосконалення інформаційних процесів, посилення внутрішнього контролю та застосування методів сучасної аналітики здатні суттєво підвищити фінансову гнучкість, стійкість і конкурентоспроможність підприємства. Отже, впровадження запропонованих підходів сприятиме формуванню результативної моделі управління грошовими потоками ТОВ «Криворізька будівельна компанія» та забезпечить підвищення якості управлінських рішень у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21

«Вплив змін валютних курсів». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.

11. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013 № 433. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-13>.

12. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29.12.2017 № 148. – Офіційне джерело: Національний банк України. – URL: <https://bank.gov.ua/ua/legislation>.

13. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті України, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 № 22. – Офіційне джерело: Національний банк України. – URL: <https://bank.gov.ua/ua/legislation>.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації активів і зобов'язань» від 28.08.2002 № 116. – Офіційне джерело: Урядовий портал. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras>.

15. Міжнародні стандарти аудиту (ISA). – Офіційне джерело: Аудиторська палата України. – URL: <https://www.apu.com.ua/msa>.

16. International Accounting Standard 1 «Presentation of Financial Statements». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

17. International Accounting Standard 7 «Statement of Cash Flows». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

18. International Financial Reporting Standard 9 «Financial Instruments». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

19. International Financial Reporting Standard 15 «Revenue from Contracts with Customers». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

20. International Standard on Auditing 315 «Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement». – Офіційне джерело: IAASB. – URL:

<https://www.iaasb.org>.

21. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку. – К.: КНЕУ, 2004. – 512 с.
22. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. – Житомир: ЖДТУ, 2019. – 784 с.
23. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Фінансовий облік. – К.: Лібра, 2016. – 560 с.
24. Жук В. М. Облік у системі управління підприємством. – К.: КНЕУ, 2018. – 380 с.
25. Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік: теорія і практика. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 420 с.
26. Легенчук С. Ф. Облік і контроль грошових коштів. – Тернопіль: Економічна думка, 2017. – 260 с.
27. Литвиненко Я. В., Городянська Л. М. Фінансовий облік. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 456 с.
28. Мних Є. В. Економічний аналіз. – К.: КНЕУ, 2017. – 540 с.
29. Савченко В. Ф. Фінансовий аналіз: навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2020. – 368 с.
30. Герасимович А. М. Управління грошовими потоками підприємства. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 332 с.
31. Нападовська Л. В. Бухгалтерський облік у банках. – К.: КНЕУ, 2016. – 400 с.
32. Огійчук М. Ф. Фінансовий облік на підприємствах. – К.: Алерта, 2021. – 520 с.
33. Томчук О. Ф. Економічний аналіз діяльності підприємства. – Вінниця: ВНАУ, 2019. – 370 с.
34. Гуцайлюк З. В. Бухгалтерський облік: концепції та методи. – К.: Алерта, 2018. – 320 с.
35. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку. – К.: КНЕУ, 2019. – 480 с.

36. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. – К.: КНЕУ, 2015. – 450 с.
37. Кірейцев Г. Г. Управління фінансами підприємств. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 390 с.
38. Петренко С. О., Ляхович Г. І. Облік та аналіз грошових коштів. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 288 с.
39. Фещенко В. І. Управління ліквідністю підприємства. – К.: КНЕУ, 2021. – 310 с.
40. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств. – К.: КНЕУ, 2020. – 540 с.
41. Герасименко С. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління ліквідністю підприємства // Фінанси України. – 2021. – №4. – С. 45–58.
42. Діденко Є. О. Облік грошових потоків у сучасних умовах // Бухгалтерський облік і аудит. – 2020. – №9. – С. 3–12.
43. Мельник Т. М. Проблеми контролю грошових коштів на підприємстві // Економіка та держава. – 2022. – №6. – С. 45–51.
44. Несторенко В. В. Аналіз грошових потоків підприємства: методичні аспекти // Економічний аналіз. – 2019. – Т. 29, №2. – С. 112–120.
45. Пилипенко А. А. Організація внутрішнього контролю грошових операцій // Облік і фінанси. – 2021. – №1. – С. 16–23.
46. Савчук В. С. Електронні гроші в системі обліку підприємства // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – №14. – С. 27–33.
47. Шевчук О. В. Управління рухом грошових коштів у будівельних компаніях // Бізнес Інформ. – 2023. – №3. – С. 82–90.
48. Хомяк А. І. Особливості аудиту касових операцій // Аудит та фінансовий контроль. – 2022. – №5. – С. 5–15.
49. Снігир А. В. Практика складання Звіту про рух грошових коштів // Бухгалтерський облік та аудит. – 2021. – №7. – С. 20–29.
50. Ковальчук О. Г. Оптимізація грошових потоків у підприємствах реального сектору // Економіка і регіон. – 2022. – №2. – С. 33–41.
51. Drury C. Management and Cost Accounting. – 10th ed. – Andover:

Cengage Learning, 2018. – 950 p.

52. Horngren C. T., Harrison W. T., Oliver S. Financial Accounting. – 11th ed. – Harlow: Pearson, 2020. – 912 p.

53. Needles B. E., Powers M. Financial Accounting. – 13th ed. – Boston: Cengage, 2019. – 680 p.

54. White G. I., Sondhi A. C., Fried D. The Analysis and Use of Financial Statements. – 3rd ed. – New York: Wiley, 2019. – 1056 p.

55. Fabozzi F. J., Peterson P. P. Financial Management and Analysis. – 2nd ed. – Hoboken: Wiley, 2016. – 784 p.

56. Bragg S. M. Cash Flow Management: Quick Reference Guide. – Centennial: AccountingTools, 2020. – 220 p.

57. Stickney C. P., Brown P. Financial Reporting and Statement Analysis. – 9th ed. – Mason: South-Western, 2017. – 750 p.

58. Warren C. S., Reeve J. M., Duchac J. Corporate Financial Accounting. – 14th ed. – Boston: Cengage, 2021. – 880 p.

59. Bhimani A. Management Accounting: Evolution and Practice. – Oxford: Oxford University Press, 2019. – 540 p.

60. Kimmel P. D., Weygandt J. J., Kieso D. E. Financial Accounting: IFRS Edition. – 4th ed. – Hoboken: Wiley, 2020. – 944 p.

61. Бланк І. А. Управління грошовими потоками підприємства. – К.: Ніка-Центр, 2018. – 544 с.

62. Крупка Ю. Д. Аудит: підручник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 472 с.

63. Михайловська О. В. Фінансовий аналіз: сучасні методи та інструменти. – К.: КНЕУ, 2020. – 368 с.

64. Руденко М. В. Внутрішній контроль на підприємстві: теорія та практика. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 312 с.

65. Костюченко В. М. Організація бухгалтерського обліку. – К.: Алерта, 2018. – 304 с.

66. Дорош Н. І. Аудит: теорія і практика. – Тернопіль: Економічна думка,

2019. – 420 с.

67. Івахненко С. В. Інформаційні технології в обліку та аналізі. – К.: КНЕУ, 2017. – 340 с.

68. Швець В. М. Управління фінансовими ресурсами підприємства. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 256 с.

69. Сідельник Є. М. Контроль і ревізія. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 380 с.

70. Бондур Т. О. Управлінський аналіз діяльності підприємства. – Львів: Новий Світ-2000, 2019. – 298 с.

71. Чумаченко М. Г. Фінансова звітність підприємств: методологія складання та аналіз. – К.: КНЕУ, 2016. – 292 с.

72. Кіндрацька Г. І. Фінансовий менеджмент. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. – 358 с.

73. Романенко О. Р. Фінанси підприємств. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 416 с.

74. Пархоменко В. М. Аналіз господарської діяльності підприємства. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 384 с.

75. Безверхий К. В. Аудит грошових коштів: проблеми та рішення // Бухгалтерський облік і аудит. – 2021. – №10. – С. 3–11.

76. Тарнавська Н. П. Особливості аналізу ліквідності підприємств будівельної галузі // Економіка України. – 2022. – №2. – С. 45–59.

77. Мазуренко О. Ю. Документування операцій з грошовими коштами в Україні // Облік і фінанси. – 2021. – №4. – С. 12–21.

78. Кравець Т. В. Платіжна дисципліна та управління дебіторською заборгованістю підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – №14. – С. 27–33.

79. McKinney J. Cash Flow Analysis and Forecasting. – London: Bloomsbury Publishing, 2017. – 262 p.

80. Welch I. Corporate Finance. – 4th ed. – London: Pearson, 2019. – 832 p.

АНОТАЦІЯ

«Обліково-аналітичне забезпечення управління грошовими коштами суб'єкта господарювання»

У випускній кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-методичні засади та практичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами суб'єкта господарювання в умовах зростання фінансових ризиків і динамічних змін економічного середовища. **Актуальність теми** зумовлена визначальною роллю грошових коштів у забезпеченні ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємств, а також необхідністю підвищення якості інформаційної підтримки управлінських рішень.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є теоретичне узагальнення та практичне оцінювання системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства. Для досягнення поставленої мети в роботі досліджено концептуальні підходи до управління грошовими коштами та їх роль у фінансовому менеджменті, проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку та контролю грошових коштів, розкрито особливості організації бухгалтерського обліку грошових операцій, здійснено комплексну аналітичну оцінку руху та використання грошових потоків, а також обґрунтовано напрями вдосконалення системи управління грошовими коштами.

Об'єктом дослідження є процес управління грошовими коштами підприємства як складова фінансово-господарської діяльності. **Предметом дослідження** виступають теоретичні, методичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами, що охоплюють порядок їх обліку, аналізу, контролю та інформаційного забезпечення.

У процесі дослідження застосовано системний і структурно-логічний підходи, методи фінансово-економічного аналізу, горизонтальний і вертикальний аналіз, методи порівняння, узагальнення та елементи аудиторського аналізу. Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, міжнародні стандарти фінансової звітності, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, статистичні дані та фінансова звітність ТОВ «Криворізька будівельна компанія».

За результатами дослідження здійснено оцінку ефективності управління грошовими коштами базового підприємства, виявлено проблемні аспекти організації обліку, аналізу та контролю грошових потоків і сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами.

Випускна кваліфікаційна робота містить 81 сторінку, 44 таблиці, 3 рисунки, 80 найменувань використаних джерел та 5 додатків.

Ключові слова: грошові кошти; обліково-аналітичне забезпечення; управління грошовими потоками; фінансова стійкість; бухгалтерський облік; фінансово-економічний аналіз.

Рік виконання дипломної роботи: 2025 р.

Рік захисту роботи: 2026 р.

ABSTRACT

“Accounting and Analytical Support for the Management of Cash Funds of a Business Entity”

The graduation qualification thesis examines the theoretical and methodological foundations and practical aspects of forming accounting and analytical support for managing the cash funds of a business entity in the context of increasing financial risks and dynamic changes in the economic environment. **The relevance** of the topic is determined by the decisive role of cash funds in ensuring liquidity, solvency, and financial stability of enterprises, as well as by the need to improve the quality of information support for managerial decision-making.

The purpose of the graduation qualification thesis is to provide a theoretical generalization and a practical assessment of the system of accounting and analytical support for managing the cash funds of an enterprise. To achieve this purpose, the thesis explores conceptual approaches to cash management and their role in financial management, analyzes the regulatory and legal framework for accounting and control of cash funds, reveals the specifics of organizing accounting for cash transactions, carries out a comprehensive analytical assessment of the movement and use of cash flows, and substantiates directions for improving the cash management system.

The object of the study is the process of managing the cash funds of an enterprise as a component of its financial and economic activity. **The subject** of the study comprises the theoretical, methodological, and practical aspects of accounting and analytical support for managing cash funds, including their accounting, analysis, control, and information support.

The research applies systemic and structural-logical approaches, methods of financial and economic analysis, horizontal and vertical analysis, methods of comparison and generalization, as well as elements of audit analysis. The information base of the study includes regulatory and legal acts of Ukraine, international financial reporting standards, scientific works of domestic and foreign scholars, statistical data, and the financial statements of LLC “Kryvyi Rih Construction Company”.

Based on the research results, the effectiveness of cash management at the base enterprise was assessed, problematic aspects of organizing accounting, analysis, and control of cash flows were identified, and practical recommendations were formulated for improving accounting and analytical support for cash management.

The graduation qualification thesis consists of 81 pages, 44 tables, 3 figures, 80 references, and 5 appendices.

Keywords: cash funds; accounting and analytical support; cash flow management; financial stability; accounting; financial and economic analysis.

Year of thesis completion: 2025

Year of thesis defense: 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Концептуальні підходи до управління грошовими коштами та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості	5
1.2. Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів: структура, принципи та функції	13
1.3. Методологічні основи аналітичного забезпечення управління грошовими потоками	21
РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «КРИВОРІЗЬКА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ»	28
2.1. Стратегічний профіль та фінансово-організаційні особливості діяльності підприємства	28
2.2. Організація та технологія ведення обліку грошових коштів на підприємстві	41
2.3. Оцінка функціонування системи контролю та інформаційного забезпечення управління грошовими коштами	46
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ, АУДИТ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ	55
3.1. Комплексна аналітична оцінка руху та використання грошових коштів ТОВ «Криворізька будівельна компанія»	55
3.2. Аудит та контроль операцій з грошовими коштами як інструмент мінімізації фінансових ризиків	60
3.3. Концепція удосконалення системи управління грошовими коштами на основі інтеграції облікової та аналітичної інформації	66
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективне управління грошовими коштами є ключовою передумовою стабільного функціонування підприємства в умовах динамічних економічних змін та зростання фінансових ризиків. Сучасна вітчизняна практика свідчить, що саме грошові кошти та їх еквіваленти забезпечують безперервність операційного циклу, можливість своєчасного виконання зобов'язань, формування інвестиційного потенціалу та підтримання ліквідності. У контексті зростаючої конкурентності ринку будівельної галузі, де функціонує ТОВ «Криворізька будівельна компанія», питання формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами набуває особливої значущості.

Поглиблення ролі інформаційних потоків в управлінні фінансами підприємства зумовлює потребу у високій якості облікової інформації, її достовірності, оперативності та аналітичній насиченості. На думку таких учених, як М. Білуха, Ф. Бутинець, С. Голов, Л. Нападовська та М. Кужельний, саме облікова інформація є основою ухвалення управлінських рішень, а її релевантність і повнота визначають здатність менеджменту ефективно управляти ресурсами. Згідно з підходами І. Бланка, управління грошовими потоками є системним процесом, що потребує комплексного аналізу, прогнозування та контролю, а отже, спирається на чітко вибудовану облікову систему.

Водночас, у працях В. Феценка, Є. Діденка та Н. Тарнавської акцентується, що підприємства стикаються з проблемами нераціонального використання грошових ресурсів, несистемного контролю за рухом коштів, помилками при формуванні Звіту про рух грошових коштів, що знижує фінансову стійкість та ускладнює процес управління ліквідністю. Актуальність дослідження посилюється також змінами нормативно-правової бази, зокрема оновленими положеннями НП(С)БО, вимогами НБУ до касових та безготівкових операцій, а також адаптацією міжнародних стандартів IAS 7

та IFRS 9, що вимагає від підприємств удосконалення підходів до обліку та контролю грошових коштів.

Для будівельних підприємств, таких як ТОВ «Криворізька будівельна компанія», характерна висока капіталомісткість, значні обсяги оборотних коштів, сезонність надходжень і витрат, що підвищує залежність від ефективності грошових потоків. Тому формування якісної системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами є важливою передумовою фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

Отже, актуальність теми обумовлюється необхідністю удосконалення облікових, аналітичних і контрольних процедур з метою підвищення ефективності управління грошовими коштами підприємства, що відповідає сучасним вимогам економічного середовища та науковим рекомендаціям провідних фахівців.

Метою дослідження полягає у теоретичному узагальненні та практичному оцінюванні системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства, а також у визначенні особливостей формування, руху та контролю грошових потоків на прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія» з урахуванням сучасних вимог облікової практики.

Виконання поставленої мети передбачає постановлення та вирішення подальший головних **завдань**:

- дослідити теоретичні підходи до сутності грошових коштів та їх ролі в системі фінансового управління підприємством;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку та контролю грошових коштів в Україні;
- оцінити організацію обліку грошових коштів на ТОВ «Криворізька будівельна компанія»;
- проаналізувати структуру, динаміку та особливості руху грошових потоків досліджуваного підприємств;

- дослідити стан внутрішнього контролю та аудиту операцій з грошовими коштами;
- визначити проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами;
- оцінити вплив інформаційної системи обліку на ефективність управління грошовими потоками підприємства;
- систематизувати результати дослідження для формування узагальнених висновків.

Об'єктом магістерської роботи процес управління грошовими коштами підприємства як складова фінансово-господарської діяльності.

Предметом дослідження теоретичні, методичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами, що охоплюють порядок їх обліку, аналізу, контролю та інформаційного забезпечення на підприємстві.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Теоретичне узагальнення й аналіз застосовано для уточнення сутності грошових коштів та принципів їх обліку. Системний і структурно-логічний підхід використано для формування концепції обліково-аналітичного забезпечення. Економічний аналіз, горизонтальний і вертикальний методи застосовано під час оцінювання грошових потоків підприємства. Метод порівняння використано для зіставлення показників. Елементи аудиторського аналізу залучено для дослідження контролю операцій з грошовими коштами.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Концептуальні підходи до управління грошовими коштами та їх роль у забезпеченні фінансової стійкості

Ефективне управління грошовими коштами є однією з ключових передумов стабільного функціонування підприємства в умовах зростаючої конкуренції та фінансової турбулентності. У сучасних умовах господарювання система обліку та аналізу грошових коштів набуває особливого значення, оскільки саме вона забезпечує своєчасне формування інформації для прийняття управлінських рішень, оцінювання ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. У працях М. Білухи, Ф. Бутинця, С. Голова та інших учених визначено, що облікова інформація щодо грошових потоків виконує стратегічну функцію, виступаючи основою планування та контролю фінансово-господарської діяльності [21; 22; 23].

Узагальнення сучасних підходів, представлених у науковій літературі та в практиці фінансового менеджменту підприємств, свідчить про тенденцію до посилення аналітичної складової системи управління грошовими коштами. Зростаюча потреба у швидкій та релевантній інформації обумовлює необхідність формування цілісної системи обліково-аналітичного забезпечення, що поєднує методи бухгалтерського обліку, фінансового аналізу, управлінської діагностики та внутрішнього контролю.

Грошові кошти є фундаментальним елементом фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують можливість виконання розрахунків, обслуговування операційного процесу, реалізації інвестиційних проєктів та погашення фінансових зобов'язань. НП(С)БО 4 визначає грошові кошти як найліквіднішу частину активів, що може бути негайно використана підприємством для розрахунків [9].

Сучасна наукова думка трактує грошові кошти як економічну категорію, яка відображає не лише наявність ліквідності, а й інтенсивність руху фінансових ресурсів у системі господарських процесів. У роботах зарубіжних авторів, зокрема Друрі, Хорнгрена та Кіммела, грошові кошти розглядаються як «основний елемент фінансової гнучкості підприємства», здатний забезпечити його адаптивність до змін зовнішнього середовища [51; 52; 60].

Вітчизняні дослідники, зокрема І. Бланк, підкреслюють системність грошових потоків та їх здатність відображати результативність діяльності підприємства. На його думку, якість грошових потоків впливає на структуру капіталу, обсяг інвестиційних ресурсів та рівень фінансових ризиків [61].

Таблиця 1.1

Підходи до трактування сутності грошових коштів у науковій літературі

Автор	Визначення грошових коштів
М. Білуха	Найліквідніший актив, що забезпечує безперервність діяльності [21].
Ф. Бутинець	Основа фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [22].
І. Бланк	Інструмент оцінювання ефективності операційної діяльності [61].
С. Другу	Ключова складова фінансової гнучкості та ліквідності [51].
С. Horngren	Елемент системи контролю та фінансового забезпечення [52].

Джерело: сформовано автором на основі [21,22,51,52,61]

Найбільш уживані в економічній та обліковій літературі підходи до розуміння сутності категорії «грошові кошти», які відображають різні аспекти цієї економічної категорії, систематизовано на рис. 1.1. Узагальнення наведених трактувань свідчить, що універсального, загальноприйнятого визначення поняття «грошові кошти» у науковому середовищі не існує. Кожен автор акцентує увагу на певних характеристиках цього об'єкта: ліквідності, формі існування, функціональному призначенні чи ролі в обліковій системі підприємства.

Разом з тим аналіз існуючих підходів дає можливість сформувати комплексне розуміння даної категорії. З огляду на це, грошові кошти доцільно трактувати як елемент бухгалтерського обліку, що відображає найбільш

мобільну та доступну частину активів підприємства, не обмежену у використанні та придатну для негайного залучення в господарські операції. До складу таких активів належать готівкові ресурси, залишки на банківських рахунках, а також депозити, які можуть бути вилучені на першу вимогу.

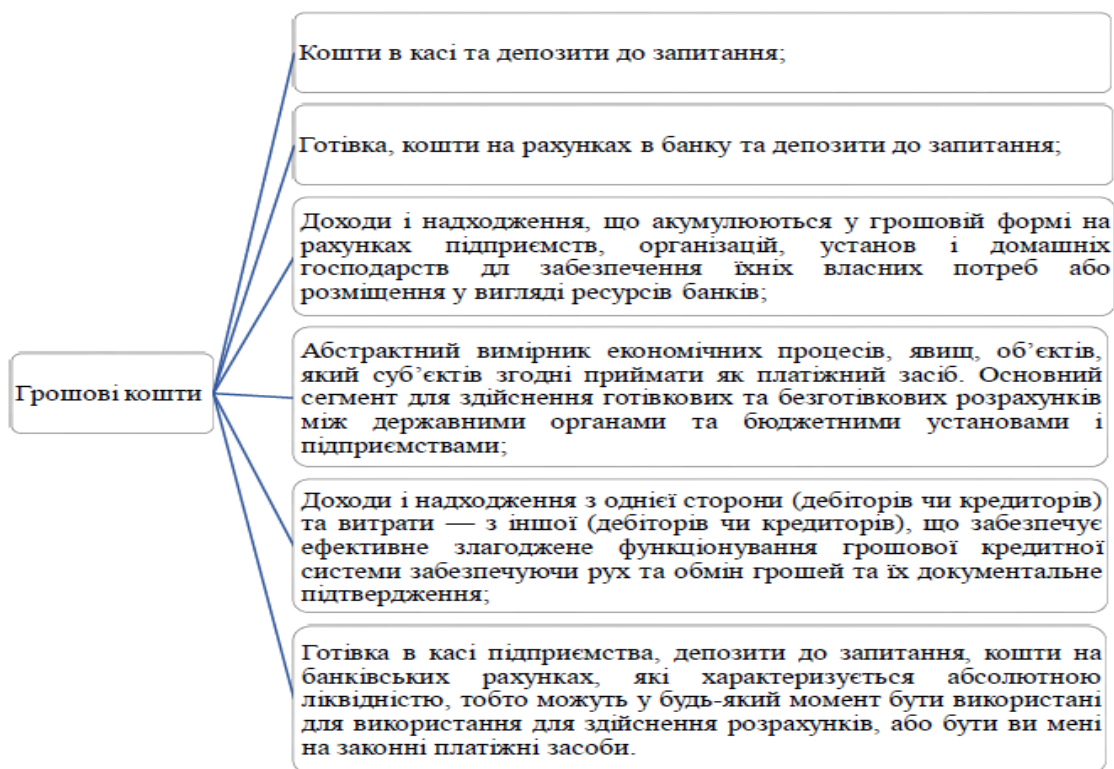

Рисунок 1.1 - Види трактувань поняття «грошові кошти»

Таке визначення інтегрує ключові підходи, що існують у науковій літературі, та охоплює не лише економічну природу грошових коштів, але й їх потенціал, сфери застосування та роль у забезпеченні безперервності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Грошові кошти забезпечують виконання низки важливих функцій у фінансовому менеджменті, серед яких:

- підтримання оптимального рівня ліквідності;
- забезпечення платоспроможності;
- синхронізація надходжень і витрат;
- формування інвестиційного потенціалу;
- забезпечення фінансової стійкості.

Узагальнення наукових досліджень дозволяє стверджувати, що якість управління грошовими коштами безпосередньо впливає на динаміку розвитку підприємства. Недостатній рівень грошових ресурсів призводить до збільшення заборгованості перед постачальниками, зриву контрактів, зростання ризику банкрутства. Надлишкові кошти — до втрати потенційного доходу.

Особливо це актуально для підприємств з високою капіталомісткістю, до яких належить будівельна сфера. Значні обсяги авансування, нерівномірність надходжень і сезонні коливання збільшують залежність підприємства від ефективності управління грошовими потоками.

Регламентування обліку грошових коштів ґрунтується на комплексі національних і міжнародних стандартів, нормативних документів НБУ та податкового законодавства. Серед основних джерел:

Закон України «Про бухгалтерський облік...» [1];

Податковий кодекс України [3];

Положення НБУ про ведення касових операцій [12; 13];

НП(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» [9];

IAS 7 та IFRS 9 [17; 18].

Порівняльний аналіз НП(С)БО 4 і IAS 7 свідчить про їх значну узгодженість, однак міжнародний стандарт містить розширені вимоги до розкриття інформації.

Таблиця 1.2

Порівняння вимог НП(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» та міжнародного стандарту IAS 7 «Statement of Cash Flows»

Критерій порівняння	Вимоги НП(С)БО 4 (ПСБО)	Вимоги міжнародного стандарту IAS 7
Правова основа застосування	Регулюється наказами Міністерства фінансів України та використовується всіма суб'єктами господарювання, що складають фінзвітність за національними стандартами.	Є частиною системи МСФЗ, обов'язковий для підприємств, що застосовують IFRS або подають звітність інвесторам / материнським компаніям за МСФЗ.

Критерій порівняння	Вимоги НП(С)БО 4 (ПСБО)	Вимоги міжнародного стандарту IAS 7
Мета складання звіту	Забезпечення користувачів інформацією про надходження та вибуття грошових коштів за звітний період для оцінки ліквідності та платоспроможності [9].	Надання повної картини грошових потоків для аналізу здатності підприємства генерувати грошові надходження та їх еквіваленти і оцінки змін у фінансовій структурі [17].
Класифікація грошових потоків	Поділ на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність; аналогічний до міжнародного, але з менш детальним розкриттям [9].	Ідентичний поділ, проте містить розширені пояснення та приклади; особливо детально регламентує класифікацію процентів та дивідендів [17].
Методи складання звіту	Дозволено прямий та непрямий методи, без явної переваги одного над іншим [9].	Обидва методи дозволені, але непрямий метод є домінуючим у міжнародній практиці та докладно регламентований [17].
Врахування курсових різниць	Курсові різниці відображаються окремо як результат перерахунків іноземної валюти [10].	Курсові різниці включаються до прибутку/збитку і відображаються у складі операційної діяльності, підкреслюючи вплив на зміну грошових коштів [17].
Розкриття інформації у примітках	Вимоги значно вужчі; розкриття деталізується лише для окремих статей, наприклад для негрошових операцій.	Високий рівень деталізації: пояснення щодо обмежених коштів, негрошових операцій, умов кредитування, відсоткових потоків, негарантованих зобов'язань, тощо.
Визнання грошових еквівалентів	Визначення менш деталізоване; приклади обмежені.	Чітко визначено критерії грошового еквіваленту: короткостроковість, висока ліквідність, незначний ризик зміни вартості.
Відображення відсотків та дивідендів	Проценти та дивіденди, як правило, відносяться до операційної діяльності (основний підхід національних стандартів).	Надано вибір: підприємство може відображати проценти та дивіденди в операційній, фінансовій або інвестиційній діяльності , залежно від економічної сутності.
Підхід до класифікації податків	Податки, пов'язані з діяльністю, включаються до відповідної категорії грошових потоків, але механізм описано стисло.	Податки зазвичай відображаються у грошових потоках від операційної діяльності, якщо не можна прямо пов'язати їх з інвестиційною або фінансовою діяльністю.
Обов'язковість декомпозиції потоків	Національний стандарт дозволяє обмежену деталізацію.	IAS 7 вимагає більш глибоке розкриття структури надходжень і витрат.

Джерело: сформовано автором на основі [9,10,17]

Класифікація грошових коштів є ключовим інструментом упорядкування інформації про фінансові ресурси підприємства, оскільки дозволяє виокремити їх за формами існування, джерелами надходження та напрямками використання. Така структуризація забезпечує можливість коректно оцінювати ліквідність, визначати ступінь доступності коштів та ідентифікувати потенційні ризики дефіциту ресурсів. Завдяки класифікації стає можливим не лише точне відображення операцій у бухгалтерському обліку, але й удосконалення аналітичних процедур, спрямованих на прогнозування майбутніх грошових потоків і планування фінансових потреб підприємства.

Рисунок 1.2 – Класифікація грошових коштів

Важливість класифікації грошових коштів полягає також у забезпеченні прозорості фінансової інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Розподіл грошових потоків за видами діяльності—операційною, інвестиційною та фінансовою—дозволяє чітко окреслити джерела формування ресурсів і характер їх використання. Це суттєво підвищує якість управлінських рішень, сприяє точнішій оцінці фінансового стану підприємства та дає змогу визначити, наскільки ефективно воно генерує

кошти у процесі своєї основної діяльності. Без чіткої класифікації неможливим є повноцінний аналіз результативності та стійкості грошових потоків.

Система обліково-аналітичного забезпечення охоплює взаємопов'язаний комплекс елементів, що забезпечують формування, оброблення, інтерпретацію та контроль інформації про рух грошових коштів. Узагальнення сучасних досліджень дозволяє виокремити такі ключові компоненти:

нормативно-методичний блок — регламентує підходи до документування та оцінювання;

організаційно-обліковий блок — визначає побудову облікової політики;

інформаційно-аналітичний блок — включає методи оцінювання потоків;

контрольний блок — забезпечує достовірність даних;

цифровий блок — автоматизує обробку даних.

Таблиця 1.3

Структурні елементи системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами та їх змістовне наповнення

Структурний елемент системи	Науково-методичний зміст та ключові характеристики
1. Нормативно-правовий блок	Включає комплекс законодавчих і нормативних актів, що регламентують принципи оцінки, визнання, документування та розкриття інформації про грошові кошти. Забезпечує уніфікацію правил обліку відповідно до НП(С)БО, МСФЗ та вимог НБУ. Встановлює методологічні основи формування достовірної та порівняної інформації про грошові потоки.
2. Організаційно-обліковий блок	Містить сукупність процедур, внутрішніх регламентів та елементів облікової політики підприємства, що визначають порядок ведення обліку грошових коштів. Охоплює первинне документування, порядок відкриття й ведення банківських рахунків, касові операції, застосування облікових регістрів, графік документообігу. Забезпечує безперервність і системність відображення операцій.
3. Інформаційно-аналітичний блок	Забезпечує формування, обробку та інтерпретацію інформації про рух грошових коштів. Включає методи горизонтального, вертикального, трендового, коефіцієнтного, факторного аналізу; моделювання грошових потоків; прогнозування майбутніх надходжень і платежів. Спрямований на оцінювання ліквідності, платоспроможності, інтенсивності та стійкості грошових потоків.
4. Контрольно-аудиторський блок	Спрямований на забезпечення достовірності та законності операцій з грошовими коштами. Включає внутрішній контроль, ревізійні

Структурний елемент системи	Науково-методичний зміст та ключові характеристики
	процедури, аудит касових і банківських операцій, інвентаризацію коштів, перевірку дотримання облікової політики та нормативних вимог. Виконує превентивну, верифікаційну та аналітичну функції.
5. Цифрово-інформаційний блок (ІТ-система)	Охоплює програмні продукти для автоматизації обліку, внутрішнього контролю та аналізу грошових коштів (BAS, 1C, SAP, Oracle). Забезпечує оперативність, точність і концентрованість інформації, мінімізує людський фактор, дозволяє інтегрувати облікові й управлінські дані в єдину інформаційну систему підприємства.
6. Управлінсько-регулятивний блок	Формує механізм прийняття управлінських рішень на основі аналітичної інформації. Включає бюджетування грошових коштів, планування руху коштів, розроблення політики управління ліквідністю, визначення лімітів залишків, контролювання інтенсивності грошових потоків. Забезпечує адаптивність і гнучкість підприємства в умовах економічних змін.

Джерело: сформовано автором

Інформаційні потреби користувачів даних про грошові кошти залежать від характеру їхніх інтересів та рівня залученості до управління підприємством. Керівництво потребує оперативної та деталізованої інформації про обсяги надходжень і витрат, динаміку руху коштів та їх відповідність фінансовим планам, оскільки ці показники безпосередньо впливають на прийняття стратегічних і тактичних рішень.

Таблиця 1.4

Інформаційні потреби користувачів даних про грошові кошти

Користувач	Характер інформаційних запитів
Менеджмент	Ліквідність, обсяг надходжень і витрат, оцінка операційної діяльності [29].
Інвестори	Стабільність руху коштів та інвестиційна привабливість [54].
Кредитори	Здатність підприємства виконувати фінансові зобов'язання [40].
Держава	Податковий контроль та повнота звітності [3].

Джерело: сформовано автором за [3,29,40,54]

Зовнішнім користувачам - кредиторам, інвесторам, контролюючим органам - необхідні достовірні відомості про ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Такі дані дозволяють оцінити здатність суб'єкта господарювання виконувати зобов'язання, рівень ризику фінансування та ефективність використання грошових ресурсів.

Розглянуті теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підтверджують, що грошові кошти є ключовим елементом фінансового механізму підприємства. Узагальнення сучасних наукових підходів дозволяє стверджувати, що повноцінна система управління грошовими потоками має базуватися на поєднанні національних і міжнародних стандартів, методів фінансового аналізу, контролю та цифрових технологій. Формування такої системи забезпечує інформаційну прозорість, підвищує точність прийняття управлінських рішень та сприяє зміцненню фінансової стійкості підприємства

1.2. Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів: структура, принципи та функції

У сучасних умовах цифровізації бізнес-процесів інформаційна система бухгалтерського обліку відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного управління грошовими коштами підприємства. Грошові ресурси становлять найбільш мобільну частину активів, а тому потребують не лише належного документального оформлення та своєчасного відображення в обліку, але й інтегрованої інформаційної підтримки на всіх рівнях управління. Саме тому формування високоякісної облікової інформації про грошові кошти є фундаментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, забезпечення ліквідності та підтримання фінансової стабільності.

Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів являє собою взаємопов'язану сукупність методів, алгоритмів, реєстрів, технічних засобів та інформаційних потоків, які забезпечують процеси збору, реєстрації, зберігання, оброблення й аналітичного перетворення даних про всі операції з грошовими ресурсами. Вона поєднує нормативну, організаційну, технологічну та аналітичну складові, які разом формують комплексне інформаційне середовище для управління фінансовою діяльністю підприємства.

З огляду на це, детальне дослідження структури, принципів та функцій інформаційної системи обліку грошових коштів є важливим теоретичним і

практичним завданням у контексті обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами. Особливої ваги це набуває для підприємств, діяльність яких характеризується значним обсягом розрахункових операцій, високою оборотністю коштів та потребою в оперативній фінансовій інформації.

Формування облікової інформації щодо грошових коштів ґрунтується на системному підході до організації процесів первинного документування, реєстрації та узагальнення відомостей про всі операції із руху фінансових ресурсів. Логіка формування даних передбачає поетапний рух інформації від первинного носія до підсумкової звітності, що забезпечує цілісність, повноту та достовірність інформаційного потоку.

На первинному рівні відбувається фіксація фактів господарського життя у відповідних документах — прибуткових і видаткових касових ордерах, банківських виписках, корінцях чекових книжок, електронних платіжних дорученнях, внутрішніх розпорядчих документах. На цьому етапі ключовими вимогами до інформації є:

- оперативність документування;
- відповідність нормативним формам;
- юридична обґрунтованість операцій;
- відсутність арифметичних і логічних помилок.

Саме правильне відображення даних на первинному рівні визначає якість подальших етапів обробки інформації.

Усі первинні документи підлягають реєстрації у відповідних регістрах: касовій книзі, журналі господарських операцій, журналах-ордерах, електронних книгах обліку. Цей процес забезпечує:

- систематизацію інформації за хронологією;
- групування за типами операцій;
- побудову структурованих інформаційних масивів;
- створення єдиної бази даних для аналітики.

Регістраційний рівень виконує роль «фільтра» та «структуризатора» інформаційних потоків.

На аналітичному рівні проводиться групування та деталізація інформації відповідно до потреб управління. Це включає:

- оцінку оборотності грошових коштів;
- аналіз обсягів надходжень та виплат;
- визначення структури руху коштів;
- формування управлінських показників ліквідності та фінансової гнучкості.

Аналітичні дані трансформуються у форму, зрозумілу для менеджменту, і забезпечують обґрунтування рішень щодо стратегії управління грошовими потоками.

Фінальним етапом руху інформації є формування звітності:

- Звіт про рух грошових коштів (НП(С)БО 4, IAS 7);
- внутрішні управлінські звіти;
- звіти для власників, банків і контролюючих органів.

На цьому етапі інформація повинна відповідати принципам достовірності, зрозумілості, нейтральності та порівнюваності.

Таблиця 1.5

Етапи формування облікової інформації про грошові кошти та їх характеристика

Етап	Характеристика
Первинний	Документування операцій з грошовими коштами; формування юридично достовірних даних [21; 22].
Регістраційний	Систематизація інформації у регістрах, хронологічне групування операцій [29].
Аналітичний	Обробка інформації з метою прийняття управлінських рішень, аналіз ліквідності та оборотності [61].
Звітний	Узагальнення інформації у формі фінансової та управлінської звітності [9; 17].

Джерело: сформовано автором

Інформаційна система обліку грошових коштів має багаторівневу структуру, що забезпечує інтеграцію різних функціональних елементів для створення єдиного інформаційного простору.

Таблиця 1.6.

Основні принципи функціонування інформаційної системи обліку грошових коштів

Принцип	Зміст
Безперервність	Дані повинні формуватися постійно та своєчасно, що забезпечує актуальність інформації [29].
Повнота	Відображення всіх операцій без пропусків чи дублювань.
Документування	Кожна операція повинна мати підтверджувальний документ [21].
Системність	Інформація формується як частина єдиної логічної системи управління.
Інтегрованість	Обмін даними між підсистемами, забезпечення єдиного інформаційного простору.
Контроль	Внутрішній контроль за правильністю документування та відображення інформації.

Джерело: сформовано автором

Інформаційна система виконує комплекс функцій, спрямованих на забезпечення управління грошовими коштами на всіх рівнях — операційному, тактичному та стратегічному.

Інформаційна функція - Забезпечує формування достовірних даних про всі операції з грошовими ресурсами та їх структуру. Інформація використовується керівництвом, власниками, інвесторами, банками та контролюючими органами.

Контрольна функція - Передбачає можливість перевірки правильності відображення грошових операцій у документах, регістрах та звітності. Система контролю дозволяє виявляти помилки, порушення, зловживання та запобігати фінансовим ризикам.

Аналітична функція - Забезпечує оцінювання ліквідності, фінансової стійкості, оборотності грошових коштів, структури надходжень і виплат. Аналітичні інструменти дозволяють визначати закономірності руху грошових потоків та прогнозувати їх майбутні значення.

Комунікаційна функція - Сприяє передаванню даних між структурними підрозділами підприємства та забезпечує координацію руху інформації.

Прогностична функція - Забезпечує формування прогностичних показників руху грошових коштів, що необхідні для планування обсягів фінансування, інвестиційних проєктів та визначення потреб у позикових ресурсах.

Таблиця 1.7

Функції інформаційної системи обліку грошових коштів

Функція	Характеристика
Інформаційна	Формування та надання повних і достовірних даних про рух коштів [29].
Контрольна	Забезпечення правильності документування та обліку операцій [21].
Аналітична	Оцінювання ліквідності, оборотності та структури грошових потоків [61].
Комунікаційна	Забезпечення циркуляції інформації між підрозділами підприємства.
Прогностична	Формування прогнозів грошових потоків та визначення потреб у фінансових ресурсах.

Джерело: сформовано автором

Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів функціонує на основі розгалуженої системи внутрішніх регістрів, які дозволяють структурувати, систематизувати та узагальнювати дані про всі операції. Регістр є проміжною ланкою між первинними документами та аналітичним блоком системи, тому його правильна організація визначає якість облікової інформації.

Внутрішні регістри можна класифікувати за кількома критеріями:

За призначенням:

регістри хронологічного обліку;

регістри систематичного обліку;

комбіновані регістри.

За формою ведення:

паперові;

електронні;

інтегровані регістри у складі ERP-систем.

За об'єктом обліку:

касові регістри;

- реєстри банківських операцій;
- реєстри внутрішніх переміщень грошових коштів;
- реєстри для формування управлінської звітності.

Правильна побудова реєстрів дозволяє зменшити ризики дублювання даних, підвищити точність їх групування та знизити імовірність помилок під час формування звітності [21; 29; 61].

Характеристика ключових реєстрів обліку грошових коштів

Касові реєстри - Містять записи про всі операції з готівкою. Найбільш поширеними є:

- касовий журнал (електронний або паперовий);
- касові ордери;
- звіт касира.

Ці реєстри формують інформаційну базу для оперативного контролю за залишками готівки в касі.

Реєстри банківських операцій - Містять записи про безготівкові розрахунки:

- банківські виписки;
- відомості обліку платежів;
- внутрішні реєстри електронних платежів.

Банківські реєстри забезпечують хронологічний та систематичний облік операцій на поточних та спеціальних рахунках.

Реєстри внутрішніх розрахунків та переміщень коштів - Це реєстри, що використовуються для:

- внутрішніх авансів;
- підзвітних сум;
- фінансових трансфертів між структурними підрозділами;
- внутрішнього бюджетування.

Реєстри управлінської аналітики - Містять дані, необхідні для:

- аналізу грошових потоків;
- прогнозування потреб у фінансових ресурсах;

оцінки ліквідності.

У сучасних автоматизованих системах такі реєстри формуються автоматично на основі первинних та бухгалтерських документів.

Таблиця 1.8.

Основні внутрішні реєстри обліку грошових коштів та їх інформаційне призначення

Вид реєстру	Інформаційне призначення
Касовий журнал	Хронологічне фіксування всіх операцій з готівкою, контроль за залишком коштів у касі [21].
Журнал-ордери з рахунків 30 і 31	Систематизація операцій за напрямками надходження і вибуття коштів [29].
Банківські виписки	Оперативне відображення руху коштів на поточних рахунках, перевірка правильності платежів [48].
Відомості внутрішніх розрахунків	Групування інформації про підзвітні суми, внутрішні платежі, трансфери.
Аналітичні відомості руху грошових коштів	Формування показників оборотності, структури потоків, прогнозування [61].

Джерело: сформовано автором

Інформаційні потоки — це напрямки руху даних між структурними компонентами облікової системи. Ефективна організація потоків визначає швидкість, точність і достовірність процесів обліку.

Інформаційний потік 1: первинний документ → касові/банківські реєстри

На цьому етапі відбувається:

фіксація операції;

перенесення даних до реєстрів;

перевірка відповідності суми та реквізитів.

Інформаційний потік 2: реєстри → аналітичні таблиці

Цей потік передбачає:

групування інформації;

розрахунок проміжних підсумків;

формування аналітичних індикаторів.

Інформаційний потік 3: аналітичні таблиці → управлінська звітність

На основі аналітичних даних формуються:

- внутрішні звіти про ліквідність;
- прогнози руху коштів;
- таблиці фінансового моніторингу.

Інформаційний потік 4: управлінська звітність → прийняття рішень

Цей потік забезпечує інтеграцію облікової системи з процесами управління. Менеджмент отримує:

- інформацію про залишки коштів;
- оцінку можливостей фінансування;
- прогнозний фінансовий баланс.

Інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів є багатокomпонентним механізмом, який забезпечує повний цикл обробки фінансової інформації — від первинного документування до формування аналітичних звітів. Її структура включає нормативно-методичний, організаційно-обліковий, технологічний, аналітичний та комунікаційний блоки, які разом створюють цілісне інформаційне середовище.

Система функціонує на основі принципів документування, безперервності, інтегрованості, системності та контролю, що гарантує якість формування облікових даних. Вона виконує інформаційну, контрольну, аналітичну, комунікаційну та прогностичну функції, а також забезпечує інтеграцію з іншими управлінськими підсистемами.

Внутрішні реєстри та інформаційні потоки відіграють ключову роль у забезпеченні достовірності й повноти інформації, а аналітичний потенціал системи створює базу для прийняття управлінських рішень щодо ліквідності, оборотності та оптимізації грошових потоків.

Таким чином, інформаційна система бухгалтерського обліку грошових коштів є фундаментальним елементом обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку та контролю будівельно-монтажних робіт в Україні

Аналітичне забезпечення управління грошовими потоками є ключовим елементом фінансового менеджменту підприємства. На відміну від загального обліку руху грошових коштів, аналітика спрямована на виявлення тенденцій, закономірностей, відхилень і факторів, що впливають на надходження та вибуття коштів. Методологія аналітичної роботи щодо грошових потоків передбачає застосування комплексу інструментів, моделей і принципів, за допомогою яких забезпечується глибоке розуміння фінансових процесів і можливість прогнозування майбутніх станів ліквідності та платоспроможності підприємства.

Системний підхід до аналізу грошових потоків дозволяє розглядати рух коштів не лише як сукупність операцій, а як інтегровану фінансову динаміку, що відображає ефективність операційної, інвестиційної й фінансової діяльності. Методологічні основи аналітики формують підґрунтя для управлінських рішень і забезпечують інструментарій оптимізації структури потоків, їх стабільності та узгодженості з фінансовою стратегією підприємства.

Аналіз грошових потоків ґрунтується на методології фінансової діагностики, яка поєднує елементи економіко-математичного моделювання, статистичних методів та теоретичних основ фінансової стійкості. Методологічна база включає такі принципи:

науковість — використання валідних аналітичних методів і моделей;

релевантність — аналітика охоплює лише ті дані, що впливають на управління коштами;

об'єктивність — результати аналізу не можуть залежати від суб'єктивних оцінок;

адаптивність — методи аналізу коригуються відповідно до ринкових трансформацій;

комплексність — врахування взаємозв'язку потоків між видами діяльності підприємства [12; 29; 61].

Методологія аналізу ґрунтується на використанні різних підходів: кількісних, якісних, трендових, порівняльних, економетричних і структурних. Їх поєднання забезпечує багатовимірний погляд на фінансові потоки.

Таблиця 1.9.

Методологічні принципи аналізу грошових потоків

Принцип	Характеристика
Науковість	Застосування валідних моделей аналізу фінансів, статистичних методів [29].
Релевантність	Використання лише тих даних, що впливають на рух грошових потоків.
Адаптивність	Актуалізація методів відповідно до ринкової динаміки.
Комплексність	Оцінка потоків у взаємозв'язку з іншими процесами підприємства [61].
Об'єктивність	Усунення суб'єктивних суджень при прийнятті рішень [21].

Джерело: сформовано автором

Аналітичні інструменти поділяються на традиційні, економетричні та сучасні цифрові. Вони забезпечують можливість досліджувати грошові потоки у різних площинах — динамічній, структурній, факторній, сценарній.

Традиційні аналітичні методи

Горизонтальний аналіз — оцінка динаміки надходжень і виплат у часі.

Вертикальний аналіз — визначає структуру потоків і їх частку у загальному обсязі.

Порівняльний аналіз — зіставляє фактичні показники з плановими.

Факторний аналіз — виявляє вплив окремих чинників на зміну величини потоків.

Коефіцієнтний аналіз — визначення рівня платоспроможності, стабільності та достатності грошових надходжень.

Економіко-математичні та економетричні інструменти

Аналітика може використовувати:

регресійні моделі;

індексний аналіз;

моделі групування (кластеризація потоків);

трендові функції;
сезонну декомпозицію;
метод ковзних середніх.

Ці інструменти дають змогу виявити закономірності та побудувати прогнозні криві руху коштів.

Сучасні цифрові інструменти аналітики

У цифрових системах (BAS ERP, SAP, Oracle, Power BI) використовуються:

дашборди ліквідності;
модулі cash-flow modeling;
автоматизований аналіз відхилень;
сценарний аналіз на основі штучного інтелекту;
прогнозні моделі на базі машинного навчання.

Таблиця 1.10

Інструменти та методи аналітики грошових потоків

Група інструментів	Характеристика
Традиційні методи	Горизонтальний, вертикальний, порівняльний аналіз; коефіцієнти [12].
Економетричні методи	Регресії, кореляції, трендові функції, сезонна декомпозиція [29].
Факторний інструментарій	Виявлення причин змін у надходженнях і виплатах [61].
Цифрова аналітика	ВІ-системи, прогнозні модулі, штучний інтелект [48].
Сценарний аналіз	Моделювання декількох варіантів грошових потоків з урахуванням ризиків.

Джерело: сформовано автором

Аналітика виконує стратегічну роль у прогнозуванні та оптимізації грошових потоків, забезпечуючи керівництво підприємства точними та своєчасними даними щодо майбутніх фінансових можливостей і ризиків.

Логіка формування прогнозів

Прогнозування ґрунтується на таких етапах:

Збирання історичних даних про рух коштів.

Виділення трендів і циклів (трендові, сезонні, циклічні коливання).

Оцінка впливових факторів — обсяг продажів, умови розрахунків, кредитні договори.

Побудова прогнозової моделі — трендова, регресійна, експоненціальна, стохастична.

Оцінка точності прогнозу та порівняння альтернативних моделей.

Формування прогностичних сценаріїв — оптимістичного, базового, песимістичного.

Аналітика грошових потоків дозволяє спрогнозувати періоди можливих касових розривів і вжити заходів щодо їх уникнення.

Оптимізація руху грошових коштів

Оптимізація включає застосування моделей:

модель Баумоля — визначення оптимального залишку грошових коштів;

модель Міллера–Орра — управління залишками готівки в умовах нестабільності;

модель Стоуна — комбінована модель короткострокової оптимізації.

Ці моделі дозволяють знаходити оптимальну величину ліквідних коштів, мінімізуючи трансакційні витрати.

Аналітика як інструмент фінансової стабільності

Аналітична підтримка забезпечує:

своєчасне виявлення ризиків ліквідності;

адаптацію політики розподілу коштів;

узгодження інвестиційних рішень із ресурсною базою;

оптимізацію строків розрахунків з контрагентами;

підвищення фінансової гнучкості.

Таблиця 1.11

Методи прогнозування грошових потоків та їх характеристика

Метод	Характеристика
Трендові моделі	Досліджують стійкі тенденції в динаміці грошових потоків [29].
Регресійні моделі	Виявляють залежність між потоками та факторними показниками [48].

Метод	Характеристика
Сезонна декомпозиція	Аналізує регулярні сезонні коливання надходжень і виплат.
Стохастичні моделі	Використовують випадкові процеси для прогнозування в умовах невизначеності.
Експоненційне згладжування	Підсилює вплив останніх періодів при прогнозуванні [61].

Джерело: сформовано автором

Система показників оцінки грошових потоків і платоспроможності підприємства

Аналітична система оцінки руху грошових коштів включає групи показників, які відображають стабільність, ефективність та достатність фінансових ресурсів.

Показники структури грошових потоків

частка операційного потоку в загальному русі коштів;

співвідношення інвестиційних та фінансових потоків;

баланс надходжень і витрат.

Показники достатності надходжень

коефіцієнт покриття платежів;

коефіцієнт самофінансування;

коефіцієнт фінансової незалежності від позикових ресурсів.

Показники стабільності потоків

коефіцієнт варіації;

коефіцієнт концентрації;

індекс регулярності потоку.

Показники ризику ліквідності

інтегральний показник ризику ліквідності;

коефіцієнт грошової чутливості;

коефіцієнт відновлення ліквідності.

Аналітичні моделі ухвалення фінансових рішень

Аналітичні моделі забезпечують формування рекомендацій для:

оптимізації залишків ліквідних коштів;

вибору способів фінансування;

вирівнювання касових розривів;
забезпечення платоспроможності.

Таблиця 1.12

Показники оцінки грошових потоків і платоспроможності

Група показників	Зміст
Структурні	Характеризують пропорції між видами грошових потоків [12; 29].
Достатності	Визначають здатність покривати поточні зобов'язання власними надходженнями [61].
Стабільності	Відображають передбачуваність і регулярність потоків [48].
Ризику ліквідності	Показують імовірність дефіциту грошових ресурсів.
Ефективності	Оцінюють здатність генерувати чистий грошовий потік у довгостроковій перспективі.

Джерело: сформовано автором

Моделі включають:

матриця альтернатив управління потоками;
моделі оптимізації портфельних рішень;
моделі прогнозової платоспроможності;
алгоритми автоматизованої оцінки сценаріїв фінансування.

Таблиця 1.13

Аналітичні моделі управління грошовими потоками

Модель	Характеристика
Баумоля	Визначає оптимальний запас ліквідних коштів.
Міллера–Орра	Дозволяє управляти залишками в умовах коливань [29].
Сценарно-аналітичні моделі	Порівняння альтернатив управління потоками [61].
Матричні моделі рішень	Оцінка впливу варіантів фінансування на ліквідність.
Регресійні моделі ризику	Прогнозування ризиків дефіциту коштів [48].

Джерело: сформовано автором

Методологічні основи аналітичного забезпечення управління грошовими потоками формують комплекс інструментів, моделей і принципів, що забезпечують можливість всебічного дослідження руху фінансових ресурсів. Аналітика виступає фундаментом для прогнозування, оптимізації та прийняття стратегічних управлінських рішень у сфері ліквідності та фінансової стабільності. Використання різноманітних методів — від

традиційних до економетричних і цифрових — дозволяє забезпечити високий рівень точності прогнозів і своєчасно реагувати на зміни ринкових умов. Таким чином, аналітичне забезпечення стає ключовою складовою фінансової політики підприємства та основою його конкурентоспроможності.

РОЗДІЛ II

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТОВ «КРИВОРІЗЬКА БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ»

2.1. Стратегічний профіль та фінансово-організаційні особливості діяльності підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Криворізька будівельна компанія» (ТОВ «КБК») є приватним суб'єктом господарювання, що здійснює свою діяльність у сфері будівництва та суміжних галузях. Підприємство функціонує на території України та має свій адміністративний центр у місті Кривий Ріг Дніпропетровської області. Юридична адреса компанії повністю збігається з її фактичним місцем розташування: 50005, м. Кривий Ріг, вул. Каховська, 33. Така відповідність сприяє прозорості діяльності та спрощує комунікацію з контролюючими органами й партнерами.

Історія компанії розпочалася 25 вересня 2000 року, коли вона була заснована у формі закритого акціонерного товариства. У процесі подальшого організаційного розвитку підприємство змінило свою юридичну форму, і з 21 листопада 2010 року діє як товариство з обмеженою відповідальністю. Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, підприємство з кодом ЄДРПОУ 37861655 було повторно зареєстроване 25 жовтня 2011 року, що підтверджує актуальність його правового статусу.

ТОВ «КБК» є самостійним підприємством без філій та відокремлених структурних підрозділів, що дозволяє підтримувати компактну і гнучку систему управління. Фінансова структура підприємства базується виключно на приватних інвестиціях. Статутний капітал сформовано трьома засновниками: Переверзєвим Василем Івановичем, якому належить 50 %, Переверзєвою Галиною Павлівною (25 %) та Переверзєвим Олександром Васильовичем (25 %). Загальний розмір статутного капіталу становить 40,3

млн грн. Генеральний директор та головний інвестор - Переверзєв В. І., який здійснює стратегічне керівництво підприємством.

Компанія має ліцензію на здійснення будівельної діяльності та, починаючи з 2008 року, додатково володіє правом виконання функцій генерального підрядника в капітальному будівництві. Це надає змогу реалізовувати проекти повного виробничого циклу - від підготовчих і проектних робіт до здачі завершених об'єктів у експлуатацію. Діяльність ТОВ «КБК» охоплює реалізацію промислових, соціальних, цивільних та інженерних споруд у різних регіонах України, зокрема на підприємствах металургійної, цементної та гірничодобувної промисловості.

Виробнича база компанії розташована у безпосередній близькості до одного з ключових партнерів - ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Така територіальна близькість забезпечує логістичні переваги: пришвидшує доставку матеріалів, мінімізує транспортні витрати та дозволяє оперативно реагувати на потреби замовника. Підприємство використовує комбінацію власних виробничих потужностей та орендованої техніки, що створює достатню гнучкість у процесі виконання робіт і дає можливість масштабувати діяльність залежно від обсягу проектів.

Таблиця 2.1

Ідентифікаційні реквізити, місцезнаходження та засоби зв'язку емітента

Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю "Криворізька будівельна компанія"
Скорочене найменування	ТОВ "КБК"
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код за ЄДРПОУ	37861655
Код території за КАТОТТГ	UA12060170010378670
Територія (область)	Україна, Дніпропетровська область
Район	Криворізький р-н
Поштовий індекс	50005
Населений пункт	місто Кривий Ріг
Вулиця, будинок	вул. Каховська, 33
Міжміський код та телефон	0564044999
Реєстр платника ПДВ	Індивідуальний податковий номер: 378616504828

Джерело: складено автором

Кадровий склад ТОВ «КБК» включає інженерно-технічних працівників, які відповідають за проєктування, технологічний супровід та контроль будівельних процесів, а також робітників різних спеціальностей. Усі працівники, зайняті на об'єктах із підвищеним рівнем небезпеки, мають відповідні допуски та проходять регулярну підготовку. Високий рівень кваліфікації персоналу дозволяє підприємству виконувати складні технічні завдання, дотримуючись сучасних стандартів якості, будівельних регламентів, норм охорони праці та екологічних вимог.

Статут Товариства з обмеженою відповідальністю "Криворізька будівельна компанія" затверджено протоколом загальних зборів учасників протоколом № 53 від 05.10.2022. Номер запису: 908-910. Індивідуальний податковий номер - 378616504828.

Інформацію щодо видів діяльності Товариства згідно даних ЄДРПОУ наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основний та додатковий види діяльності

Код за КВЕД	Вид діяльності
41.20	Будівництво житлових і нежитлових будівель
25.11	Виробництво будівельних металевих конструкцій і частин конструкцій
42.99	Будівництво інших споруд, н.в.і.у.
43.11	Знесення
43.99	Інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.
46.21	Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
77.32	Надання в оренду будівельних машин і устаткування
77.33	Надання в оренду офісних машин і устаткування, у тому числі комп'ютерів
77.39	Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у.
46.73	Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням
46.90	Неспеціалізована оптова торгівля
68.20	Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
71.12	Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах
74.90	Інша професійна, наукова та технічна діяльність, н.в.і.у.

77.11	Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
77.12	Надання в оренду вантажних автомобілів
42.11	Будівництво доріг і автострад

Джерело: складено автором

ТОВ «КБК» реалізує широкий спектр будівельно-монтажних робіт, використовуючи як матеріали замовника, так і власні ресурси, придбані за рахунок підприємства. Такий підхід забезпечує гнучкість виконання проєктів і дає змогу адаптувати технологічні процеси під специфіку кожного об'єкта. Діяльність компанії охоплює кілька послідовних технологічних блоків.

Підготовчий комплекс робіт

На першій стадії здійснюється повний цикл заходів, необхідних для старту будівництва. До них належать:

розчищення території, видалення рослинності та підготовка будівельного майданчика;

демонтаж застарілих споруд і конструкцій;

облаштування тимчасових інженерних мереж і прокладання допоміжних транспортних шляхів, що забезпечують доступ техніки та персоналу до об'єкта.

Роботи нульового циклу

Цей етап включає базові технічні операції, що формують основу майбутньої споруди:

виконання земляних робіт різного ступеня складності та вертикальне планування території;

улаштування ґрунтових подушок, фундаментів і стін підземної частини будівлі;

будівництво заглиблених конструкцій методом «стіна в ґрунті», який застосовується у складних інженерно-геологічних умовах.

Монтаж каркасів та огорожувальних конструкцій

На цьому етапі формується несуча структура об'єкта. До складу робіт входять:

монтаж монолітних бетонних та залізобетонних елементів;

встановлення колон, плит перекриттів, ригелів, балок, ферм;
улаштування вентиляційних і ліфтових шахт, санітарно-технічних модулів;

спорудження металевих і дерев'яних конструкцій залежно від проєктних вимог.

Кам'яні, фасадні та покрівельні роботи

Після завершення зведення каркаса проводяться спеціальні будівельні роботи:

кладка внутрішніх і зовнішніх стін;

будівництво перегородок;

монтаж покрівельних систем різних типів — рулонних, мембранних, полімерних, бітумних тощо.

Внутрішні загальнобудівельні роботи

На даному етапі виконується опорядження внутрішніх приміщень:

встановлення перегородок, склопакетів, віконних та дверних блоків;

проведення тепло-, звуко- та гідроізоляційних робіт;

декоративне оздоблення стін і стель;

улаштування підлог із використанням дерев'яних, полімерних або керамічних матеріалів.

Благоустрій та озеленення території

Фінальний блок робіт має на меті формування зовнішнього простору довкола об'єкта:

облаштування пішохідних зон, асфальтових або щебених проїздів;

спорудження відкритих спортивних майданчиків чи інших елементів інфраструктури;

комплексні ландшафтні роботи та озеленення території.

Структура виробничої та управлінської діяльності

У виробничій структурі ТОВ «КБК» функціонує п'ять будівельних ділянок, кожна з яких спеціалізується на окремих видах робіт. Наявність власного цеху з виготовлення металоконструкцій забезпечує підприємству

автономність від сторонніх підрядників та дозволяє оперативно забезпечувати об'єкти необхідними конструктивними елементами.

Система управління компанією побудована за принципом ієрархічно-функціонального розподілу повноважень. На чолі структури стоїть генеральний директор, який здійснює стратегічне управління та координує роботу заступників, відповідальних за ключові напрями діяльності:

- виробничу діяльність;
- фінансове планування та облік;
- комерційну політику;
- технічний контроль якості;
- кадрове забезпечення.

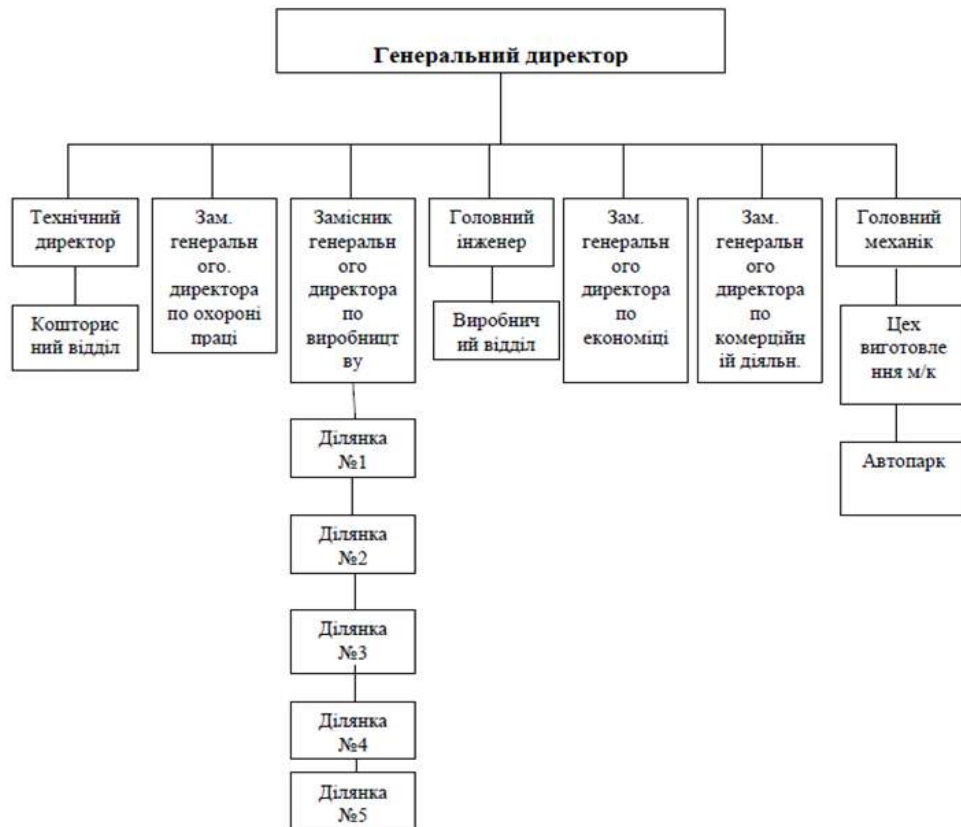

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Така організаційна модель сприяє чіткому розмежуванню відповідальності між підрозділами, забезпечує оперативність прийняття

управлінських рішень та створює умови для ефективного використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів.

ТОВ «Криворізька будівельна компанія» посідає вагоме місце серед підприємств будівельної галузі регіону та є одним із лідерів у сегменті каркасно-монолітного будівництва. Підприємство активно впроваджує сучасні технологічні рішення, використовує інноваційні матеріали та орієнтується на стандарти, що відповідають вимогам європейського ринку щодо енергоефективності, безпечності конструкцій та екологічності будівельних процесів. Такий підхід дозволяє компанії підтримувати високий рівень технологічної конкурентоспроможності.

Компанія постійно бере участь у тендерних процедурах на виконання значних промислових і соціальних об'єктів, що свідчить про її високу репутацію на ринку та довіру з боку державних і приватних замовників. Участь у конкурсних відборах підтверджує не лише наявність належної матеріально-технічної бази, а й здатність підприємства забезпечувати якісне та безпечне виконання робіт відповідно до нормативно-технічних вимог.

Важливим елементом стабільної діяльності компанії є високий рівень організації праці. Підприємство застосовує сучасні системи контролю якості, управлінські підходи, засновані на стандартах ISO, та підвищує кваліфікацію працівників шляхом регулярного навчання та участі у професійних тренінгах. Це дає змогу успішно реалізовувати проекти різного рівня складності, дотримуючись установлених строків і забезпечуючи оптимальне співвідношення вартості, надійності та технологічності.

Кожний завершений об'єкт формує для компанії позитивний імідж, оскільки поєднує сучасні технічні рішення з економічною ефективністю, що посилює її конкурентні позиції на національному ринку будівництва. Сукупність таких факторів сприяє зміцненню довіри з боку інвесторів, партнерів і споживачів.

Враховуючи масштаб операційної діяльності, різноманітність проектів та складність конкурентного середовища, оцінка ринкової позиції ТОВ «КБК»

стає важливою складовою стратегічного менеджменту. Комплексне вивчення конкурентів, аналіз внутрішніх ресурсів і визначення рівня фінансової стійкості дають змогу своєчасно виявляти загрози, оцінювати потенціал підприємства та приймати обґрунтовані рішення щодо напрямів подальшого розвитку й розширення діяльності.

Таблиця 2.3

Ринковий скоринг ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022	2023	2024
Індекс MarketScore	B/2.9	A/3.4	B/2.9	B/2.8	A/3.5
Частка у секторі	0,04%	0,06%	0,03%	0,01%	0,05%
Частка ринку	0,08%	0,12%	0,06%	0,02%	0,08%
Частка на субринку	0,09%	0,13%	0,08%	0,02%	0,10%
Місце компанії в секторі	351	207	462	1854	364
Місце компанії на ринку	223	123	291	1118	235
Місце компанії на субринку	189	104	240	943	205
Абсолютний приріст виручки за рік, млн грн	-536,9	105,8	-197,0	-53,3	159,4
Відносний приріст виручки за рік, %	-75,0%	59,1%	-69,2%	-60,8%	463,4%
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн грн	-27,7	-72,4	-209,4	-48,2	-30,3
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	-11,9%	-17,2%	-50,3%	-42,3%	-12,0%

Джерело: складено автором

Результати проведеної оцінки ринкової позиції ТОВ «Криворізька будівельна компанія» свідчать про хвилеподібний характер зміни ключових фінансово-економічних показників упродовж останніх п'яти років. Найвиразніше це проявляється в динаміці інтегрального показника MarketScore, значення якого коливалося в межах від рівня В (2,8–2,9) до рівня А (3,4–3,5). Така амплітудність демонструє поєднання періодів тимчасового послаблення конкурентних позицій із поступовим відновленням. У 2024 році індекс досяг позначки А/3,5, що підтверджує покращення ринкової стійкості та зростання операційної активності підприємства після спадних тенденцій, характерних для 2021–2023 років. Формування позитивної динаміки зумовлене, зокрема, збільшенням обсягів контрактів у сфері генпідряду та посиленням контролю за фінансовими потоками.

Частка компанії в секторі, на ринку та субринку загалом залишається невеликою (до 0,13 %), що відповідає висококонкурентним умовам будівельного сегмента. Проте у 2024 році відбулося помітне відновлення позицій після різкого провалу у 2023 році. Зростання частки ринку й субринку у 2024 році свідчить про результативну реакцію менеджменту на кон'юнктурні зміни та здатність підприємства повертати втрачені обсяги робіт завдяки активізації проєктної діяльності.

Динаміка рейтингових позицій також підтверджує перехід до відновлювальної фази розвитку. Після значного падіння у 2023 році — до 1854 місця в секторі та 943 місця на субринку — підприємству вдалося суттєво покращити показники. У 2024 році воно повернулося до 364 місця в секторі та 205 місця на субринку, що свідчить про підвищення ринкової впізнаваності, стабілізацію виробничих процесів і зменшення негативного впливу зовнішніх факторів.

Темпи зміни виручки демонстрували значні коливання протягом аналізованого періоду. У 2020, 2022 та 2023 роках підприємство фіксувало глибокі спадні тенденції, однак у 2024 році ситуація кардинально змінилася: абсолютний приріст доходу становив +159,4 млн грн, що відповідає відносному зростанню на 463,4 %. Такий різкий стрибок пов'язаний із формуванням нового портфеля замовлень і укладенням кількох масштабних контрактів, що забезпечили суттєве збільшення обсягів реалізованих робіт.

Хоча середньорічний темп зростання виручки за останні три роки залишається від'ємним (–12 %), що свідчить про певну структурну нестабільність попередніх років, позитивна тенденція 2024 року демонструє перехід підприємства від стагнації до фази поступової стабілізації. Відновлення фінансової динаміки супроводжується зміцненням операційних можливостей, поліпшенням системи внутрішнього контролю та зростанням довіри з боку ключових контрагентів і потенційних інвесторів.

Узагальнюючи результати аналізу, можна дійти висновку, що ТОВ «Криворізька будівельна компанія» демонструє ознаки відновлення ринкових

позицій після кризових коливань, а наявні тенденції свідчать про формування потенціалу для подальшого розвитку та підвищення фінансової стійкості в середньостроковій перспективі.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023 – 2024 роки

Показник	2023, тис. грн	2024, тис. грн	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Нематеріальні активи	0	0	0	0,00
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0,00
Основні засоби	74 223	74 336	+113	+0,15
Інвестиційна нерухомість	0	0	0	0,00
Відстрочені податкові активи	0	0	0	0,00
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, разом	74 223	74 336	+113	+0,15
Запаси	6 197	12 088	+5 891	+95,09
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	29 111	64 415	+35 304	+121,25
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	1 298	559 526	+558 228	+42 991,15
Дебіторська заборгованість з бюджетом	3 966	0	-3 966	-100,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	26	680	+654	+2 515,38
Грошові кошти та їх еквіваленти	24 897	64 449	+39 552	+158,83
Інші оборотні активи	0	101 017	+101 017	—
ОБОРОТНІ АКТИВИ, разом	65 513	802 208	+736 695	+1 124,10
АКТИВИ (Баланс)	139 736	876 544	+736 808	+527,45

Джерело: розраховано автором за даними youcontrol

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023–2024 роки демонструє різке й суттєве розширення ресурсної бази підприємства. Загальна вартість активів зросла на 736,8 млн грн, що відповідає приросту на 527,5 %. Така масштабна динаміка свідчить про вступ підприємства в активну фазу фінансово-виробничого розвитку, що, найімовірніше, пов'язано з укладенням нових контрактів і значним розширенням проектного портфеля.

Ключову роль у збільшенні обсягів активів відіграли оборотні активи, приріст яких перевищив дванадцятикратне збільшення (від 65,5 млн грн до

802,2 млн грн). Такий стрімкий ріст вказує на інтенсифікацію господарської діяльності, нарощування обсягів виконуваних робіт та збільшення вимог до оперативного фінансового забезпечення. Подібна динаміка характерна для підприємств, що здійснюють масштабні будівельно-монтажні проєкти, де значні авансові платежі, матеріальні резерви та операційні витрати формують основу оборотного капіталу.

Найбільший внесок у приріст оборотних активів забезпечила дебіторська заборгованість за виданими авансами, яка зросла на 558,2 млн грн. Такий показник може свідчити про наявність значних передоплат постачальникам, субпідрядникам або виробникам матеріалів, що характерно для будівельної галузі, де забезпечення безперервності робіт часто вимагає авансового фінансування. З одного боку, це вказує на зростання обсягу укладених договорів, а з іншого — підкреслює необхідність посиленого контролю за виконанням контрагентами своїх зобов'язань.

Паралельно з цим спостерігається істотне збільшення статті грошові кошти та їх еквіваленти (+39,55 млн грн або +158,8 %), що свідчить про підвищення ліквідності підприємства. Це позитивний сигнал, який демонструє здатність компанії нарощувати обсяг вільних коштів навіть за умов масштабного операційного навантаження. Підвищення рівня ліквідності, у свою чергу, сприяє зміцненню фінансової стійкості та довірі з боку інвесторів, замовників і кредиторів.

Зростання запасів на 95,1 % також є важливим індикатором розширення виробничої активності. Формування матеріальних резервів свідчить про підготовку до виконання великих будівельних проєктів та забезпечення безперервності технологічних процесів. Це може бути пов'язано як із підписанням нових договорів, так і зі стратегічним рішенням підприємства посилити власну операційну гнучкість.

Водночас у складі необоротних активів спостерігається мінімальне зростання (+0,15 %), що свідчить про сталість матеріально-технічної бази. Підприємство не здійснювало значних капітальних інвестицій у модернізацію

основних засобів, що є типовим для компаній, які зосереджують ресурси на реалізації поточних проєктів та використовують уже наявну інфраструктуру. Така ситуація може означати, що наявні основні засоби є достатніми для забезпечення зростаючих обсягів робіт або підприємство планує інвестиції на наступні періоди.

Загалом відбувається суттєва трансформація структури активів на користь оборотних. Частка оборотних активів зросла з 46,9 % до 91,5 %, що свідчить про перехід підприємства до більш гнучкої та динамічної моделі управління ресурсами. Така конфігурація активів характерна для компаній, які перебувають у фазі розширення виробництва та активно залучають короткострокові ресурси для забезпечення значного обсягу операційної діяльності.

Таким чином, горизонтальний аналіз засвідчує: у 2024 році підприємство демонструє значне нарощування операційної потужності, підсилення ліквідності та розширення фінансових можливостей. Це вказує на зміцнення позицій ТОВ «Криворізька будівельна компанія» на ринку будівельно-монтажних робіт та підтверджує зростання масштабів його виробничо-господарської діяльності.

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за 2023 – 2024 роки

Показник	2023	2024	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Зареєстрований капітал	40 300	40 300	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	36 153	33 536	-2 617	-7,24
Власний капітал, разом (1495)	76 453	73 836	-2 617	-3,42
Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	0	0	0	0,00
Кредиторська заборгованість: товари/роботи/послуги (1615)	5 430	40 219	+34 789	+640,3
Кредиторська заборгованість: розрахунки з бюджетом (1620)	140	4 667	+4 527	+3 233,6

Показник	2023	2024	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
Кредиторська заборгованість: страхування (1625)	136	587	+451	+331,6
Кредиторська заборгованість: оплата праці (1630)	554	2 392	+1 838	+331,7
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами (1635)	1 838	600 520	+598 682	+32 563,3
Кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками (1640)	53	2 110	+2 057	+3 882,1
Інші поточні зобов'язання (1690)	55 132	152 213	+97 081	+176,1
Поточні зобов'язання, разом (1695)	63 283	802 708	+739 425	+1 168,8
ПАСИВ (Баланс) (1900)	139 736	876 544	+736 808	+527,5

Джерело: розраховано автором за даними youcontrol

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «Криворізька будівельна компанія» за період 2023–2024 років засвідчив наявність суттєвих змін у структурі джерел фінансування діяльності. Загальний обсяг пасивів збільшився з 139,7 млн грн до 876,5 млн грн, тобто на 736,8 млн грн, що означає приріст на 527,5 %. Ця динаміка повністю корелює зі змінами в активах і підтверджує збереження балансової рівноваги, а також узгодженість політики залучення ресурсів із темпами розширення операційної діяльності.

Ключовим фактором такого приросту стало різке збільшення поточних зобов'язань, обсяги яких зросли більш ніж у десять разів — на 739,4 млн грн. Найпомітніші зміни відбулися за статтею «кредиторська заборгованість за отриманими авансами», яка збільшилася з 1,8 млн грн до 600,5 млн грн, що еквівалентно зростанню понад 32 тис. %. Подібна динаміка характерна для підприємств будівельної галузі, які реалізують великі проєкти, адже фінансування значної частини робіт здійснюється через авансові платежі замовників. Така ситуація свідчить про укладення масштабних контрактів і високий рівень довіри з боку клієнтів.

Суттєве збільшення заборгованості за товари, роботи та послуги (+640 %) вказує на розширення обсягів матеріально-технічного забезпечення та нарощення виробничих процесів. Посилення розрахунків із бюджетом (+3 233 %) може бути наслідком збільшення податкового навантаження в умовах

активізації діяльності та зростання масштабів будівельно-монтажних робіт. Зростання зобов'язань із заробітної плати та соціального страхування (+331 %) демонструє розширення кадрового складу та збільшення потреб у трудових ресурсах відповідно до темпів зростання проєктного портфеля.

На тлі значного приросту поточних зобов'язань власний капітал підприємства зазнав незначного зниження (–3,4 %). Це може бути результатом використання частини нерозподіленого прибутку для фінансування операційних потреб, що є типовою практикою у періоди динамічного розвитку. При цьому сталий розмір статутного капіталу свідчить про відсутність змін у структурі власності та підтримання стабільної інвестиційної бази.

Таким чином, аналіз пасивів підтверджує, що підприємство активно розширює масштаб діяльності, роблячи ставку на короткострокові джерела фінансування. Така стратегія є поширеною серед великих підрядних організацій, які працюють у середовищі високої контрактної динаміки та значних авансових платежів. Водночас подібна модель потребує збалансованого управління ліквідністю та контролю за кредиторською заборгованістю, оскільки надмірне накопичення короткострокових зобов'язань може створювати ризики фінансової нестійкості у довгостроковій перспективі.

2.2. Організація та технологія ведення обліку грошових коштів на підприємстві

Організація обліку грошових коштів є ключовим елементом функціонування фінансової системи підприємства, оскільки саме грошові ресурси забезпечують оперативність виконання зобов'язань, підтримання ліквідності та можливість здійснювати поточну діяльність. Ефективність обліку грошових коштів залежить від поєднання правильно побудованої облікової політики, технології документообігу, внутрішніх регламентів і

контрольних механізмів, що дозволяють забезпечувати достовірність даних, своєчасність їх обробки та відповідність законодавчим вимогам.

Прозора та раціональна організація обліку створює основу для якісного аналітичного забезпечення управління грошовими потоками, дозволяючи своєчасно виявляти проблеми, моделювати потреби в коштах та контролювати їхній рух відповідно до стратегічних і операційних цілей підприємства.

Організація обліку грошових коштів ґрунтується на структуруванні відповідальності, виборі адекватної облікової політики та формуванні ефективної системи внутрішнього контролю. Центральною постаттю в обліковому процесі є головний бухгалтер, який відповідає за методичне забезпечення процедури обліку, узгодження облікової політики та організацію взаємодії між підрозділами.

Таблиця 2.6

Моделі організації обліку грошових коштів на підприємстві

Модель	Зміст	Переваги	Недоліки
Централізована	Усі операції концентруються в єдиному центрі — бухгалтерії	Високий рівень контролю, мінімізація ризиків	Високе навантаження на персонал
Децентралізована	Окремі підрозділи ведуть власні облікові реєстри	Оперативність, гнучкість	Ризик дублювання даних, помилки
Змішана	Частина функцій передана службам, основний облік — у бухгалтерії	Оптимальний баланс контролю й оперативності	Вимагає чіткої регламентації
Автоматизована	Використання ERP/BAS/SAP-систем	Мінімум помилок, висока швидкість обробки	Висока вартість впровадження

Джерело: складено автором

На підприємстві, як правило, функціонує кілька структурних ланок, що забезпечують безперервний рух облікової інформації:

бухгалтерія — ведення синтетичного та аналітичного обліку грошових коштів;

фінансовий відділ — планування, контроль ліквідності, формування платіжного календаря;

служба внутрішнього контролю — аудит і перевірка дотримання процедур;

касова служба — виконання готівкових операцій;

відділ закупівель та договірний відділ — формування інформації для оплати та визначення умов платежів.

Правильно побудована система управління забезпечує:

своєчасне узгодження платежів;

унеможливлення несанкціонованих операцій;

мінімізацію помилок у первинних документах;

єдність методологічного підходу до обліку грошових операцій.

Організація обліку готівкових операцій

Готівкові операції регламентуються нормами законодавства та внутрішніми правилами підприємства. Облік готівки передбачає ведення касової книги, оформлення прибуткових і видаткових касових ордерів, а також дотримання лімітів залишку готівки.

Основні процедури роботи з готівкою

Формування первинних документів:

прибуткові касові ордери (ПКО);

видаткові касові ордери (ВКО);

журнал реєстрації касових документів.

Управління залишком готівки:

встановлення ліміту;

передавання надлишку до банку;

ревізія каси.

Внутрішній контроль:

щоденна звірка касових документів;

контроль за підписами відповідальних осіб;

інвентаризація каси.

Організація обліку безготівкових операцій

Облік безготівкових операцій передбачає роботу з банківськими виписками, платіжними дорученнями, системами клієнт-банк та іншими електронними сервісами.

Таблиця 2.7

Процедури та контрольні точки обліку готівки

Процедура	Первинний документ	Контрольна точка	Ризик
Приймання готівки	ПКО	Перевірка підстави та підписів	Підробка документів
Видача готівки	ВКО	Наявність підтвердних документів	Незаконні виплати
Ведення касової книги	Касова книга	Щоденне звірення	Помилки обліку
Інвентаризація каси	Акт інвентаризації	Раптова перевірка	Нестача коштів

Джерело: складено автором

Основні етапи обліку безготівкових операцій

Санкціонування платежу

підготовка заявки на оплату;

перевірка договору;

погодження фінансовим відділом;

підпис керівника.

Проведення операцій через банк

формування платіжного доручення;

відправка через клієнт-банк;

отримання банківської виписки.

Відображення у бухгалтерському обліку

реєстрація дебетових/кредитових оборотів;

формування аналітичних реєстрів;

звірка з контрагентами.

Внутрішня нормативна база підприємства визначає правила документообігу, процедури погодження операцій, обмеження щодо виконання платежів та механізми внутрішнього контролю.

Таблиця 2.8

Технологія безготівкових операцій

Етап	Інформаційний ресурс	Результат	Контроль
Погодження платежу	Заявка на оплату	Дозвіл на проведення	Підпис керівника
Формування доручення	Клієнт-банк	Платіжне доручення	Перевірка бухгалтером
Проведення платежу	Банківська система	Списання/зарахування	Виписка банку
Відображення в обліку	Облікові регістри	Запис по рахунках	Звірка залишків

Джерело: складено автором

До ключових документів належать:

Положення про облікову політику

Положення про касові операції

Положення про відділ фінансів

Графік документообігу

Регламент погодження платежів

Положення про внутрішній контроль

Таблиця 2.9

Внутрішні документи з обліку грошових коштів

Документ	Призначення	Основні положення
Облікова політика	Визначає методи обліку коштів	Ліміти залишку, порядок визнання операцій
Графік документообігу	Регулює строки передачі документів	Послідовність руху документів
Регламент платежів	Погодження та візування	Ролі відповідальних осіб
Положення про касу	Описує касові процедури	Порядок ведення касової книги
Положення про контроль	Регламентує перевірки	Періодичність контрольних заходів

Джерело: складено автором

Синтетичний облік ведеться за рахунками класу 3 Плану рахунків:

30 «Каса»

31 «Рахунки в банках»

33 «Інші кошти»

35 «Поточні фінансові інвестиції»

Аналітичний облік деталізує:

- рух коштів по банках;
- залишки готівки;
- розрахунки за проектами;
- окремі аналітичні розрізи: валюта, банк, рахунок, контрагент, призначення платежу.

Таблиця 2.10

Синтетичний та аналітичний облік грошових коштів

Рахунок	Об'єкт обліку	Аналітичний розріз	Управлінський ефект
30	Готівка	Вид каси, підзвітні особи	Оцінка контролю готівки
31	Банківські кошти	Банки, рахунки, валюта	Аналіз ліквідності
33	Інші кошти	Еквайринг, депозити	Управління альтернативними коштами
35	Фінансові інвестиції	Інструменти інвестування	Оцінка дохідності
Аналітичні картки	Операції	Контрагенти, проекти	Управління потоками

Джерело: складено автором

Організація обліку грошових коштів на підприємстві є багаторівневою системою, що поєднує облікову політику, регламенти, документообіг, технологію обробки інформації та інструменти внутрішнього контролю. Ефективно вибудований облік забезпечує своєчасність платежів, достовірність даних, зниження фінансових ризиків та формує інформаційну основу для аналізу й управління грошовими потоками. Раціональна організація облікових процедур створює фундамент для подальшого вдосконалення фінансової діяльності підприємства та оптимізації його ліквідності.

2.3. Оцінка функціонування системи контролю та інформаційного забезпечення управління грошовими коштами.

Ефективне управління рухом грошових коштів підприємства неможливе без надійно функціонуючої системи внутрішнього контролю та якісного

інформаційного забезпечення. Саме від їх узгодженості залежить здатність менеджменту своєчасно реагувати на зміни у фінансовому становищі, попереджати касові розриви, підтримувати платоспроможність і забезпечувати оптимальний рівень ліквідності. У цьому підрозділі здійснюється поглиблений аналіз функціонування контрольних процедур, оцінка інформаційних потоків, дослідження типових розривів між даними бухгалтерського обліку та управлінськими потребами, а також виявлення факторів, що обмежують оперативність фінансових рішень.

На відміну від попередніх частин роботи, де розкрито загальні теоретичні та методичні підходи, у цьому пункті зосереджено увагу на практичних механізмах, що визначають дієвість системи контролю руху грошових коштів, реальних бухгалтерських ситуаціях, характерних ризиках та типових помилках, які виникають у процесі обліку грошових операцій.

Система контролю грошових коштів в Україні ґрунтується на поєднанні вимог законодавства (Закон «Про бухгалтерський облік» [12], П(С)БО 1–4 [21], Положення НБУ №148 [37]) та внутрішніх регламентів підприємства. У межах стандартної системи виділяють три рівні контролю: превентивний, поточний та наступний [46].

Превентивний контроль забезпечує запобігання помилкам та зловживанням до здійснення операції: затвердження платіжних заявок, контроль дозвільних повноважень, лімітування грошових виплат, стандартизація документів.

Поточний контроль пов'язаний із перевіркою правильності оформлення кожної операції — касових, банківських, розрахункових.

Наступний контроль передбачає перевірку вже відображених операцій: ревізії, інвентаризації, звірки, аудиторські процедури.

Щоб оцінити дієвість кожного компоненту, складено карту контрольних точок.

Оцінка показує, що система контролю формально відповідає нормативним вимогам, однак її ефективність залежить від повноти та

актуальності інформаційних потоків, своєчасності відображення операцій та відповідності процедур реальним потребам менеджменту.

Таблиця 2.11

Карта контрольних точок руху грошових коштів

Етап операції	Відповідальні особи	Суть контролю	Основні ризики	Потенційні наслідки
Затвердження платежу	директор, головний бухгалтер	Перевірка підстави, санкціонування	Несанкціонована оплата	Прямі збитки
Оформлення первинних документів	бухгалтер-касир	Коректність реквізитів, відповідність лімітам	Неправильні дані, подвійні документи	Викривлена звітність
Проведення банківської операції	бухгалтер банку	Перевірка платіжного доручення, КЕКВ	Оплата на невірні реквізити	Втрата коштів, штрафи
Відображення операції	бухгалтер фінансового блоку	Коректність проводок, аналітики	Неправильний рахунок	Невірна оцінка ліквідності
Періодичні звірки	головний бухгалтер	Контроль залишків, інвентаризація	Невиявлені розриви	Касові розриви, штрафи

Джерело: складено автором

Однією з ключових проблем у системі управління грошовими коштами є інформаційні розриви (gaps) - ситуації, коли дані, якими оперує менеджмент, не узгоджуються з показниками, сформованими у бухгалтерському обліку. Причини таких розривів можуть бути різними: різні методики оцінки, різний горизонт планування, затримка в обробці документів, недосконалість документообігу, людський фактор, несвоєчасність аналітичних звітів.

До найпоширеніших належать:

1) Затримка визнання дебіторської заборгованості - менеджери фіксують відвантаження продукції або виконання робіт раніше, ніж операція потрапляє до обліку.

Приклад проводки: Дт 36 «Розрахунки з покупцями» – Кт 70 «Доходи» (але відображено із запізненням на 3–7 днів)

Наслідок — менеджмент переоцінює потенційний приплив коштів.

2) Запізнення в обліку виданих авансів постачальникам - Управлінці вважають кошти «вільними», тоді як у бухобліку вони вже мають статус активу, що знижує ліквідність.

Проводка: Дт 371 – Кт 311 (перерахування авансу)

Наслідок — помилкове планування платежів.

3) Відмінності між касовим і накопичувальним методом - Менеджмент мислить «грошовими потоками», бухгалтерія — методом нарахування.

Приклад колізії: витрати включено в облік (Дт 23 — Кт 685), але фактична оплата буде через 30 днів.

Результат — різні оцінки платоспроможності.

4) Неоперативна інформація про залишки на рахунках - Затримка у відображенні банківських виписок на 1–2 дні.

Проводка при запізненні: Дт 311 — Кт 701 (приходи ще не відображено)

Ризик — менеджмент ухвалює рішення без актуальних даних.

5) Неповні дані про кредиторів - Менеджмент може не врахувати зобов'язання, які не були отримані як первинні документи.

Проводка після отримання акту: Дт 949 — Кт 685

Наслідок — "ефект раптового платежу".

Для систематизації типових інформаційних розривів сформовано таблицю.

Таблиця 2.12

Типові інформаційні розриви між бухгалтерським обліком і менеджментом

Ситуація	Суть розриву	Приклад проводки	Наслідок	Рішення
Затримка визнання дебіторки	Різний час фіксації	Дт 36 – Кт 70	Переоцінка надходжень	Автоматична інтеграція з CRM
Запізнення в обліку авансів	Немає синхронізації платежів	Дт 371 – Кт 311	Невірний платіжний календар	Уніфікація документообігу
Розбіжності в оцінці витрат	Різні методики	Дт 23 – Кт 685	Невірна оцінка ліквідності	Перехід на управлінський облік

Ситуація	Суть розриву	Приклад проводки	Наслідок	Рішення
Запізнення виписки	Відсутність онлайн-каналів	Дт 311 – Кт 701	Ризик перевитрат	Підключення клієнт-банку
Неповні документи постачальників	Документи надходять із затримкою	Дт 949 – Кт 685	Раптові платежі	Жорсткий SLA з контрагентами

Джерело: складено автором

Контрольні процедури у підприємстві покликані гарантувати надійність обліку, запобігати порушенням і забезпечувати відповідність фінансових операцій внутрішнім політикам. Їх ефективність оцінюють за такими критеріями:

- точність — наскільки коректно відображено операції;
- своєчасність — затримки, прострочення, несвоєчасні проводки;
- повнота — чи всі операції відображаються в обліку;
- надійність — рівень захищеності від зловживань;
- автоматизація — ступінь ІТ-підтримки.

У межах даного дослідження встановлено найбільш характерні контрольні збої.

Типові ризики й збої контрольних процедур

1) Помилки у відображенні банківських комісій - Поширено, коли комісії відображаються одним платежем наприкінці місяця, а не в момент списання.

Фактична проводка: Дт 92 — Кт 311 (комісія списана з рахунку)

Якщо її відображають пізніше, виникає різниця між фактичним та обліковим залишком.

2) Подвійне проведення платежу - Трапляється при дублюванні документів в системі.

Подвійна проводка: Дт 631 — Кт 311 (двічі)

Наслідок — перекручення залишку ліквідності.

3) Некоректне оформлення касових документів - Помилки в ПКО/ВКО, відсутність підписів, невідповідність паспортних даних.

Наслідок — штрафи за порушення Положення №148.

4) Видача готівки без належного підтвердження - Сценарій ризику:

менеджер просить термінову оплату;

документів немає;

оформлення здійснюється «заднім числом».

Типова проводка: Дт 372 — Кт 30

Ризик — шахрайські операції.

Таблиця 2.13

Оцінка ефективності контрольних процедур

Контрольний елемент	Критерії	Оцінка	Слабкі місця	Рекомендації
Касовий контроль	своєчасність, повнота	середня	порушення строків оформлення	Автоматизований касовий журнал
Банківські операції	точність, відповідність	висока	інколи запізнення виписок	Клієнт-банк з автоматичним імпортом
Погодження платежів	санкціонування	середня	відсутність дворівневого контролю	Впровадити принцип 4-очей
Документообіг	повнота	низька	запізнення первинних документів	Регламентований графік подачі документів
Аналітичний облік	деталізація	висока	нерівномірність даних по проєктах	Єдина аналітична модель

Джерело: складено автором

Платоспроможність підприємства залежить від здатності підтримувати рівновагу між надходженнями та витратами. У практичній діяльності підприємств найчастіше виявляються такі проблеми:

1) Нерегулярність надходжень від замовників - Через запізнення платежів дебіторська заборгованість блокує можливість своєчасного фінансування закупівель.

Проводка: Дт 36 — Кт 70 (доходи визнані, а кошти не надійшли)

Наслідок — касовий розрив.

2) Погашення зобов'язань без врахування платіжного календаря - Часто зустрічається при «ручному» управлінні платежами.

Проводка: Дт 685 — Кт 311

Наслідок — зниження залишків грошових коштів до критичного рівня.

3) Невраховані або прострочені податкові платежі - При помилках у розрахунках виникають штрафні санкції.

Проводка: Дт 949 — Кт 311

Наслідок — зменшення чистих грошових потоків.

4) Невідповідність між управлінським і бухгалтерським прогнозом ліквідності - Різні моделі прогнозування призводять до хибної оцінки ресурсів.

Таблиця 2.14

Поширені помилки у відображенні грошових операцій

Помилка	Приклад проводки	Наслідок	Як виявляється	Як усунути
Подвійне проведення платежу	Дт 631 – Кт 311 (двічі)	Перекручення залишків	Звірка оборотів	Автоматичні обмеження
Запізнення обліку банком	Дт 311 – Кт 701	Невірні залишки	Звірка з банком	Онлайн-АРІ
Неправильна аналітика	Дт 372 – Кт 30	Хибний облік витрат	Аналіз проводок	Єдина аналітична модель
Невизнані зобов'язання	Дт 949 – Кт 685	Раптові платежі	Звірка актів	Жорсткий контроль документообігу

Джерело: складено автором

Виявлені типові помилки у відображенні грошових операцій (табл. 4) свідчать не лише про технічні недоліки облікових процедур, а й про наявність глибших системних проблем, що формують основу фінансових ризиків підприємства. Кожна з таких помилок є відображенням певних структурних слабких місць — недосконалого документообігу, недостатнього рівня автоматизації, неузгоджених інформаційних потоків або недостатньої деталізації аналітичного обліку. Сукупний вплив цих факторів призводить до формування викривлених даних про ліквідність та реальний фінансовий стан, що ускладнює оперативне планування та своєчасне прийняття рішень менеджментом. Саме тому логічним є перехід до комплексного аналізу ключових факторів ризику втрати платоспроможності, які визначають

уразливість системи управління грошовими потоками та впливають на загальну фінансову стійкість підприємства.

Таблиця 2.15

Фактори ризику втрати платоспроможності

Фактор	Механізм впливу	Приклад	Ступінь ризику
Дебіторська заборгованість	затримка надходжень	Дт 36 — Кт 70	високий
Надлишкові аванси	блокування коштів	Дт 371 — Кт 311	середній
Податкові штрафи	зменшення грошових потоків	Дт 949 — Кт 311	середній
Непланові витрати	непередбачена оплата	Дт 92 — Кт 311	високий
Низька автоматизація	ризик помилок	всі проводки	високий

Джерело: складено автором

Узагальнення факторів ризику втрати платоспроможності (табл. 2.15) дозволяє виявити, що більшість з них має інформаційно-аналітичну природу: несвоєчасне надходження даних, фрагментарність аналітики, відсутність повної картини щодо дебіторської та кредиторської заборгованості. Це підтверджує, що якість облікової інформації є критичним чинником у процесі управління грошовими потоками. Саме тому важливо окреслити взаємозв'язок між даними бухгалтерського обліку та управлінськими потребами, уточнюючи, в яких випадках виникають інформаційні прогалини і як вони впливають на ухвалення фінансових рішень.

Таблиця 2.16

Взаємозв'язок облікової інформації та управлінських рішень

Облікова інформація	Управлінська потреба	Інформаційні прогалини	Вплив на ліквідність
Залишки коштів	Оцінка платоспроможності	Запізнення виписок	Високий
Дебіторка	Прогноз надходжень	Невизнані акти	Високий
Кредиторка	План платежів	Невідповідність строків	Середній
Витрати	Бюджетування	Відмінності методів	Середній
Проектні дані	Контроль кошторисів	Відсутність аналітики	Високий

Джерело: складено автором

З огляду на визначені ризики та системні чинники їх виникнення, необхідним стає комплексний аналіз того, як облікова інформація трансформується у рішення менеджменту та наскільки повно вона задовольняє потреби оперативного управління ліквідністю. Наявні інформаційні прогалини створюють умови для помилок у плануванні, перекручують оцінку ресурсів і збільшують ймовірність фінансових розривів. Для системного розуміння цього взаємозв'язку доцільно розглянути структуроване зіставлення облікових даних, управлінських потреб та можливих наслідків для платоспроможності підприємства, що наведено у таблиці 2.16.

Дослідження показало, що система контролю та інформаційного забезпечення управління грошовими коштами вимагає модернізації у напрямі підвищення оперативності, автоматизації та узгодженості між бухгалтерським і управлінським обліком. Найбільші інформаційні розриви стосуються несинхронізованого документообігу, затримки облікових операцій, розбіжностей у методиках обліку та відсутності єдиної платформи прогнозування ліквідності.

Потенційні ризики платоспроможності пов'язані з великою часткою поточних зобов'язань, регулярними касовими розривами та неповнотою інформації, яка надходить до менеджменту. Для підвищення ефективності управління грошовими потоками необхідно впровадити інтегровану систему контролю, розширити автоматизацію, уніфікувати аналітичні регістри та сформувати регулярне управлінське звітування, що забезпечить прийняття обґрунтованих фінансових рішень.

РОЗДІЛ III

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ, АУДИТ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

3.1. Комплексна аналітична оцінка руху та використання грошових коштів ТОВ «Криворізька будівельна компанія»

Комплексна оцінка грошових потоків ТОВ «Криворізька будівельна компанія» ґрунтується на аналізі динаміки залишків грошових коштів, чистого руху коштів за видами діяльності та їхнього впливу на ліквідність і платоспроможність підприємства. Джерелами інформації є дані Балансу (форма № 1), Звіту про фінансові результати (форма № 2) та Звіту про рух грошових коштів (форма № 3) за 2022–2024 роки.

Таблиця 3.1

Динаміка грошових коштів і чистого руху за видами діяльності ТОВ «КБК» у 2022–2024 рр., тис. грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Залишок грошових коштів на початок року	28 856	8 863	24 897
Залишок грошових коштів на кінець року	8 863	24 897	64 449
Чистий рух коштів за період (змiana залишку)	-19 993	16 034	39 552
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-19 743	17 836	49 099
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-2 956	0	-9 546
Чистий рух коштів від фінансової діяльності (розрах.)	2 706	-1 802	-1

Джерело: розраховано автором

Як видно, 2022 рік характеризується від’ємним чистим рухом грошових коштів від операційної діяльності (–19 743 тис. грн), що при незначному обсязі інвестиційних витрат (–2 956 тис. грн) було частково компенсовано позитивним фінансовим потоком, але загалом призвело до скорочення залишку коштів майже на 20 млн грн.

У 2023 році ситуація принципово змінюється: підприємство генерує позитивний операційний грошовий потік 17 836 тис. грн за відсутності інвестиційних платежів, а фінансові потоки мають незначний від’ємний характер (–1 802 тис. грн). Це забезпечує приріст грошових коштів на 16 034

тис. грн і фактичне відновлення ліквідності після кризового 2022 року.

У 2024 році спостерігається суттєве зростання масштабів грошових потоків: чистий рух від операційної діяльності становить 49 099 тис. грн, при цьому підприємство знову активізує інвестиційну діяльність (придбання необоротних активів на суму 9 546 тис. грн). Фінансовий потік практично нульовий, що свідчить про орієнтацію на самофінансування за рахунок операційного cash-flow. У результаті залишок грошових коштів зростає до 64 449 тис. грн, що створює запас ліквідності для подальшого нарощування обсягів діяльності.

Для глибшого розуміння ролі окремих видів діяльності у формуванні грошових потоків доцільно проаналізувати їх структуру за роками (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Структура чистого руху грошових коштів за видами діяльності
ТОВ «КБК» у 2022–2024 рр., %**

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Операційна діяльність	98,8	111,2	124,1
Інвестиційна діяльність	14,8	0,0	-24,1
Фінансова діяльність	-13,6	-11,2	0,0
Разом (зміна грошових коштів), %	100,0	100,0	100,0

Джерело: розраховано як частка кожного виду діяльності у зміні залишку грошових коштів

У 2022 році від’ємний операційний потік практично повністю визначив скорочення залишку грошових коштів, а позитивний фінансовий потік відіграв роль компенсатора, пом’якшуючи дефіцит ліквідності. У 2023 році ситуація інверсійна: операційна діяльність стала ключовим джерелом грошового ресурсу, тоді як незначний відтік за фінансовими операціями не нівелював позитивної динаміки. У 2024 році операційні потоки вже не лише покривають інвестиційні вкладення, а й формують чистий приріст коштів, що є ознакою зміцнення грошової рівноваги та переходу до фази активного розвитку.

Важливою особливістю 2024 року є надзвичайно високий обсяг авансів від покупців і замовників (665 067 тис. грн), який забезпечив масштабний

приплив грошових коштів в операційну діяльність, але одночасно сформував значний обсяг кредиторської заборгованості за одержаними авансами (600 520 тис. грн станом на кінець року). Це посилює залежність підприємства від виконання довгострокових контрактів і потребує підвищеної уваги до управління проектними ризиками.

Подальший аналіз доцільно пов'язати зі змінами структури оборотних активів, оскільки саме в їх межах формується грошова база для забезпечення поточної діяльності (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Структура оборотних активів ТОВ «КБК» за видами, %

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Запаси	15,7	9,5	1,5
Дебіторська заборгованість (усього)	57,3	52,5	77,9
Грошові кошти та їх еквіваленти	8,3	38,0	8,0
Інші оборотні активи і витрати майб. періоду	18,7	0,1	12,6

Джерело: розраховано автором

Дані табл. 3.3 свідчать, що у 2022 році домінуючу частку оборотних активів становила дебіторська заборгованість (понад 57 %), тоді як частка грошових коштів була відносно невисокою (8,3 %). Така структура вказує на значне «зв'язування» ресурсів у розрахунках з контрагентами та обмеженість миттєво ліквідних активів.

У 2023 році спостерігається різке зростання частки грошових коштів до 38,0 %, що є прямим наслідком позитивного операційного грошового потоку та відсутності масштабних інвестицій. Це дозволило тимчасово зміцнити ліквідність і сформувати грошовий запас. У 2024 році на тлі багаторазового збільшення оборотних активів за рахунок дебіторської заборгованості за виданими авансами (559 526 тис. грн) частка грошей знову знижується до ~8 %, однак в абсолютному вимірі залишок грошових коштів значно перевищує рівень попередніх років.

Отже, підприємство переходить до моделі, у якій грошові кошти відіграють роль буфера в системі довгострокових контрактних відносин, а

ключовим елементом оборотного капіталу стає дебіторська заборгованість авансового типу.

З метою кількісної оцінки спроможності підприємства виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів і грошових потоків розраховано систему коефіцієнтів ліквідності (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Показники ліквідності та забезпеченості зобов'язань грошовими потоками ТОВ «КБК»

Показник	Формула (узагальнено)	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	0,6414	1,0352	0,9994
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	0,5410	0,9373	0,9843
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	0,0531	0,3934	0,0803
Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань операційним грошовим потоком	Чистий CF від операційної діяльності / Поточні зобов'язання	-0,1184	0,2818	0,0612

Джерело: розраховано автором

У 2022 році всі коефіцієнти свідчать про напружений стан ліквідності. Поточна ліквідність (0,6414) істотно нижча за орієнтовне нормативне значення (1,0–1,5), а абсолютна ліквідність (0,0531) вказує на недостатній запас грошових коштів для негайного погашення короткострокових зобов'язань. Негативне співвідношення операційного грошового потоку до поточних зобов'язань (–0,1184) підтверджує, що в 2022 році підприємство фінансувало свою діяльність переважно за рахунок зовнішніх та кредиторських джерел, а не власного cash-flow.

У 2023 році ситуація суттєво поліпшується: коефіцієнт поточної ліквідності зростає до 1,0352, коефіцієнт швидкої ліквідності – до 0,9373, а абсолютна ліквідність досягає 0,3934. Це означає, що майже 40 % поточних зобов'язань можуть бути погашені виключно за рахунок грошових коштів, без залучення інкасації дебіторської заборгованості. Позитивний операційний грошовий потік забезпечує приблизно 28 % покриття поточних зобов'язань

протягом року, що свідчить про якісний розворот фінансової динаміки.

У 2024 році коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності зберігаються на рівні, близькому до одиниці (0,9994 та 0,9843 відповідно), однак абсолютна ліквідність знижується до 0,0803 через різке зростання обсягу поточних зобов'язань, передусім за рахунок авансів від замовників і інших короткострокових зобов'язань.

Це означає, що, попри значний залишок грошових коштів, їх відносна достатність щодо зобов'язань дещо погіршується. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань операційним грошовим потоком (0,0612) свідчить, що чистий CF від операційної діяльності покриває лише близько 6 % річного обсягу короткострокових зобов'язань. Таким чином, фінансова модель підприємства стає більш капіталомісткою й залежною від обсягів незавершених контрактів.

Проведений аналіз дозволяє окреслити низку ключових резервів, пов'язаних із підвищенням ефективності управління грошовими потоками ТОВ «КБК».

Оптимізація структури оборотних активів. Частка дебіторської заборгованості (особливо за виданими авансами) у 2024 році перевищує 77 % оборотних активів, що створює високий рівень концентрації ризику в одній групі статей. Скорочення надмірних авансових платежів постачальникам, запровадження поетапних графіків розрахунків, використання банківських гарантій та інструментів страхування ризиків дозволить прискорити оборотність грошових коштів і зменшити «заморожування» ресурсів.

Удосконалення політики управління кредиторською заборгованістю. Значне збільшення зобов'язань за отриманими авансами (до 600 520 тис. грн) у поєднанні зі зростанням інших поточних зобов'язань потребує більш жорсткого контролю за відповідністю темпів виконання робіт темпам надходження та використання грошових коштів. Балансування строків виконання контрактів і графіків розрахунків із замовниками дозволить уникнути ризиків одночасного виникнення масових вимог про повернення

авансів.

Підвищення якості операційного грошового потоку. У 2022–2024 роках динаміка чистого CF від операційної діяльності суттєво коливається, що частково зумовлено нестабільністю виручки та значними змінами в структурі доходів і витрат. Акцент на довгострокових контрактах з більш прогнозованим графіком надходжень, диверсифікація портфеля замовлень, удосконалення системи бюджетування та контролю витрат створять передумови для стабілізації операційного cash-flow.

Узгодження інвестиційної та фінансової політики з операційними потоками. Виходячи з результатів 2024 року, підприємство має потенціал для фінансування інвестицій переважно за рахунок операційних грошових потоків, не залучаючи значних обсягів позикового капіталу. Водночас, з огляду на відносно невисокий рівень покриття поточних зобов'язань операційним CF, доцільно планувати капітальні вкладення таким чином, щоб не допустити критичного зниження абсолютної та швидкої ліквідності.

Узагальнюючи, можна констатувати, що в аналізований період ТОВ «Криворізька будівельна компанія» пройшло шлях від дефіциту грошових коштів та напруженої ліквідності у 2022 році до формування суттєвого запасу грошових ресурсів у 2023–2024 роках. Водночас зростання залежності від авансового фінансування та концентрація значних сум в авансах виданих і одержаних висувають підвищені вимоги до обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками, зокрема до інформаційної підтримки рішень щодо структури оборотних активів, строків розрахунків і рівня допустимого ризику ліквідності.

3.2. Аудит та контроль операцій з грошовими коштами як інструмент мінімізації фінансових ризиків

Система контролю та аудиту операцій з грошовими коштами посідає ключове місце в управлінні фінансовими ризиками підприємства, оскільки саме рух грошових ресурсів є найбільш вразливою та ризикованою ділянкою

бухгалтерського обліку. На відміну від інших активів, грошові кошти мають абсолютну ліквідність та можуть бути використані негайно, що створює підвищені можливості для помилок, маніпуляцій, фальсифікацій і шахрайських схем. Ефективний аудит дозволяє не лише підтвердити достовірність фінансової звітності, а й виконати превентивну функцію — виявити слабкі місця у внутрішньому контролі, оцінити ризики викривлень та сформулювати підґрунтя для їх усунення.

Аудиторська перевірка грошових операцій повинна охоплювати весь спектр операцій, що формують рух коштів, включаючи готівкові розрахунки, банківські перекази, взаєморозрахунки з контрагентами, використання авансів та формування грошових еквівалентів. Системний підхід передбачає поєднання тестів внутрішнього контролю, змістовних процедур та аналітичних прийомів. Для узагальнення основних напрямів аудиту систематизуємо їх у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Основні напрями аудиторського контролю операцій
з грошовими коштами**

Напрямок перевірки	Сутність аудиторських процедур
Аудит готівкових операцій	Раптова інвентаризація каси, перевірка видаткових і прибуткових ордерів, контроль дотримання лімітів готівки, оцінка повноти оприбуткування коштів.
Аудит безготівкових операцій	Зіставлення банківських виписок із даними обліку, перевірка автентичності платіжних документів, аналіз відповідності платежів внутрішнім політикам.
Аудит авансів отриманих і виданих	Перевірка контрактів, аналіз графіків платежів, співставлення сум авансів з фактичним виконанням робіт або поставками.
Аудит грошових еквівалентів	Контроль правильності класифікації та оцінки короткострокових високоліквідних інструментів.
Аудит валютних операцій	Перевірка правильності курсових різниць, дотримання валютного законодавства та внутрішніх процедур.
Аудит звіту про рух грошових коштів	Аналіз коректності трансформації даних, узгодження зі статтями балансу та звіту про фінансові результати.

Джерело: складено автором

Подані в табл. 3.5 напрями аудиторського контролю окреслюють базову рамку перевірки грошових операцій, але їх змістовність та практична

ефективність залежать від здатності аудитора ідентифікувати саме ті моменти, які становлять підвищений ризик викривлень. Кожний напрям перевірки містить власні специфічні точки вразливості: касові операції можуть супроводжуватися неповним оприбуткуванням коштів, безготівкові платежі - некоректними чи фіктивними переказами, а аванси - завищеними або необґрунтованими сумами. Тому лише формального охоплення напрямів перевірки недостатньо: необхідна дієва система методів, здатних виявити реальні ризики шахрайства та помилок.

Ризики викривлення операцій із грошовими коштами поділяються на дві основні групи: ризики помилок (ненавмисні викривлення) та ризики шахрайства (навмисні дії з метою привласнення коштів або маніпулювання звітністю). Обидві групи впливають на достовірність фінансової інформації та потребують окремих аудиторських інструментів. Основні методи виявлення ризикових ситуацій наведено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Методи виявлення ризиків помилок і шахрайства в операціях з грошовими коштами

Метод аудиту	Сутність та аналітичне значення
Аналітичні процедури	Виявлення нетипових сум, непропорційних коливань, різких змін структури грошових потоків.
Тести контролю	Оцінка ефективності внутрішніх процедур: погодження платежів, розподіл повноважень, подвійний контроль.
Субстантивні процедури	Перевірка первинних документів, виписок банку, договорів, підтвердження залишків.
Аналіз ризикових операцій	Перевірка взаємовідносин із пов'язаними особами, повторних платежів, переміщення коштів між підконтрольними компаніями.
Скринінг шахрайських схем	Виявлення ознак фіктивних операцій, неправильного відображення курсових різниць, підроблених документів.
Трасування платежів	Відстеження руху коштів від моменту ініціювання до списання з рахунку.

Джерело: складено автором

У табл. 3.6 визначено базові методи, які аудитор застосовує для ідентифікації ризиків викривлення грошових операцій. Проте методи самі по собі не дають повного розуміння характеру і глибини загроз. Аналітичні

процедури можуть виявити непропорційні коливання, тести контролю — слабкі місця у внутрішніх процесах, тоді як субстантивні процедури підтверджують достовірність конкретних операцій. Однак цього недостатньо для вичерпної оцінки ризиковості: аудитор повинен чітко розуміти, які саме форми шахрайства можуть проявлятися у грошових потоках підприємства.

Саме тому наступним етапом є класифікація та систематизація типових схем зловживань, характерних для операцій з грошовими коштами, що й відображено в табл. 3.7. Її призначення полягає у конкретизації тих реальних загроз, які аудитору необхідно врахувати у процесі перевірки: від фіктивних платежів до прихованих маніпуляцій у звіті про рух грошових коштів. Така деталізація дозволяє пов'язати методи аудиту з реальними сценаріями порушень, трансформуючи перевірку зі стандартної процедури у повноцінний інструмент попередження фінансових ризиків.

Таблиця 3.7

Типові форми шахрайства у сфері грошових операцій

Категорія ризику	Можливі прояви шахрайства
Модифікація документів	Підроблення платіжних доручень, внесення змін у реквізити отримувачів.
Зловживання авансовими платежами	Видача надмірних авансів, що не відповідають стадії виконання робіт.
Фіктивні платежі	Проведення операцій на підставі фіктивних договорів або неіснуючих робіт.
Привласнення готівки	Неповне оприбуткування коштів, створення «чорної каси».
Маніпуляції у звіті про рух коштів	Завуальоване віднесення витрат на інші статті, штучне збільшення операційного cash-flow.

Джерело: складено автором

У табл. 3.7 наведено перелік найпоширеніших видів шахрайських дій з грошовими коштами, які можуть бути притаманні підприємствам, що працюють у будівельній сфері. Наявність таких ризиків вимагає від аудитора не лише загального розуміння їх природи, а й здатності визначати джерела доказової інформації, що підтверджують або спростовують наявність викривлень. З огляду на різноманітність схем зловживань очевидним є те, що ефективність аудиту прямо залежить від якості та повноти аудиторських

доказів.

Саме тому наступним елементом логічного аналізу стає систематизація аудиторських доказів, що використовується для оцінки грошових операцій. Табл. 3.8 допомагає структурувати найважливіші типи доказів — зовнішні підтвердження, внутрішні документи, інвентаризаційні результати, аналітичні дані — та оцінити їх значущість з позиції надійності та доказової сили. Таким чином, перехід до цієї таблиці поглиблює фокус аналізу: від ідентифікації форм шахрайства — до визначення того, як аудитор може забезпечити їх об’єктивне виявлення.

Таблиця 3.8

Основні аудиторські докази щодо контролю грошових коштів

Вид доказів	Характеристика та значення
Зовнішні підтвердження	Підтвердження залишків від банку, листи-відповіді контрагентів.
Первинні документи	Платіжні доручення, банківські виписки, касові ордери, акти звірки.
Аналітичні документи	Відомості, реєстри, внутрішні бюджети руху коштів.
Інвентаризаційні описи	Результати перевірки фактичної наявності готівки.
Документи внутрішнього контролю	Положення про фінансову політику, схеми погодження платежів, внутрішні звіти.

Джерело: складено автором

Перелік аудиторських доказів, представлений у табл. 3.8, формує підґрунтя для практичної перевірки всіх аспектів руху грошових коштів. Проте аудиторські процедури мають не лише констатувати факт викривлень, а й оцінювати ефективність тієї системи контролю, яка функціонує всередині підприємства. Це означає, що увага аудитора повинна бути зосереджена на оцінці дієвості контрольних точок, що визначають порядок ініціювання, погодження та здійснення грошових операцій.

У зв’язку з цим логічним продовженням аналітики стає табл. 3.9, яка систематизує ключові елементи внутрішнього контролю руху грошових коштів. Вона дозволяє оцінити, наскільки ефективно побудована система розмежування повноважень, як функціонує процедура погодження платежів, чи здійснюється належна звірка даних з банківськими виписками та чи існує

контроль за авансовими розрахунками. Представлений аналіз завершує комплексне бачення аудиту як інструмента мінімізації фінансових ризиків - від напрямів перевірки до конкретних доказів і механізмів усунення вразливостей.

Таблиця 3.9

Ключові контрольні точки системи управління грошовими операціями

Елемент контролю	Функціональне призначення
Розмежування повноважень	Виключення одноосібного контролю над ініціюванням, погодженням і виконанням платежів.
Подвійне погодження платежів	Зменшення ризику несанкціонованих або необґрунтованих трансакцій.
Перевірка первинних документів	Забезпечення відповідності платежів реальним господарським операціям.
Щоденна звірка з банком	Виявлення нетипових списань, затримок платежів, несанкціонованих операцій.
Контроль авансової дисципліни	Запобігання надмірним передплатам і ризику неповернення авансів.

Джерело: складено автором

Підсилення контролю на кожному з цих рівнів формує систему превентивного захисту підприємства від фінансових втрат та шахрайських дій.

Ефективний аудит грошових операцій забезпечує підприємству не тільки підтвердження достовірності фінансової звітності, а й системне виявлення слабких місць у внутрішньому контролі. Завдяки поєднанню аналітичних процедур, тестів контролю, документальних перевірок та зовнішніх підтверджень аудитор створює комплексну картину фінансових ризиків, що дозволяє:

- своєчасно виявляти маніпуляції та аномалії у русі грошових коштів;
- оцінювати обґрунтованість та законність господарських операцій;
- мінімізувати ризики втрати ліквідності;
- зменшувати залежність підприємства від нестабільних джерел фінансування;
- удосконалювати політику управління грошовими потоками;
- зміцнювати відповідальність і дисципліну працівників.

У підсумку аудит стає не просто інструментом перевірки, а важливою складовою системи корпоративного управління, здатною підвищити якість управлінських рішень, забезпечити прозорість фінансових процесів та зміцнити довіру інвесторів, кредиторів і партнерів.

3.3. Концепція удосконалення системи управління грошовими коштами на основі інтеграції облікової та аналітичної інформації

Ефективне управління грошовими коштами виступає фундаментальною складовою фінансової стійкості будь-якого підприємства, особливо в умовах підвищеної невизначеності та циклічності бізнес-процесів, притаманних будівельній галузі. Досвід аналізу грошових потоків ТОВ «Криворізька будівельна компанія» свідчить, що підприємство володіє значним потенціалом розвитку, проте одночасно стикається з ризиками концентрації ресурсів в авансових розрахунках, нерівномірністю надходжень, змінами у структурі проектів та значними коливаннями потреби в ліквідності. За таких умов інтеграція облікової та аналітичної інформації стає ключовою передумовою формування адаптивної, технологічно досконалої та стратегічно орієнтованої системи управління грошовими потоками.

Сутність удосконалення полягає не лише в оптимізації облікових процедур, а й у комплексній трансформації інформаційного середовища підприємства, яке повинно забезпечувати своєчасність, повноту, деталізацію та прозорість даних, необхідних для оперативних і стратегічних фінансових рішень. Концепція, запропонована нижче, спрямована на зміцнення внутрішнього фінансового механізму ТОВ «КБК» та створення передумов для стабільного генерування позитивного грошового потоку.

Оптимізація обліково-аналітичних процесів

Удосконалення обліку та аналітики грошових коштів повинно базуватися на інтегрованому підході, який охоплює взаємопов'язані елементи: організаційну структуру, документообіг, внутрішні реєстри, інформаційні потоки та аналітичну підтримку управлінських рішень. Особливо важливим є

забезпечення синхронізації даних між бухгалтерським, управлінським та проектним обліком, що дозволить формувати комплексні фінансові моделі й оперативно оцінювати вплив окремих операцій на ліквідність та грошові потоки. Для систематизації проблем і шляхів їх вирішення наведемо табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Ключові проблеми обліково-аналітичної системи та напрями їх оптимізації

Проблема	Наслідки	Пропоновані напрями удосконалення
Фрагментарність даних між обліковими підсистемами	Неповнота інформації, дублювання записів	Інтеграція баз даних, уніфікація реєстрів
Недостатня деталізація аналітичного обліку авансів	Неможливість контролю за проектами	Введення субконто «Проект / Контракт»
Затримки у документообігу	Втрата актуальності даних	Електронний документообіг, погодження через ERP
Недостатня прогнозна інформація	Низька якість управлінських рішень	Автоматичне формування прогнозного cash-flow
Відсутність інтегрованих звітів	Непрозорість руху коштів	Створення внутрішніх управлінських dashboard'ів

Джерело: складено автором

Проведена систематизація ключових проблем у функціонуванні обліково-аналітичної системи (табл. 3.10) дозволяє не лише виявити характерні дисфункції, але й окреслити напрями їх подолання.

Таблиця 3.11

Модель інтегрованого руху інформації у системі управління грошовими коштами

Елемент системи	Вхідна інформація	Вихідна інформація
Бухгалтерія	Первинні документи, договори	Дані про фактичні потоки
Відділ продажів / контрактів	Контрактні графіки	Прогнозні надходження
Виробничий відділ	Заявки на матеріали, кошториси	Прогнозні видатки
Фінансовий відділ	Звіти обліку, бюджети	Платіжний календар
Керівництво	Узагальнені показники	Прийняті рішення

Джерело: складено автором

Однак для досягнення стійкого ефекту одних лише локальних удосконалень реєстрів чи процедур недостатньо: необхідно змінити саму логіку руху інформації всередині підприємства.

Подальший розвиток системи управління грошовими коштами має ґрунтуватися на інтеграції підсистем бухгалтерського обліку, фінансового планування, виробництва й контрактного менеджменту. Саме тому наступним етапом є формування узгодженої моделі інформаційних потоків, що забезпечить безперервну циркуляцію достовірних даних між підрозділами ТОВ «КБК», — її структуру узагальнено у таблиці 3.11.

У табл. 3.12 наведено очікувані результати упровадження інтегрованої системи.

Таблиця 3.12

Ефекти від оптимізації обліково-аналітичних процесів

Напрямок ефекту	Результат
Інформаційний	Скорочення часу на формування звітів
Фінансовий	Підвищення точності планування ліквідності
Організаційний	Синхронізація роботи підрозділів
Управлінський	Підвищення обґрунтованості рішень
Контрольний	Зменшення ризиків помилок та шахрайства

Джерело: складено автором

Вдосконалення планування ліквідності та розробка платіжного календаря

Ефективне управління ліквідністю передбачає не лише аналіз виконаних операцій, а й прогнозування руху грошових коштів. Найбільш дієвим інструментом цього процесу є платіжний календар, який дає можливість планувати потребу в ліквідних ресурсах, визначати дефіцит чи надлишок коштів та формувати політику управління оборотним капіталом.

Структура платіжного календаря

Платіжний календар повинен містити:

прогнози надходження коштів за проектами;

графіки оплат матеріалів та послуг;

зобов'язання перед бюджетом;

виплату заробітної плати та податків;

платежі за кредитами (якщо є);

план інвестиційних витрат;

концентрацію платежів за днями/тижнями.

У табл. 3.13 наведено структуру календаря.

Таблиця 3.13

Структура платіжного календаря для ТОВ «КБК»

Компонент	Зміст	Джерело даних
Прогнозні надходження	Оплати від замовників	Договори, графіки платежів
Операційні видатки	Матеріали, заробітна плата, логістика	Бюджети проектів
Фінансові видатки	Кредити, відсотки	Фінансовий відділ
Податкові платежі	ПДВ, ЄСВ, місцеві податки	Бухгалтерія
Інвестиційні платежі	Купівля техніки, модернізація	Стратегічний відділ

Джерело: складено автором

Методи прогнозування ліквідності

Прогнозування ліквідності може здійснюватися за допомогою:

методу прямого розрахунку (оприлюднення очікуваних надходжень і видатків);

методу непрямого розрахунку (аналіз впливу виручки, амортизації та інших факторів);

сценарного підходу (створення базового, оптимістичного та песимістичного сценаріїв);

ковзаючого прогнозування (rolling forecast до 12 місяців).

Автоматизація та цифровізація управління грошовими потоками

Сучасні умови ведення бізнесу вимагають переходу до цифрових моделей управління. Автоматизація обліково-аналітичних процесів дозволяє забезпечити безперервність контролю, підвищити точність розрахунків, мінімізувати людський фактор та створити прозору систему грошових операцій.

Переваги автоматизації

суттєве скорочення часу на обробку документів;

автоматичні звірки з банківськими виписками;

контроль лімітів витрат;
електронне погодження платежів;
автоматичне формування cash-flow;
аналітичні dashboard-и для керівництва.

Таблиця 3.14

Рівні цифрової зрілості управління грошовими коштами

Рівень	Характеристика	Приклади рішень
Низький	Облік у таблицях, частково вручну	Excel, локальні журнали
Середній	Часткова інтеграція обліку і банку	BAS, 1С:Підприємство
Високий	ERP + казначейський модуль	SAP, Oracle, Microsoft Dynamics
Максимальний	Повна цифровізація + аналітика	Хмарні ERP, BI, мобільні сервіси

Джерело: складено автором

На основі результатів горизонтального, вертикального та cash-flow аналізу, проведеного у розділі 2 та пункті 3.1, доцільно виділити такі напрями зміцнення фінансової стійкості.

1. Зменшення залежності від авансів

ТОВ «КБК» має значну частку кредиторської заборгованості за авансами. Необхідно:

узгоджувати аванси із реальними графіками будівництва;

уникати авансових платежів постачальникам без поетапного забезпечення;

застосовувати банківські гарантії.

2. Прискорення обороту дебіторської заборгованості

Пропонується:

запровадити оцінку ризику контрагентів;

здійснювати регулярний моніторинг строків оплати;

використовувати штрафні санкції;

впровадити практику факторингу для високоризикових проєктів.

3. Оптимізація структури оборотного капіталу

Основні заходи:

збалансувати співвідношення грошей, авансів та запасів;

встановити ліміти на формування авансів виданих;
створити резерв паперових грошей для стабільного фінансування операцій.

4. Підвищення якості операційного cash-flow

Пропонуються:

контроль виконання календарних графіків проектів;

якісне планування контрактів;

оптимізація витрат за центрами відповідальності.

Таблиця 3.15

Стратегічні напрями підвищення фінансової стійкості ТОВ «КБК»

Напрямок	Зміст	Очікуваний ефект
Управління ліквідністю	Платіжний календар, сценарний аналіз	Зменшення касових розривів
Контроль оборотного капіталу	Оптимізація дебіторки та кредиторки	Прискорення грошового циклу
Автоматизація	ERP-система, електронний документообіг	Підвищення точності даних
Інтеграція аналітики	Dashboard, BI-системи	Краща якість рішень менеджменту
Ризик-менеджмент	Ідентифікація й мінімізація ризиків	Зміцнення стійкості компанії

Джерело: складено автором

Запропонована концепція інтегрованого удосконалення системи управління грошовими коштами дозволяє ТОВ «Криворізька будівельна компанія» перейти від фрагментарного контролю до системного, прогнозного і технологічно оснащеного управління фінансовими ресурсами. Її реалізація сприятиме формуванню стабільного позитивного операційного cash-flow, підвищенню ліквідності, зменшенню ризиків та забезпеченню довгострокової фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно оцінити теоретичні, методичні та практичні засади формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами підприємства, а також виявити ключові аспекти та проблемні зони її функціонування на прикладі ТОВ «Криворізька будівельна компанія». У роботі проаналізовано як загальнотеоретичні підходи до трактування сутності грошових коштів, так і сучасні вимоги до їх обліку, контролю та аналітичної обробки, що створило необхідне підґрунтя для всебічного оцінювання ефективності управління грошовими потоками підприємства.

У межах першого розділу визначено, що грошові кошти є стратегічним елементом фінансових ресурсів підприємства, а їх роль у забезпеченні ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості зумовлює потребу у формуванні цілісної інформаційної системи їх обліку. Теоретичний аналіз підтвердив, що сучасні підходи до управління грошовими ресурсами ґрунтуються на поєднанні нормативно-правових вимог, методології обліку, аналітичних інструментів та контрольних процедур. Порівняння національних стандартів з міжнародними (НП(С)БО 4 та IAS 7) засвідчило їх загальну узгодженість, проте наявність відмінностей у деталізації інформації, що актуалізує необхідність адаптації облікових процедур у напрямі підвищення прозорості та інформативності фінансової звітності.

У другому розділі здійснено ґрунтовну характеристику організаційно-фінансового профілю підприємства та досліджено технологію ведення обліку грошових коштів. Аналіз показав, що система документування та реєстрації операцій загалом відповідає чинним нормативним вимогам, однак має окремі інформаційні розриви між обліком і управлінням, зокрема щодо деталізації руху коштів, оперативності внутрішньої звітності та контролю за авансами. Оцінка внутрішнього контролю дозволила встановити, що, попри формальну наявність контрольних процедур, їх дієвість потребує посилення шляхом

уточнення контрольних точок, запровадження наскрізного моніторингу розрахунків і систематизації внутрішніх регламентів компанії.

Значний аналітичний обсяг у дослідженні присвячено оцінці фінансової динаміки підприємства. Дані горизонтального та вертикального аналізу активів і пасивів засвідчили суттєве зростання масштабу діяльності у 2024 році, що супроводжувалося різким збільшенням оборотних активів, передусім дебіторської заборгованості за виданими авансами. Така структура є типовою для будівельної галузі, проте одночасно формує високі ризики ліквідності та потребує посиленої уваги щодо управління короткостроковими зобов'язаннями. Аналіз пасивів показав, що стрімке зростання кредиторської заборгованості за отриманими авансами вказує на активне розширення портфеля проєктів та підвищення довіри з боку замовників, однак зумовлює необхідність жорсткішого контролю за виконанням контрактних зобов'язань.

У третьому розділі здійснено комплексну аналітичну оцінку руху грошових коштів підприємства, результати якої підтвердили наявність нерівномірності грошових потоків, характерної для будівельної сфери. Виявлено потенційні резерви підвищення ефективності управління ліквідністю, серед яких: оптимізація графіків платежів, зменшення залежності від короткострокових позикових джерел, покращення управління дебіторською заборгованістю. Аналіз контрольних процедур засвідчив потребу у впровадженні сучасних аудиторських інструментів для забезпечення надійності грошових операцій та мінімізації ризиків шахрайства. Запропоновані напрями удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення включають цифровізацію процесів, автоматизацію документообігу, інтеграцію управлінської та фінансової аналітики, а також формування єдиного платіжного календаря для стратегічного і тактичного планування грошових потоків.

Підсумовуючи результати, слід зазначити, що формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами

вимагає комплексного підходу, який поєднує нормативну коректність, методологічну точність, аналітичну глибину та організаційну узгодженість.

На основі проведеного дослідження доведено, що удосконалення інформаційних процесів, посилення внутрішнього контролю та застосування методів сучасної аналітики здатні суттєво підвищити фінансову гнучкість, стійкість і конкурентоспроможність підприємства. Отже, впровадження запропонованих підходів сприятиме формуванню результативної моделі управління грошовими потоками ТОВ «Криворізька будівельна компанія» та забезпечить підвищення якості управлінських рішень у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 № 2258-VIII. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21

«Вплив змін валютних курсів». – Офіційне джерело: Міністерство фінансів України. – URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-accounting-standards>.

11. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013 № 433. – Офіційне джерело: Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-13>.

12. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29.12.2017 № 148. – Офіційне джерело: Національний банк України. – URL: <https://bank.gov.ua/ua/legislation>.

13. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті України, затверджена Постановою Правління НБУ від 21.01.2004 № 22. – Офіційне джерело: Національний банк України. – URL: <https://bank.gov.ua/ua/legislation>.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації активів і зобов'язань» від 28.08.2002 № 116. – Офіційне джерело: Урядовий портал. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras>.

15. Міжнародні стандарти аудиту (ISA). – Офіційне джерело: Аудиторська палата України. – URL: <https://www.apu.com.ua/msa>.

16. International Accounting Standard 1 «Presentation of Financial Statements». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

17. International Accounting Standard 7 «Statement of Cash Flows». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

18. International Financial Reporting Standard 9 «Financial Instruments». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

19. International Financial Reporting Standard 15 «Revenue from Contracts with Customers». – Офіційне джерело: IFRS Foundation. – URL: <https://www.ifrs.org>.

20. International Standard on Auditing 315 «Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement». – Офіційне джерело: IAASB. – URL:

<https://www.iaasb.org>.

21. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку. – К.: КНЕУ, 2004. – 512 с.
22. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. – Житомир: ЖДТУ, 2019. – 784 с.
23. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Фінансовий облік. – К.: Лібра, 2016. – 560 с.
24. Жук В. М. Облік у системі управління підприємством. – К.: КНЕУ, 2018. – 380 с.
25. Пархоменко В. М. Бухгалтерський облік: теорія і практика. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 420 с.
26. Легенчук С. Ф. Облік і контроль грошових коштів. – Тернопіль: Економічна думка, 2017. – 260 с.
27. Литвиненко Я. В., Городянська Л. М. Фінансовий облік. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 456 с.
28. Мних Є. В. Економічний аналіз. – К.: КНЕУ, 2017. – 540 с.
29. Савченко В. Ф. Фінансовий аналіз: навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2020. – 368 с.
30. Герасимович А. М. Управління грошовими потоками підприємства. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 332 с.
31. Нападовська Л. В. Бухгалтерський облік у банках. – К.: КНЕУ, 2016. – 400 с.
32. Огійчук М. Ф. Фінансовий облік на підприємствах. – К.: Алерта, 2021. – 520 с.
33. Томчук О. Ф. Економічний аналіз діяльності підприємства. – Вінниця: ВНАУ, 2019. – 370 с.
34. Гуцайлюк З. В. Бухгалтерський облік: концепції та методи. – К.: Алерта, 2018. – 320 с.
35. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку. – К.: КНЕУ, 2019. – 480 с.

36. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. – К.: КНЕУ, 2015. – 450 с.
37. Кірейцев Г. Г. Управління фінансами підприємств. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 390 с.
38. Петренко С. О., Ляхович Г. І. Облік та аналіз грошових коштів. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 288 с.
39. Фещенко В. І. Управління ліквідністю підприємства. – К.: КНЕУ, 2021. – 310 с.
40. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств. – К.: КНЕУ, 2020. – 540 с.
41. Герасименко С. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління ліквідністю підприємства // Фінанси України. – 2021. – №4. – С. 45–58.
42. Діденко Є. О. Облік грошових потоків у сучасних умовах // Бухгалтерський облік і аудит. – 2020. – №9. – С. 3–12.
43. Мельник Т. М. Проблеми контролю грошових коштів на підприємстві // Економіка та держава. – 2022. – №6. – С. 45–51.
44. Несторенко В. В. Аналіз грошових потоків підприємства: методичні аспекти // Економічний аналіз. – 2019. – Т. 29, №2. – С. 112–120.
45. Пилипенко А. А. Організація внутрішнього контролю грошових операцій // Облік і фінанси. – 2021. – №1. – С. 16–23.
46. Савчук В. С. Електронні гроші в системі обліку підприємства // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – №14. – С. 27–33.
47. Шевчук О. В. Управління рухом грошових коштів у будівельних компаніях // Бізнес Інформ. – 2023. – №3. – С. 82–90.
48. Хомяк А. І. Особливості аудиту касових операцій // Аудит та фінансовий контроль. – 2022. – №5. – С. 5–15.
49. Снігир А. В. Практика складання Звіту про рух грошових коштів // Бухгалтерський облік та аудит. – 2021. – №7. – С. 20–29.
50. Ковальчук О. Г. Оптимізація грошових потоків у підприємствах реального сектору // Економіка і регіон. – 2022. – №2. – С. 33–41.
51. Drury C. Management and Cost Accounting. – 10th ed. – Andover:

Cengage Learning, 2018. – 950 p.

52. Horngren C. T., Harrison W. T., Oliver S. Financial Accounting. – 11th ed. – Harlow: Pearson, 2020. – 912 p.

53. Needles B. E., Powers M. Financial Accounting. – 13th ed. – Boston: Cengage, 2019. – 680 p.

54. White G. I., Sondhi A. C., Fried D. The Analysis and Use of Financial Statements. – 3rd ed. – New York: Wiley, 2019. – 1056 p.

55. Fabozzi F. J., Peterson P. P. Financial Management and Analysis. – 2nd ed. – Hoboken: Wiley, 2016. – 784 p.

56. Bragg S. M. Cash Flow Management: Quick Reference Guide. – Centennial: AccountingTools, 2020. – 220 p.

57. Stickney C. P., Brown P. Financial Reporting and Statement Analysis. – 9th ed. – Mason: South-Western, 2017. – 750 p.

58. Warren C. S., Reeve J. M., Duchac J. Corporate Financial Accounting. – 14th ed. – Boston: Cengage, 2021. – 880 p.

59. Bhimani A. Management Accounting: Evolution and Practice. – Oxford: Oxford University Press, 2019. – 540 p.

60. Kimmel P. D., Weygandt J. J., Kieso D. E. Financial Accounting: IFRS Edition. – 4th ed. – Hoboken: Wiley, 2020. – 944 p.

61. Бланк І. А. Управління грошовими потоками підприємства. – К.: Ніка-Центр, 2018. – 544 с.

62. Крупка Ю. Д. Аудит: підручник. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 472 с.

63. Михайловська О. В. Фінансовий аналіз: сучасні методи та інструменти. – К.: КНЕУ, 2020. – 368 с.

64. Руденко М. В. Внутрішній контроль на підприємстві: теорія та практика. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 312 с.

65. Костюченко В. М. Організація бухгалтерського обліку. – К.: Алерта, 2018. – 304 с.

66. Дорош Н. І. Аудит: теорія і практика. – Тернопіль: Економічна думка,

2019. – 420 с.

67. Івахненко С. В. Інформаційні технології в обліку та аналізі. – К.: КНЕУ, 2017. – 340 с.

68. Швець В. М. Управління фінансовими ресурсами підприємства. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 256 с.

69. Сідельник Є. М. Контроль і ревізія. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 380 с.

70. Бондур Т. О. Управлінський аналіз діяльності підприємства. – Львів: Новий Світ-2000, 2019. – 298 с.

71. Чумаченко М. Г. Фінансова звітність підприємств: методологія складання та аналіз. – К.: КНЕУ, 2016. – 292 с.

72. Кіндрацька Г. І. Фінансовий менеджмент. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. – 358 с.

73. Романенко О. Р. Фінанси підприємств. – К.: Центр учбової літератури, 2021. – 416 с.

74. Пархоменко В. М. Аналіз господарської діяльності підприємства. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 384 с.

75. Безверхий К. В. Аудит грошових коштів: проблеми та рішення // Бухгалтерський облік і аудит. – 2021. – №10. – С. 3–11.

76. Тарнавська Н. П. Особливості аналізу ліквідності підприємств будівельної галузі // Економіка України. – 2022. – №2. – С. 45–59.

77. Мазуренко О. Ю. Документування операцій з грошовими коштами в Україні // Облік і фінанси. – 2021. – №4. – С. 12–21.

78. Кравець Т. В. Платіжна дисципліна та управління дебіторською заборгованістю підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – №14. – С. 27–33.

79. McKinney J. Cash Flow Analysis and Forecasting. – London: Bloomsbury Publishing, 2017. – 262 p.

80. Welch I. Corporate Finance. – 4th ed. – London: Pearson, 2019. – 832 p.